RADU THEODORU

VITEJII

40

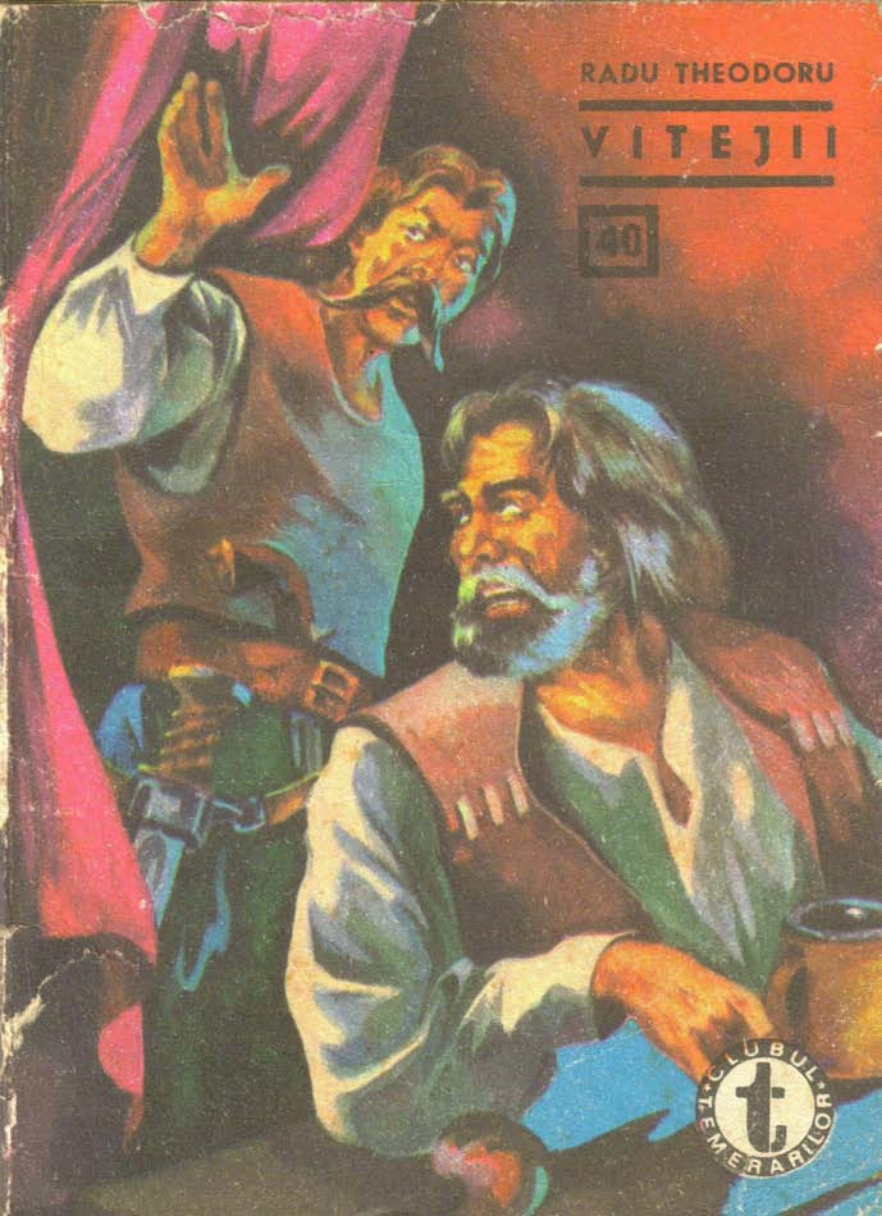

RADU THEODORU

VITEJII

VITEJII

VITEJII

VITEJII

VITEJII

VITEJII

1

EDITURA TINERETULUI

Coperta de IONESCU DUMITRU

ANUL NOU 1595

1

Căpitanul Mîrzea tresare din gînduri. Pe şleaul care şerpuie printre rîpile bălţilor se arată doi călăreţi culcaţi pe oblîncuri. Ajunşi în faţa căpitanului, îşi strunesc caii.

— Încotro ? îi întreabă Mîrzea, privindu-i cercetător.

— La măria-sa, căpitane. Sînt cetaşul Balborea, din oastea popii Stoica de la Fărcaşe. Veşti grabnice...

— De taină ?

— Hm !... Ştiu şi eu ? !... Te văzui la curte... Acu-nţeleg că eşti în slujba de strajă... Tătarii trecură Dunărea pe la Vidin. Aduc puzderie de robi. Cum intrară în ţară, se puseră pe jaf... Arde Oltenia. Tot malul Dunării e o flacără. Scrum şi cenuşă sînt satele... Oamenii s-au băjenit la codru. La munte...

— Da' tu cine eşti ?

— Sînt cetaşul Achim din steagul de iscoade. Am prins lîngă raia o pocitanie de turc, care vorbeşte româneşte mai bine decît mine. Ne suduie şi ne ocărăşte, lăudîndu-se că-i în slujba măriei-sale. Că o să ne reteze urechile şi o să ni le frigă pe jar. Nu ştiu ce să mă fac cu el. Are o gură rea şi-i afurisit ca un diavol. Mă reped în tabără să dau de ştire...

— Hm... Şi unde-i turcul ?

— Îl aduc oamenii mei cu sania... Cred c-au poposit în Stoieneşti.

— Alte veşti ?

— Rău, domnia-ta ! Să băjeneşte ţara... Pe urmă, păgînii. În fiecare zi se văd pîlcuri, pîlcuri, venind din susul şi din josul Dunării. Se adună la cetatea Rusciukului. Vin în sănii. Mai ales ienicerime de cetate. Iscoadele noastre din Bulgaria ne-au repezit vorbă că s-a pornit oaste cu tunuri de la Adrianopole.

— Eşti lung la limbă, cetaşe... Daţi-i drumul în goanagoanelor la măria-sa. Vedeţi să nu căderi în mîna căpitanului Racea. N-are să vă creadă atît de uşor, cum v-am crezut eu.

— Să trăieşti, domnia-ta !

Cei doi călăreţi îşi scot cuşmele. I se-nchină. Dau pinteni, pierzîndu-se într-un nor de omăt spulberat. Căpitanul îşi îndeamnă armăsarul din călcîie. Îşi spune că nici sultanul, nici hanul Ghazi Ghirai n-au gînduri proaste... Se adeveresc presupunerile măriei-sale. Turcii şi tătarii vor să strîngă oştirea Ţării Româneşti într-un cleşte de foc. S-o calce-n picioarele cailor încă în iarna asta. Să ajungă la Bucureşti şi să facă din ţară un paşalîk, pe care să-l mulgă după pofta inimii.

Se răsuceşte în şa. Face semn de pornire la trap. E un bărbat scund, bine legat. Ochi oblici, ca ai tătarilor. Mustaţa subţire, prelinsă pe la colţul buzelor. Poartă calpac tătărăsc din blană de pisică sălbatică, şubă de vulpe scurtă pînă la genunchi, cizme din blană de miel cu turetcile înalte pînă la şolduri. Şuba încinsă cu centura lată, de care are agăţată sabia de Damasc cu teaca ferecată în argint. Hanger, arc tătărăsc, cucura de săgeţi şi arcan. Pe umăr, şoimul de vînătoare. Alături, călăreşte slujitorul şi robul lui, Ahmet, un tătar crîmlean învins într-o luptă din tinereţe.

Şeitan, armăsarul de Bugeac cu părul gălbui, vestit în toată oştirea pentru învăţătura şi deşteptăciunea lui

aproape omenească, nechează uşurel, vestindu-l că au ieşit dintre bălţi la drum slobod.

Este ziua de 31 decembrie 1594 şi căpitanul Mîrzea se-ntreabă dacă va putea petrece Anul nou cu fraţii săi de arme, căpitanii Gheţea şi Racea, aşa după cum se-nţeleseseră.

2

Căpitanul Racea, maimarele ferentarilor domneşti, uriaş cu faţă smolită, barba frumos rotunjită din foarfece şi mustaţa arcuită peste buzele cărnoase, îl înjură în gînd pe marele vornic Ivan, care-l dăduse să facă poliţia taberei în noaptea asta a Anului nou. Îl înjură cu atît mai vîrtos cu cît el însuşi se simte ispitit să dea dracului toate canoanele şi să tragă un chef rumeior alături de Gheţea şi Mîrzea, dacă s-ar putea chiar aici, în Hulubeşti, la cvartirul măriei-sale, unde s-au strîns toate frumuseţile satului.

Îşi potriveşte dolama îmblănită pe umeri. Urmat de patrula de ferentari, intră pe poarta cvartirului domnesc. Gărzile domneşti aprind lampioane multicolore pe care le agaţă în crengile prunilor din livadă. La un foc zdravăn, unde ard butuci de salcîm, se pîrpăleşte în frigare o jumătate de bou. Alături stă trasă o sanie de la curte, cu un butoi pîntecos, străjuită de doi oşteni. Pregătirile ademenitoare îi zbîrlesc mustăţile. Se îndreaptă bodogănind spre uşa casei vegheată de oşteni cu sabia la umăr. Comandantul gărzii tocmai împingea binişor afară un călugăraş înfofolit într-un cojoc lung de berbec, legat peste mijloc cu curmei.

— Nu mă-mpinge, diavole ! ocărăşte călugăraşul. Îţi spun, păgînule, că vreau să mă-nchin măriei-sale... Să-i dau binecuvîntarea.

— Ei, ei, sfinţia ta... Măria-sa a fost binecuvîntat de mitropolitul însuşi... Mie uită să mi-o dea... Binecuvîntă-mă şi potoleşte-te, dacă asta te arde...

— Cine eşti şi cum îndrăzneşti să vorbeşti aşa cu o faţă bisericească ?

— Sînt fiul lui Belzebut şi nepotul lui Scaraoţchi, rîde Racea, apucîndu-l de guler şi vîrîndu-şi barba în obrazul monahului. Aha... Tot călugărul chelar de la Glavacioc, cu săniile de peşte ?... Nu te mai saturi, satano ? Ce vrei, drac bărbos, cu măria-sa ? De peştele tău îi arde ?

— Vreau să mă plîng, afurisiţilor şi anticriştilor ! Asta vreau... Slugerul mi-a poprit săniile. Vrea să vînd peştele în pagubă... Asta-i batjocură curată, pe sfînta monastire... Şi tu, diavole, piei din faţa mea, că altfel chem asupra ta blestemul lui Arie şi al celor trei sute de sfinţi părinţi de la Nicheea...

— Trei sute paişpe, necredinciosule ! Racea îl saltă de guler, şuierîndu-i la ureche : Porc bărbos, nu vrei să vinzi peştele pentru oştire ? Îl duci la Sibii, să ai pe ce cumpăra mărgele şi barişuri drăguţelor din Glavacioc ? Stai tu, boaită afurisită, că ţi-ai găsit nănaşul... Hei, oşteni ! Înşfăcaţi-l pe sfinţia sa şi tîrîţi-mi-l la han.

Călugărul îşi pierduse graiul în faţa unei atari samavolnicii. Pînă să se dezmeticească, ferentarii îl trec dincolo de foc. Racea rîde în barbă...

Iată că Anul nou îi trimite vestitori harnici...

— Bună inimă ai, oşteanule...

Din cerdac se arată faţa rumenă a unei femei.

— Haide. Intră să te-ncălzeşti la vatră.

Femeia îşi alintă obrazul în blana cataveicii.

„Se pare că sfinţii părinţi din Nicheea au grija robului spăşit Racea", îşi spune căpitanul, urmînd nevasta dincolo de prispă, spre uşa întredeschisă de unde adie miros de claponi fripţi şi pită rumenită în cuptor.

3

Măria-sa poruncise boierilor să petreacă noaptea de Anul nou în mijlocul oştilor. După căpitanii şi hotnogii domneşti repezise olăcari [1]. Aşa se face că olăcarul dăduse peste căpitanul Gheţea cînd cerceta străjile din marginea Stoieneştiului ; iar peste Mîrzea, cînd îşi pregătea culcuş în zăpadă, la rădăcina unui gorun din marginea şleahului, cam la două leghe de Stoienești, spre Şerpăteşti, în vreme ce tighecenii patrulau pe drumul albăstrui, cufundat în liniştea nopţii de iarnă, la capătul căruia, nu prea departe, vegheau crîncenii ieniceri ai sultanului, cocoţaţi în foişoarele cetăţii Giurgiu.

Radu Gheţea, bărbat de 30 de ani, frumos, cu sprîncenele negre îmbinate la rădăcina nasului, gene lungi, mătăsoase, plete inelate căzîndu-i pe umerii dolamei, ochi albaştri şi barba scurtată mult, se gîndeşte acasă. Poate n-au s-ajungă pînă sub munţii Argeşului ceamburile tătarilor, şi cine ştie ? ! N-are cine să mîne pluguşorul prin troienele Cremenariului. Bărbaţii şi feciorii stau aici, îngropaţi în nea, cu ochii holbaţi în noapte, cu mîinile îngheţate pe arme... Iată Hulubeştii... Liniştea nopţii e spartă de nişte strigăte şi suldămi cumplite.

— Mă nepricopsiţilor... Vai de căpăţînile voastre de lemn pline cu putregai ! Am degerat, degera-v-ar sîngele

[1] Olăcar = curier.

în vine de prăpădiți... Hei ! Hotnogul de gardă ! La mine, hotnogul de gardă !

— Taci, jupîne, că-ți înfig sulița-n coaste, se aude un glas mîniat. M-ai căpiat... Ho, c-o să vină răspuns îndată.

— Îndată ? Netrebnicule ! Mă țineți aici de patru ceasuri... O s-o plătiți scump, neghiobilor.

— Nu ne mai batjocori, că acuși...

Căpitanii dau pinteni. Din păpuriște răsar ca prin farmec patru vlăjgani. Le apucă frîiele, punîndu-le pistoalele în piept.

— Care ești, bă ?

— Slobozenie, dă Gheța cuvîntul de trecere.

— În veci, răspunde unul din oșteni... Hei ! Loc !

Văzuse surguciurile de căpitani și găitanele cu ciucuri de ibrișin.

— Cine zbiară ? întreabă Gheța, arătînd o sanie din marginea drumului.

— Eh ! Un îndrăcit de păgîn.

— Îndrăcit ești tu și neamurile tale... Păgîni sînteți voi, țapi bărboși, că țineți aici...

— Pe Dumnezeu ! Ăsta-i glasul jupînului...

— Taci... Te-am cunoscut cine ești, se-aude glasul din sanie... Bine că te-ai milostivit, cerule !

Căpitanul Gheța îl împinge pe Diavol din călcîie. În fundul săniei, sub o tohoarcă răpănoasă, priponită zdravăn în frînghii, se vede prin întunericul luciu al nopții o pereche de mustăți ciupelită de molii, îmbîrligată și lungă de-o palmă domnească, care străjuie un cap cît pumnul, ras ca-n palmă. Capul e acoperit pe jumătate de-un turban căzut pe-o sprînceană, ceea ce dă arătării un chip cu totul șugubăț. Ochii însă sticlesc de mînie și mustățile ciupelite se zbîrlesc și filfîie amenințător de cîte ori arătarea țîfnește pe nări.

— Jupîn Răzbici, şopteşte Gheţea, plecîndu-se peste oblînc, abia stăpînindu-şi rîsul.

Diavol miroase fînul din sanie. Apucă lacom cîteva fire, trăgînd o dată cu ele şi un sfîrc din mustaţa jupînului Răzbici.

— Ho, boală ! răcneşte curteanul, speriind calul. Ei, ce mai aşteptaţi, nemernicilor ? Dezlegaţi-mă. Domnia-sa, căpitanul Gheţea, mă cunoaşte... Trap, globani puturoşi !

Larmă. Tîrguieli. Căpitanul Gheţea spune că-l cunoaşte şi-l ia asupra lui. Oştenii îl dezleagă bodogănind. Jupîn Răzbici ţîşneşte de sub şubă, cu nişte şalvari de pănură trenţăroşi, căzuţi în vine, iminei de pîslă şi o feregea ca vai de ea. Sare pe crupa lui Diavol, agăţîndu-se de umerii căpitanului.

— La măria-sa, în goana-goanelor, îi şopteşte la ureche.

Se-ntoarce spre străjile rămase cu gura căscată :

— Închideţi-vă pliscurile... Şi rugaţi-vă Domnului să nu-mi aduc aminte de voi !

Dînd pinteni, căpitanii se avîntă la galop, ascultîndu-l pe jupîn Răzbici care se văicăreşte c-a făcut de la Stambul la Giurgiu patru zile, înconjurat de păgîni, ca să cadă ca un prost în mîna unor iscoade de-ale unui hotnog Floareş — arde-l-ar Satana într-o putină cu dohot, de căpăţînos ! — şi să zacă o zi întreagă legat fedeleş sub tohoarca aia împuţită şi plină de purici, cînd aduce veşti cumplite pentru măria-sa.

Iată că se vede livada în care licăresc lampioanele. Se aude zumzetul cobzelor. Se văd muieri în caţaveici de vulpe şi de noaten, cu cizmuliţe leşeşti, roşii, foindu-se pe lîngă mesele la care ospătează în ger, cu spatele la focuri zdupeşe, căpitanii şi oştenii de frunte ai măriei-sale. Jupîn Răzbici îşi zbîrleşte mustăţile. La lu-

mîna tare a unui foc se vede că are obrazul acoperit de creţuri mici şi dese, colţurile buzelor căzute şi sprîncenele arcuite a mirare, ca un om care a pătimit multe în viaţă şi se miră singur că mai face încă umbră pămîntului.

4

Căpitanul Gheţea nu se miră cînd comandantul gărzii, vătaful Simion, primeşte inelul de la jupîn Răzbici şi, fără o vorbă, le face semn să-l urmeze, şi se miră mai puţin cînd în tinda casei unde îşi are cvartirul măria-sa se arată mustăţile şi bărboiul căpitanului Racea.

— Bun venit, porumbeilor, mormăie uriaşul. Să nu-mi ziceţi Racea, dacă acest Răzbici ciupelit nu ne strică petrecerea...

Străjile le fac loc şi vătaful Simion îi pofteşte în casă. Mihai se pregăteşte să iasă la ospăţul oştenilor săi. E în cămaşă. Pe pat sînt rînduite coantăşul, cuirasa blănită, mantia căptuşită cu blăni de jder, gugiumanul şi sabia. Jupîn Răzbici îngenunche. Căpitanii încremenesc umăr la umăr, ţinîndu-şi cuşmele sub braţul drept şi stînga în garda săbiei.

— Ei, vitejilor... Pare-se că atunci cînd mi-e greu vă aflaţi la poruncă. Te-ascult, Răzbiciule. Ascultaţi şi voi.

Jupîn Răzbici vorbeşte limpede, ca un om stăpîn pe sine şi învăţat cu măria-sa. Căpitanul Gheţea nu-şi ia ochii de la Mihai. Îi vede părul sîrmos de pe pieptul voinic. Îi vede trupul înalt, atletic, mişcîndu-se neliniştit în odaia scundă, prea mică pentru voievodul care acum o lună ridicase steagul răscoalei împotriva Înaltei Porţi. Îi citeşte durerea în ochii negrii, adînci, plini de gînduri nemărturisite. Jupîn Răzbici spune că Mihnea

Turcitu a pierdut favoarea sultanului şi că, la stăruinţele lui Ghazi Ghirai, hanul tătarilor, sultanul îl trimite pe pretendentul Bogdan.

— Feciorul lui Iancu Sasu, taie voievodul.

— Acela, măria-ta. Îl repede cu paşa Hasan Hadîmbul de Aidin, feciorul lui Mohamed Socoli, care se va uni cu oştile paşii Mustafa de Meraaş, nepotul lui Sinan Paşa, ca să te prindă între ienicerime şi Hoardă, să-ţi spulbere oastea, iar pe măria-ta să te tîrască în faţa sultanului. La Moldova păgînii vor să-l aducă domn pe Ştefan Surdu. Oştile sînt adunate la Rusciuk...

— Poţi să-mi spui tăria ?

— Pînă acum 6 000 de ieniceri de cetate, doamne !

— Ce-nseamnă acest „pînă acum", Răzbiciule ?

— Înseamnă că pe toate drumurile Bulgariei mărşăluiesc spre Rusciuk alte oşti, măria-ta.

Mihai îşi pleacă fruntea.

— Atît ?

— Încă ceva, măria-ta. Pîndind într-o noapte la un han de lîngă Tîrnovo, am văzut un ofiţer de spahii, cu semnul lui Sinan Paşa la pelerină, şopocăindu-se cu un tătar, neguţător după port, oştean după apucături.

— Şi ?

— Am prins doar trei vorbe. Una din ele era noaptea asta... Alta, numele măriei-tale.

— Ce gîndeşti să-nsemne ?

— O iscoadă, doamne, în tabăra oştirii. Şi poate cu gînd rău asupra vieţii tale, ori cu o uneltire pe lîngă duşmanii tăi din ţară.

— Să trăieşti, Răzbiciule, spune voievodul cu glas blînd. Vom veghea... Du-te şi te îmbracă cuviincios. Pofteşte apoi la ospăţ... Mi-ai adus ştiri pline de miez... Căpitanilor !

— Poruncă !

Mihai vine în fața lor. Îi privește intens. Scrutător. Stăruitor.

— Am lipsă de niște viteji care să iasă în calea Hoardei. Ghazi Ghirai trecu Oltenia prin foc și sabie. Vreau să-i cunosc tăria. Să știu zi de zi drumul și umbletele ceambururilor... Mai ales...

Se aude focul arzînd vesel în vatră. Căpitanului Gheța i se pare că aude rotirea stelelor și curgerea timpului.

— ...Mai ales am lipsă de niște viteji care să se strecoare în urdie. Să ajungă la robi. Să ajungă pînă la unul din cei mai de seamă prinși, banul Sava al sîrbilor, și să-i dea răvașul ăsta.

Bate cu palma o scrisoare șnuruită. Face cîțiva pași repezi, zuruindu-și pintenii.

— La o nevoie, dacă Ghazi Ghirai își schimbă gîndul și vrea să pună robii la adăpost în vreo cetate de dincolo de Dunăre, să facă în așa fel, încît chemînd oastea popii Stoica, să lovească Hoarda și să-i sloboadă. Sînt acolo cîteva mii de sîrbi. De rumâni bănățeni și de olteni.

— Măria-ta vrea să spună că acolo se află o oaste de cîteva mii de săbii, spune Mîrzea.

— Asta vreau să spun.

— Și că sînt acolo plugarii, oierii, păstorii și pescarii măriei-tale, adaugă Gheța.

— Da, căpitane. Sînt, și eu nu pot face un pas.

— Se cheamă, intervine Racea, că noi vom iscodi drumul Hoardei. Dacă vom putea, vom prinde limbă și-o vom repezi aici, unde măria-ta veghezi asupra Cetății de Scaun. Mîrzea va ajunge oricum în tabăra hanului, pentru că nimeni nu-l crede altceva decît tătar. De aceea se cuvine să-i dai lui răvașul către banul Sava. Mie se

cuvine să-mi dai, măria-ta, punga ceea pregătită pentru osteneala noastră şi pentru drum.

Mihai rîde înveselit. Ia punga de pe masă, cîntărind-o la lumina sfeşnicului. I-o aruncă lui Racea care o înşfacă din zbor.

— Nicăieri nişte taleri împărăteşti nu se află în loc mai bun decît în buzunarele mele, măria-ta.

Voievodul îl ameninţă în glumă. Apoi :

— Intraţi în gura lupului, vitejilor... Haide. Duceţi-vă între ceilalţi oşteni. Plecaţi în aşa fel, încît nimeni să nu vă adulmece urma. Nu sînteţi voi cei care aveţi nevoie de sfaturi. Încălecaţi înainte de ziuă. Vegheaţi la viaţa voastră. Hanul trebuie pus sub sabie înainte să ajungă la Giurgiu. Asta-i porunca mea domnească. Mîine e zi-ntîi genar. Vă aştept peste douăzeci de zile... Drum bun, şoimilor !

Căpitanii bat din pinteni. Trec pe rînd să-i sărute mîna. Voievodul îi ia de umeri. Îi strînge în braţe. Îi sărută pe gură. Gheţea îşi spune că măria-sa, fără s-o amintească, şi-a încredinţat într-un fel viaţa lui şi a oştirii în mîinile lor.

5

— Ai un gînd, Radule, mîrîie Racea, muşcînd din pulpa de mistreţ, zemoasă. Spune-l.

— Iscoada. Să punem mîna pe ea.

— E şi gîndul meu. Tu, Mîrzeo ?

— Vom vedea.

— Vă sculaţi pe rînd, după ce plec eu, şopteşte Racea. Vă aştept la grajd. Şi acum să ne veselim...

Voievodul, în capul mesei. În stînga şi dreapta, tolăniţi în zăpadă, cu ochii pe jumătate închişi, rumegînd şi sco-

ţînd aburi pe nările catifelate, cei doi cerbi dăruiţi de cneazul Ghieţea, tatăl căpitanului, după răscoala din 13 brumar. Animale voinice, cu coarnele rămurite, blînde şi obişnuite cu viaţa de tabără. Mihai le dă din palmă stafide, migdale şi bucăţi de pîine înmuiate în sare. Căpitanii domneşti poartă cizme de blană, cuirase căptuşite cu postavuri groase, îşi ţin săbiile între genunchi şi cuşmele pe gărzile acestora. Feţe bărbăteşti, multe din ele purtînd urme de fier. Iată că în tăcerea aceea, cînd voievodul este frămîntat de gînduri, se ridică hotnogul Caloian, cel mai bătrîn dintre oştenii domneşti. Se-nchină către voievod :

— Slăvite. Sînt oştean. Ştiu mînui sabia binişor. Vorbele le mînui rău. Asta-i treaba boierilor măriei-tale.

— Aşa-i ! strigă oştenii.

— În slujbele mele am agonisit cîteva răni, sărăcie şi, iartă-mă, doamne, destulă scîrbă pentru ticăloşia unora care, plecîndu-se Porţii, au adus în ţară numai batjocură, numai ruşine, numai prigoana pămîntenilor.

— Bine vorbeşte hotnogul.

— Mai departe !

Mihai îşi lasă capul în piept.

— Măria-ta, doamne, ai aprins în sufletul nostru văpaia sfîntă a mîndriei ostăşeşti... A dragostei fierbinţi pentru pămîntul blagoslovit în care-au putrezit moşii noştri. Ne-ai ridicat din ticăloşia în care ne-au lepădat alţi voievozi şi ne-ai zvîrlit în luptă să cîştigăm slobozenia ţării. Măria-ta, pentru asemenea dar, noi nu te putem răsplăti. Sîntem săraci. Dar avem o inimă. Avem o viaţă. Avem sînge. Şi săbii... Iată... Ţi le dăruim... Ia-le, măria-ta !

Hotnogul îşi îndreaptă spinarea uşor gîrbovită. Îşi zmulge sabia din teacă. Îi întinde tăişul peste masă,

spre Mihai. Lama albăstrie fulgeră scurt. În aceeaşi clipă se ridică toţi căpitanii. Săbiile sună, hîrşîind tecile. Îşi încrucişează oţelele în faţa voievodului.

— Ia-le, măria-ta !

— Sîntem ai măriei tale, în veci.

Glasurile bărbăteşti detună sub poala livezii, înscriind cele dintîi rînduri din cartea anului 1595. Mihai, cu genele umede, se ridică cu iuţeala care-i mlădiază trupul atletic şi, zmulgîndu-şi sabia cu cap de grif, o-ncrucişază cu săbiile oştenilor săi.

— Primesc darul pe care mi-l faceţi, ca pe darul cel mai de preţ, detună glasul lui puternic şi limpede... Alt dar mai scump n-aş fi putut rîvni. Am să-ngrijesc să nu-l risipesc. Vieţile voastre alcătuiesc viaţa şi slava mea. Iar viaţa şi slava mea nu pot sta decît în slujba slobozeniei ţării. Pentru asta am jurat... Săbiile în teacă, vitejilor. Încă o dată, mă închin vouă.

Voievodul îşi scoate gugiumanul cu surguci prins în pafta de diamante şi se pleacă adînc în faţa oştenilor săi.

— Întru mulţi ani să domneşti, măria-ta ! strigă căpeteniile, în vreme ce străjile deschid porţile, lăsînd să intre un plug de lemn, cu trupiţa şi coarnele împodobite, tras de şase perechi de boi albi, gătiţi cu năframe şi cordeluţe, conduşi de călăraşii domneşti. Feciorii rotesc harapnicele pe deasupra capetelor. Vătaful întreabă :

— Primeşti pluguşorul, măria-ta ? Pluguşorul călăraşilor tăi, doamne ?

Voievodul ridică stînga, în semn că-l primeşte.

Plesnete de harapnic cu pleasna de mătase. Un călăraş voinic, cu pletele pe umeri, cu traistă roşie după gît, se-apropie de voievod : :

„Aho, aho, copii argaţi,
Staţi puţin şi nu mînaţi
Lîngă boi v-alăturaţi
Şi cuvîntul mi-ascultaţi..."

Harapnicele plesnesc. Buhaiul tras zdravăn buhăie gros. Grîul auriu cade sunînd vesel pe cuirasele căpitanilor.

— Haidem, spune Racea. Se ridică, cere vin şi cu pocalul plin închină cu oştenii, retrăgîndu-se glumind spre colţul umbrit al mesei.

„S-a sculat mai an
Bădiţa Traian..."

Urarea îşi urmează cursul cunoscut de atîta amar de ani. Călăraşul aruncă peste masă boabele de grîu. Le seamănă cu o mişcare largă, plină de dăruire şi măreţie, aşa cum au făcut-o poporenii din veac. Căpitanul Gheţea ia un bob de grîu în palmă şi-l priveşte îndelung. Îşi spune că-n bobul de grîu stă toată înţelepciunea lumii, îşi strînge centura şi, ridicîndu-se, îl urmează pe Racea printre călăraşii care urează cu glasuri tunătoare, întrînd în umbra deasă din spatele casei unde-şi are cvartirul Mihai Voievodul.

UNELE ÎNTÎMPLĂRI LA HANUL JUPÎNULUI LEAHU ŢIPARU

1

Ger. Cer luciu. Omătul scîrţîie sub cizme. Căpitanii îl urmează pe Racea, călcîndu-i în urme. După ei, jupîn Răzbici, bodogănind. La cîţiva paşi în urmă, slujitorii, cu

caii de frîu. Le-au legat nările, să nu necheze. Racea îi călăuzeşte prin spatele grădinilor, pe sub poala livezilor şi-n umbra lizierei de aluni care mărgineşte satul spre codrul Vlăsiei. Se văd focurile de tabără, aruncîndu-şi reflexele pe troiene. Se aud limpede chiuiturile oştenilor şi fluieratul naiurilor.

— Aici... şopteşte Racea.

Într-un bunget înzăpezit, la marginea satului şi a rîpelor pline de stufăriş, o coşmelie mătăhăloasă. Mîrzea imită ţipătul ciuhurezului.

— Ce năpasta te apucă, domnia-ta ? mîrîie jupîn Răzbici. Abia-mi venisem în fire...

— Taci.

O umbră se desprinde din spatele căpitanilor şi se prelinge în lungul şirului de salcîmi care duce spre han. Jupîn Răzbici îşi trage pistolul de la brîu.

— Potoleşte-te, Răzbiciule, şopteşte Racea. Dac-ai avea ochi de şoim, cum te lauzi, ai vedea că-i Ahmet.

Stau îngenuncheaţi în zăpadă pînă cînd umbra tătarului se topeşte în umbra unei girezi de fîn.

— Ăsta-i hanul jupînului Leahu Ţiparu, şi e bine...

Un ţipăt de buhă.

— Slobod, spuse Mîrzea.

Ocolesc pe-o potecă bătută, ies în drum. Cîrstocea dezleagă nările cailor şi, tropotind şi vorbind tare, se-nfăţişază la uşa din bîrne a hanului. Îşi scutură zăpada în prag. Sala mare e luminată palid de cîteva făclii fumegoase, înfipte în suporţi de fier, bătuţi în pereţii ciopliţi în bîrne de stejar.

— Bine-ai venit, căpitane Racea, behăie de la o masă, unde cinsteşte cu cîţiva oameni de toată mîna, oşteni şi negustori, un bărbat pirpiriu, cu capul lunguieţ şi spălăcit, fără sprîncene, genele albe, nasul căzut deasupra bu-

zelor, cap purtînd cu mirare parcă o pereche de urechi straşnice din care ies smocuri de păr.

— Bine te-am găsit, hangiule. Vezi că mă-ntorc cu prieteni. Slujitorul duce caii la grajd. Porunceşte ovăz, fîn proaspăt, iar omului de oaste, cele de cuviinţă.

— Cum de nu, vai de capul meu, ce cinste pe casa mea... Poftiţi, domniile-voastre... Poftiţi...

Hangiul pirpiriu se tot înclină pînă la pămînt, nu fără să-i cerceteze cu atenţie, dă la o parte o pătură de lînă, căpitanii trec într-o tindă luminată firav de un opaiţ, şi de-acolo jupîn Leahu Ţiparu deschise uşa scundă a unei odăiţe în vatra căreia joacă vesel un foc din crengi de salcîm.

— Ce poruncă ? se scliviseşte hangiul.

— Vin roşu fiert cu mirodenii. Cîrnaţi pe varză acră... Niscai răcituri de porc.

— Vai de capul meu, căpitane, răciturile...

— Vorba. Le-am văzut cînd le-nveleai în ştergare pentru nu ştiu ce faţă mărită... Adaugă o slănină cu carnea groasă, afumături, şi nu te moşmoli mult, că-s rupt de foame. Trap.

După ce iese hangiul, Racea ia opaiţul şi-l pune în prichiciul ferestrei căptuşită cu băşică de bou. Gheţea ştie că face asta să nu li se vadă umbrele, dintr-un obicei vechi de oştean hîrşit. Căpitanii îşi scot dolamele. Jupîn Războici se-ntinde pe prici, îşi trosneşte oasele, mormăie ceva despre asprimea vieţii de oştean şi adoarme într-o clipă.

— La grajduri îl avem pe Ahmet, spune Mîrzea.

— În han, Crîstocea.

— Ne ospătăm şi ne adunăm minţile...

Racea vorbeşte tare, îi face semn lui Mîrzea, şi căpitanul călcînd neauzit pe talpa moale a cizmelor întredeschide uşa odăii.

Vede în tindă o butie cu varză murată, chepengul beciului, scara de fuştei care duce în pod şi cele trei uşi. Una spre sala mare, una spre odăile hangiului şi alta, după mirosul iute care vine de acolo, spre grajd. Închide uşa, îşi descinge sabia şi se tolăneşte lîngă jupîn Răzbici. Hangiul se-ntoarce, urmat de-o ţigancă ochioasă, aducînd răciturile în blide de pămînt ars, vinul fumegînd în oală şi, pe rînd, celelalte bunătăţi dorite de Racea.

— Mai poftesc ceva domniile-voastre ? se frînge din şale hangiul.

— Să ne zici poftă bună, jupîne.

— Şi la mulţi ani, domnia-ta, întru slava măritului voievod.

Gheţea ciuleşte urechea. Glasul hangiului i se pare cînd tăios, cînd unsuros. Bagă de seamă că omul are un ochi verde, altul albastru. Asta nu-l împiedică să se aşeze la masă şi să cinstească din plin bucatele casei, spre marea plăcere a fratelui său de arme Racea, care-l trezeşte pe jupîn Răzbici şi înfulecă vitejeşte, spunîndu-le cu glas jos :

— Nu se ştie dacă ajungem să ne ospătăm în lege înainte ca măritul...

Mîrzea îi ia vorba din gură, făcîndu-i semn spre uşă :

— Măritul împărat nemţesc...

Îndrugă o poveste încîlcită. Racea se apropie de uşă. O deschide dintr-o smucitură, înşfăcînd în aceeaşi clipă urechea lipită de crăpătura dintre blăni.

— Aha ! răcneşte Racea. Diavole ! Iscoadă blestemată ! Vînzătorule...

Dă greutate fiecărei ocări, îndesînd-o cu zdupaci înfipţi în spinarea hangiului.

— Iertare, luminăţia-ta !... Iertare !... Treceam prin tindă şi mi s-a părut că mă strigi.

— Minţi ! Am să te ridic în furci, şarpe ce eşti !

Hangiul arată atît de speriat, urechile i se albesc atît de tare, încît lui Radu Gheţea i se face milă.

— Lasă-l, frate Racea... Hai, omule, du-te... Altă dată nu-ţi mai vîrî nasul, unde nu-ţi fierbe oala.

— Mai mult urechile alea clăpăuge, decît nasul, dracul împielițat...

— Bogdaproste... Bogdaproste... Mă duc... Mă duc, vai de capul meu...

Gheţea îi deschide uşa. Hangiul iese abia tîrîndu-se. Căpitanul bagă de seamă că butia de varză a fost mişcată de la locul ei. Cît o palmă domnească, poate s-o jure. Închide uşa.

— Trebuia să-l fi pisat în lege. Taler cu două feţe...

Înjură cumplit pe toţi hangiii oploşiţi sub soare, care sug vlaga drumeţilor. Apoi scoate punga dăruită de voievod şi, spre mirarea jupînului Răzbici, o deşertă pe masă.

— Taleri împărăteşti ! se holbează curteanul.

— Pentru drum lung, spune Racea şi începe să-i numere cu o plăcere vădită, care-i luminează obrazul bărbos.

2

— Gata cu împărţitul averilor, mîrîie Racea, vîrîndu-şi punga la brîu. E vremea să ne-mpărţim după treburi. Pe jupînul Răzbici îl descîntăm pe drum... Unde ţi-e calul, jupîne ?

— L-am prăpădit în...

— Ştim unde. Pînă la cîntatul cocoşilor, să-ţi faci rost de-un cal ţapăn.

— Mă iei repede, căpitane Racea, şi nu sînt dedat.

— Nu-i nimic. Te-nveţi. Gheţea ?

— Am la sanie şase perechi de picioare de mistreţ scobite în lemn. Le luăm. Ne trebuie cîte două perechi

de pistoale... Una la coburi, alta la brîu. Săculeți cu pulbere. Plumbi. Ovăz pentru cai. Șube. Cremene. Iască.

— Arcuri și cîte trei cucure de săgeți. Sînețele sînt prea grele. Arcul nu te dă de gol, spune Mîrzea. Frînghioare de mătase. Arcane. O săcure la doi oameni.

— Mie-mi lipsesc patru cearșafuri albe. Doi bostani mari... Ha, ha, Răzbiciule, închide-ți clonțul... Cîteva lumînări... Un sac de cîrnați. Usturoi. Niște rachiu. Două șunci zdravene. Boia. Ghimber... Dacă o să avem prilejul să ne prăjim tălpile, știm noi unde, măcar să ne înfățișăm sătui și grași.

„Iată un păgîn de turc
El se uită eu mă uit
Turcul se uită cîinește
Și știu dracu ce-mi gîndește..."

Cîntă Racea. Le face semn să-și ia armele. Căpitanul Ghețea îi șoptește :

— Iau trei cai pentru povară. Răzbiciul vine cu mine. Las porunci și schimbaș. Vă aștept la jumătatea drumului spre Stoinești, lîngă prepeleacul de pază, la două ceasuri după miezul nopții.

„Și știu dracu ce-mi gîndește
Să-mi ia banii după pește..."

— Mă-ntorc într-un ceas, spune Mîrzea.

„Turcu zice Ahmet, Ahmet,
Eu îi trag un pumn în piept..."

Racea deschide ușa.

— Nu prin han, porumbeilor... Pe-aici. Dați la grajd... Domnul cu voi, cinstite fețe.

Lumina prizărită din tindă nu lasă să se deslușească mișcarea abia simțită a chepengului de la beci care se

coboară binişor, ca şi cînd o mînă grijulie îl sprijină pe dinăuntru.

— Vezi de butie, îi suflă Gheţea la ureche, înainte de a ieşi.

„Turcu strigă aman, aman,
Eu îl trag sub cel tufan..."

cîntă Racea, ascultîndu-le paşii fărîmînd zăpada îngheţată. Închide uşa. O deschide iarăşi. „Pe barba lui Belzebut, îşi spune, la amiază scîrţîia..."

Uşa se roteşte pe ţîţîni uşor şi neauzit. Se cheamă că va trebui să treacă fără doar şi poate pe la logofătul Udrişte, de la cancelaria de taină a voievodului. Să-şi pună oamenii la pîndă jupînul logofăt... Oftează, tropăie, îşi ia armele cu destul zgomot, se loveşte ca din întîmplare de butia cu varză şi, strigîndu-l pe hangiu, îl ameninţă cu spînzurătoarea dacă-l va prinde că-i calcă tălpile în odaia de cvartir, deschide uşa spre grajduri, o trînteşte cu nădejde şi-n aceeaşi clipă, din doi paşi, ajunge scara de la pod şi se caţără neauzit pînă-n gura acestuia. Se saltă pe lipitura de lut. Îşi leagă sabia de sub brîu, la spate. Se trage în podul care miroase îmbietor a afumături şi se-ntinde pe burtă, învelindu-se în dolamă. Se bucură auzind tropote pe afară, glasurile oştenilor care chefuiseră în han, strigătele unei patrule şi răsufletul crivăţului sub acoperişul de şindrilă al hanului.

3

În pod, frig uscat, care-i pătrunde prin dolamă. Căpitanul Racea are prea multe semne care-l fac să asculte zgomotele hanului cu răbdare. Îl vede pe hangiu trecînd la culcare, urmat de roaba ţigancă, fără să se uite măcar la uşa odăii, şi abia-şi stăpîneşte rîsul. I-a intrat spai-

ma-n oase ticălosului. Se gîndeşte la toţi duşmanii de moarte pe care-i are voievodul în partida boierilor munteni, aceia care nu l-au vrut domn, care uneltesc să-i ia capul, şi-şi spune că răbdarea lui şi noaptea plină de făgăduieli de care se leapădă, precum sfinţii părinţi de ispitele trupului...

Un scîrţiit. Poate vîntul. Poate... Îşi încordează privirea. Dedesubt, întuneric negru. Gros. Alt scîrţiit. Mai prelung.

— Pe barba lui Belzebut, puişorule...

Se adună ghem în gura podului. Linişte. Parcă respiraţia uşoară a unui om. Şi miros plăcut de blănuri bine argăsite, şi iute, de fum. Adulmecă... Acolo jos, în întunericul tindei, pîndeşte cineva. Paşi. Aproape neauziţi... Îşi ţine respiraţia. Se pleacă mult peste gaura podului. Uşa... Se deschide lin. Îl izbeşte în obraz mirosul cald al odăii. O rază slabă de lumină. Vede o umbră scundă, poalele unui caftan, şi-şi petrece picioarele pe gura podului, pipăind cu vîrful cizmelor scara de fuştei.

Necunoscutul din odaie are un felinar orb. Cercetează îndemînatic coburii[1] căpitanului. Mormăie nemulţumit. Calcă neazit pe tălpile de blană, pînă la cuptor. Se pleacă peste el. Desprinde cu uşurinţă o cărămidă care astupă o firidă. O luminează cu raza gălbuie a felinarului. Pipăie marginea de pergament a unei scrisori. O vîră într-o pungă ţinută la piept, sub caftan. Stinge brusc felinarul. Ciuleşte urechea. Dintr-un salt se tupilează în pragul uşii. Din pod se aude o înjurătură cumplită şi un trup uriaş se prăbuşeşte în tindă, bufnind înfundat. Necunoscutul se destinde, sare pe scara de fuştei şi urcă în pod cu mişcări agile, de sălbăticiune.

[1] Coburi = saci de piele specială pentru agăţat la şa.

4

Racea îşi făgăduieşte să-şi radă barba, dacă nu pune mîna pe iscoadă, chiar dac-ar fi să se lase înjunghiat, pentru că nimic nu poate fi mai de scîrbă decît uneltirea împotriva oştirii şi a voievodului ei, într-o cumpănă grea ca aceasta de acum. Mai mult simte, după cum se vîntură aerul stătut al tinzii, încotro a luat-o necunoscutul. Îşi scoate pistolul. Urcă scara, făcînd larmă cît zece :

— Stai, iscoadă blestemată ! Am să-ţi înşir maţele pe garduri !

Îl tratează pe necunoscut cu complimente din ce în ce mai usturoiate. Ajuns în gura podului, îşi pune căciula pe garda săbiei, ridicînd-o brusc. Un şuierat veninos. O lovitură înfundată. Scoate un răcnet sălbatic, zgîlţîie scara şi-n aceeaşi clipă sare în pod, descărcîndu-şi pistolul în umbra abia ghicită din dreptul balconului. Zgomot de şindrilă ruptă. Paşi prelinşi pe acoperiş. Izbitură bufnită în zăpadă. Căpitanul îşi face vînt pe deschizătura îngustă a balconului, nu înainte de a zmulge hangerul înfipt în cuşmă. Rupe rama de lemn, zmulge şindrila cu umerii, lovitura este atît de puternică, încît ţîşneşte prin acoperiş învăluit în scrîşnetele şiţei sfărîmate, se rostogoleşte fără să se poată agăţa de nimic şi cade în patru labe la picioarele unui călăreţ. În aceeaşi clipă se simte apucat de ceafă şi cu vîrful unui jungher în beregată.

— Pe măruntaiele lui Belzebut...

— Lasă-l, Ahmet... Dacă nu mă-nşel, e chiar domnia-sa Racea.

— Vorba ! La cai, diavolilor... Nici un glas...

Ascultă toţi trei. În bălţile îngheţate ale Cîlniştei se aude limpede galopul unui cal.

— Ia armăsarul meu ! îi zvîrle Racea robului Ahmet. Încalecă pe calul acestuia dintr-un salt. Goneşte în spatele hanului, culcat pe oblînc, încercînd să găsească întipărite în zăpada albăstruie urmele celui fugărit.

5

Un ceas după miezul nopţii. Cortul marelui logofăt Chisar aşezat pe izlazul dinspre Strîmba de Sus, între colibele de stuf, corturile şi săniile călăraşilor domneşti. Cîteva lumînări pîlpîie sfîrşit, aruncîndu-şi lumina palidă pe obrazul şi mai palid al marelui boier. Înalt, bine legat, frunte largă, nas vulturesc, mustăţi sure şi bărbuţă plină de fire argintii, înfofolit într-un caftan scump, de mătase veneţiană căptuşit cu blăni de vidră, marele logofăt îşi înhaţă omul de oaste şi-l pisează cu topuzul în timp ce fie-su, Alexandru Chisar, semănîndu-i leit la chip, dar în toată strălucirea tinereţii, ciuguleşte stafide dintr-un talger de aur.

— Ticălosule... Ţi-am poruncit să apuci odaia cu pricina. Lepădătură !

— N-am putut, boierule, vai de capul meu. Unde pune piciorul căpitanul Racea, păs să mai faci ceva. Nici cu şfănţuiala, nici cu ameninţarea, nici cu rugămintea. Hangiul se teme de el, ca de Satana... Totuşi...

— Totuşi, blestemate, ciuleşte urechea marele logofăt, făcîndu-i semn să se ridice.

— Totuşi a putut să-mi dea de veste că trei căpitani, însoţiţi de un curtean prizărit — omul oftează uşurat — au ţinut sfat, împărţindu-şi o grămadă de taleri de aur. Vorbeau de luminatul împărat nemţesc... Am iscodit nişte vînători domneşti care băuseră la han... Am aflat

că acel curtean nu-i altul decît Răzbici... Cercetînd mai departe, am aflat că acest Răzbici s-a arătat la cvartirul domnesc nu se ştie de unde.

— De cînd lipseşte din tabără ?

— De la cea dintîi izbire a Giurgiului, la jumătatea lui Brumar.

— Aha... Altceva ?

— Cei trei căpitani nu sînt alţii decît Racea şi soţii săi, Gheţea al roşilor şi Mîrzea al tighecenilor.

— Cu crăcănatul ăla am o socoteală mai veche, spune Alexandru Chisar, albind. Acum un an, la jocurile ostăşeşti de Bobotează, Mîrzea îl doborîse în zăpadă, luptînd amîndoi pentru năframa unei jupîniţe pe care-o iubeau.

— Treci la sanie, pregăteşte zece oameni şi aşteaptă porunci, îi porunceşte marele logofăt omului de oaste.

Rămaşi singuri, tatăl şi fiul se privesc în ochi.

— Gîndesc, spune tatăl după o clipă de tăcere, că a venit ceasul nostru. Veştile aduse de tine de la pan Zamoyschy sînt bune. Bine este că punem temei lucrării noastre numai noi. Am plătit prea scump cîrdăşia cu alţi boieri.

Marele logofăt retrăieşte înfiorat ceasul cînd a vrut să-l izbească pe Mihai cu oastea lui şi a marelui vistiernic Dan de Drăgoieşti, cînd Mihai aflînd l-a înconjurat cu oştile Buzeştilor şi cînd, înfrînt, în loc să fie descăpăţînat de călău, Mihai i-a dat în seamă una din cele mai de încredere boierii, logofeţia Ţării Româneşti. Poate tocmai această mărinimie cavalerească a voievodului îl umileşte mai mult şi-i aţîţă dorul de răzbunare.

Vorbeşte răspicat. Ostăşeşte. Cu duşmănie cumplită :

— Iată ce este de făcut, Alexandre. Dacă răvaşul meu ajunge la Ghazi Ghirai, atunci va trebui să aştepţi Hoarda la locul ştiut... Nu se poate să nu ajungă... Nu

se poate... Îl călăuzeşti pe Ghirai în spatele taberei. De acolo-ncolo, grija mea.

Scoate din sîn o hartă făcută sul. Se lasă pe blana de cerb care acoperă salteaua de puf. Desfăşoară harta. Îşi înfige în semnul care indică Hulubeşti arătătorul pe care luceşte inelul de aur cu pecetea Chisarilor.

— Aici are să se scrie sfîrşitul cîinelui de voievod, spune printre dinţi şi tresare, pentru că în tabără se aude ropotul înnebunit al unor cai.

6

— Ai făcut rău, frate Racea ! Pripeala nu-i sfetnic bun.

— Îl prind, de-ar fi să-mi dau sufletul.

— Să-l aşteptăm pe Ahmet cu Gheţea şi Răzbici.

— Vrei să zici că mutălăul tău îi aduce aici ?

— Cum te văd şi mă vezi.

— Haidem mai departe.

— Pierdem urmele.

— Ba.

— Ne minte ceaţa...

Racea suduie amarnic ceaţa groasă, de iarnă geroasă, care se tîrăşte acum, în zori, valuri, valuri din valea Cîlniştei, prelingîndu-se peste troiene. Descalecă dintr-un salt. Pipăie urmele rotunde, săpate adînc în zăpada îngheţată.

— Sînt proaspete, Mîrzeo. Uite ici. Nici n-au îngheţat marginile. Nici pulberea asta zvîrlită de sub copită n-a îngheţat.

— Cum e potcovit calul ?

— Numai la picioarele dinainte.

— Aha!

— Dacă Ahmet ne-a luat urmele, zic să nu mai pregetăm. Trebuie să vedem ce duce iscoada asupra ei. Poate să fie o ştire de viaţă, ori de moarte.

Mîrzea descalecă. Îngenunche lîngă Racea. Şeitan nechează uşurel. Mîrzea ciuleşte urechea. De jur împrejur, ceaţă groasă, lăptoasă, prelinsă printre trunchiurile uriaşe ale arborilor din codrul Vlăsiei, ceaţă în care zgomotele se cufundă şi pier înăbuşite, singurul semn de orientare rămînînd urma călăreţului necunoscut, urmă de cal lăsat la trap domol, lucru care-l nelinişteşte îndeosebi pe Mîrzea.

— Şeitan, şopteşte căpitanul.

— A simţit vreo sălbăticiune.

— Poate. Să căscăm ochii.

— Dacă avem unde, mîrîie Racea... La drum.

Porneşte cu calul de frîu, călcînd alături de dîra aceea vînătă în zăpada scîrţîitoare.

— Nu-mi place iarna, nici de frică, spune Mîrzea, scoţîndu-şi arcul şi înstrunindu-l.

Căpitanului Mîrzea, fecior de hotnog moldovean din Ţara de Jos, luat c-o fiică de mîrzac din Bugeac, i se pare că tot codrul îl înconjoară duşmănos de dincolo de ceaţa asta afurisită şi troianul care le trădează umbletele.

Îi plac lărgimile cîmpiilor acoperite de colilie şi ovăscior, vara, cînd războinicul are unde-şi repezi fugarul, pierde urma, sau iscodi vrăşmaşul, fără să-şi scrie gîndurile cum o fac ei doi acum, fără prea multă credinţă în izbîndă. Racea are dreptate. Iscoada poate să ducă un răvaş care să lămurească cine ştie ce trădare din tabăra voievodului, şi ei nu pot rămîne legaţi numai de porunca măriei-sale, mai ales că, se pare, urmele, după ce-au

ţinut-o spre miazănoapte, iată că o iau drept spre răsărit, şi dinspre răsărit vine de data asta urgia Hoardei.

Din ceaţă răsare trunchiul gros al unui stejar bătrîn. Aici urmele iscoadei se-ntîlnesc cu altele, se-amestecă între ele, zăpada e răscolită, bătucită, apoi urmele se rup pe trei direcţii deosebite : unele spre apus, altele spre miazănoapte, altele între cele de apus şi miazănoapte, ţinînd-o spre drumul mare al Călugărenilor şi Cetăţii de Scaun.

— O mie de bărbi arhiereşti... Îmi vine să urlu, frate Mîrzeo.

— Las' c-ai să urli mai tîrziu, mormăie Mîrzea, gata să încalece.

— Ba chiar acum, cîinilor, cîrîie un glas din văzduh şi, înainte ca oştenii să poată face o mişcare, din ceaţă cad asupra lor şase matahale înarmate cu buzdugane de luptă, cu mînerele scurte. Izbiţi la mir, cei doi căpitani se prăbuşesc în zăpadă, fără un scîncet.

7

— Ai făcut ochi, diavole, cîrîie glasul ieşit de sub gluga de pănură.

— Am făcut, vedea-te-aş în furci... Bă, măscăricilor, ce inimă aveţi, bă, să năvăliţi pe nişte oşteni domneşti, acu' în crugul războiului, arde-v-ar focul gheenei şi prăji-v-ar Belzebut maţele cel pestriţe ?! strigă Racea.

— Las' numa, las' că-ţi pregătesc eu foc potrivit... Stai numa' stai, că vine el diavolul la tine, calic prăpădit...

— Dacă l-aţi omorît pe soţul meu, vă belesc, tîlhari de drumul mare.

— Cam slab, zău slab, slab sărăcuțul! chicotește cîrîit omul dat cu funingine pe obraz, pe care Mîrzea, cu capul căzut în piept, cu trupul lăsat moale în legăturile care-l lipesc de trunchiul unui fag, îl supraveghează printre gene.

Ceața s-a ridicat. Soarele la prînzișor. Codru de jur împrejur. O poiană troienită de crivăț. În mijloc, foc ostășesc, fără fum, făcut cu crengi uscate, scuturate bine de zăpadă. Căpitanul Mîrzea cercetează locul cu atenție. Îl vede pe Șeitan legat lîngă calul lui Ahmet, mușcînd de umăr omul în dolamă de pănură neagră, care se apropie cu o traistă de ovăz. Omul înjură și vrea să-l lovească. Șeitan se repede la el, cu dinții rînjiți. Ceilalți bărbați, ciuciți pe vine lîngă foc, rîd.

— Lasă-l, bă, că nu te suferă.

Racea rîde gros.

— Nici caii de oaste nu vă suferă, nepricopsiților.

— Vorba, dulăule...

Oamenii de lîngă foc sar în picioare. Sînt dați cu funingine și-și țin glugile pe frunte. Din codru se arată un bărbat înalt, purtînd mască neagră, dolamă de șiac șvăbesc, negru, și cizme din blană, cu pinten. Vine lîngă Mîrzea. Îi înfige mîna în plete, smucindu-i capul.

— Ticălosule, scrîșnește și-l scuipă între ochi.

Căpitanul își lasă capul să atîrne. Simte cucuiul care-i crește în moalele capului, acolo unde l-a atins ghioaga care l-a doborît. Mascatul se apropie de Racea.

— Scîrnăvie deșălată, spumegă căpitanul. Scuipi un om fără apărare ? Viteazule...

— Am să-ți zmulg limba, șarpe ce ești... Să-mi spui unde călătorești domnia-ta Racea, căpitan de ferentari domnești... Haide. Știu totul din fir-în-păr... După cum știu și ce porți sub coantăș, în săculețul acela de mătase vișinie.

— Vezi să nu crăpi de atîta ştiinţă, corb nemernic! Bă, nu-ţi îngheaţă limba-n gură cînd vorbeşti în graiul oştilor de pămînt? Nu ţi-e frică să nu cadă cerul pe tine? Pentru cîţi arginţi ţi-ai vîndut sufletul, spurcăciune?

Mascatul îşi trage jungherul. Se apropie de Racea, legat lîngă un fag tînăr, fratele celui crescut din tulpina fagului de care e legat Mîrzea.

— Arginţii ăia îi capăt abia după ce-ţi lepezi tu veninul, neam de cîine, spune mascatul. Să nu mişti, că te străpung. Întinde mîna spre pieptul căpitanul. În clipa aceea, Racea îşi strînge genunchii în burtă, apoi îşi repede tălpile în pîntecul necunoscutului. Omul zboară pînă în preajma focului. Se rostogoleşte de cîteva ori, împrăştiind vreascurile într-o jerbă de scîntei. Poala dolamei îi ia foc. Haidamacii sar să i-o stingă. I-o smulg de pe umeri. Atunci Mîrzea bagă de seamă că mascatul poartă coantăş roşu de catifea de Veneţia, cu găitane de argint şi centură lată, din piele galbenă, cu trei rînduri de paftale. Bărbatul îşi tăvăleşte dolama prin zăpadă şi se-nveleşte în ea, aşa fumegîndă încă.

— Care va să zică aşa, căpitane Racea, spune el blînd, scuturîndu-se de zăpadă. Apoi, răcnind cu glas mare:

Pe el, netrebnicilor! Legaţi-mi-l fedeleş! Şi puneţi ţepuşa pe jărăgai... Trap! Tu, ăsta bondocu', păs şi adu trei burdufe cu apă... Sparge gheaţa ori vezi undeva, la vrun cot, unde-i apa slobodă... În fuga marş! Pînă atunci să ne omenim cum se cuvine pentru treaba asta bună pe care-am făcut-o.

Codrul se cutremură de ocările căpitanului Racea, care, cu toate că zvîrle din picioare cu înverşunare, scuturînd fagul de zăpadă, este lesne biruit de cei şase haidamaci conduşi de cel cu glas cîrîitor. Mîrzea nu

face o mișcare, gîndind că, preocupați de fratele său de arme, haidamacii au să-i lase slobode picioarele și mai ales căptușeala cizmei, unde a ascuns răvașul voievodului către banul Sava al sîrbilor, tîrît în robie de Hoarda hanului Ghazi Ghirai de la Bachcisarai.

8

Mascatul se ospătează din pastrama trecută prin flăcări și frecată cu usturoi. Gealații îmbucă pe lîngă foc, fără să-și slăbească prizonierii din ochi. Soarele, de gheață, se rostogolește agonic peste creștetul omătuit al codrului. Undeva, stins, se aude glasul unei trîmbițe ostășești. Mîrzea tresare.

— Aha, se bucură mascatul. Auzișî trîmbița și te trezișî, tătar spurcat. Ce-ai să te trezești tu acușica...

În codru, nechezatul unui cal.

— La arme ! strigă mascatul. Voi doi stați cu săgețile pregătite... Dacă e ceva, la beregată.

Tropot greu. În poiană intră, învăluit într-un nor de zăpadă, un călăreț cu gluga ridicată. Îi șoptește ceva mascatului care rînjește cu toată gura.

— Să trăiești ! Vești bune ! Vești strașnice.

— Nu scapă un nume, șoptește Racea.

— Cum stai în legături ?

— Nici o mișcare, frate Mîrzea.

— Cine să fie ?

— Poate oamenii Danului.

— Ați prins glas, porumbeilor ? !... Aflați, godăceilor, că v-a rămas să vă cîntați prohodul singuri... Haide, căpitane Racea. Începi tu, că-i zici gros și cu ieghemonicon țîrcovnicesc... Iubiților ai mei, iată că veți trece voi prin încercarea apei și a focului, după care, dacă n-o să ciri-

piți toate cîte s-au fost de la facerea lumii, să nu-mi ziceți mie pe nume...

Vine în fața celor doi prizonieri. Își înfige mîinile în șolduri :

— Vorbiți ?

— ....

— Vorbiți, ca să vă cruț durerile...

— ....

— Iată că am suflet și răbdare cu carul... Spuneți ce porunci de taină îndepliniți. Unde și de ce umblați în numele cîinelui de Mihai.

— Nu huli, mîrșave, spuse Racea. A ridicat țara din țărnă, și asta nu-i place slugoiului de stăpîn care te plătește.

— Amin, răspunde mascatul. Facă-se voia ta. Să-ți cercetăm vitejia, bărbosule.

Face un semn. Doi haidamaci se aproprie de Racea. Îi deschid coantășul la gît. Al treilea aduce un burduf de capră plin cu apă. Potrivește gîtul burdufului pe gîtul căpitanului. Picură apa cu grijă, în așa fel încît să intre pe spate, între piele și cămașă, pe mîneci între legături, pe piept și pîntec. Alți trei haidamaci îndeplinesc aceeași slujbă pe lîngă căpitanul Mîrzea. Cei doi oșteni intuiesc intenția mascatului. Apa rece care-i cutremură, prelingîndu-se de gheață pe șira spinării și în nădragi, are să le fure toată căldura trupului, apoi are să-nghețe, și ei se vor face sloi, încetul cu încetul, în chinuri groaznice.

— Ah, ce bine-mi este, se bucură Racea, pufnind pe nări, ca la scaldă... Ce zici, frate Mîrzea ?

— Și-așa mi-era prea cald, frate Raceo !

— Ce cald are să vă fie vouă peste un ceas, mistreților... Voi, ăia, treceți la pastramă... Scoateți tigva aia cu rachiu... Ascultași și văzuși, îi spune olăcarului care asistase nemișcat la toată operația. Goana, — goanelor, și...

Se apropie de olăcar. Îi şopteşte ceva...

— Şi spune-i cîinelui care te-a trimis aici, strigă Racea, că din gura căpitanilor măriei-sale Mihai Voievod n-are să audă nimic, chiar dacă ne-ar munci cu fierul roşu, ticăloşilor.

Gerul de ianuarie lucrează cu atîta repeziciune, încît Racea sfîrşeşte vorbele cu un clănţănit pe care nu şi-l poate stăpîni. Haidamacii şi mascatul îi răspund cu un hohot de rîs.

— Tot cald ţi-e, frăţioare ? !

Mascatul se bate cu palmele peste şolduri.

— Te-ai cam învineţit, limbutule... Ţi s-au făcut ţurţuri în bărboi. Şi pe coantăş. Ei, căpitane Mîrzo ? Cum te simţi, domnia-ta ?! Poate să fii mai înţelegător decît...

Mîrzea îl scuipă în obraz. Mascatul înlemneşte.

— Stai tu, fecior de iapă : scrîşneşte, se repede la foc, zmulge o creangă arzîndă şi se-ntoarce cu ea la Mîrzea.

— La piept gheaţă, la frunte foc, cine-mi dă în ghioc ?...

Rîde. Face un pas. Încă unul. Îi plimbă creanga arzînd prin dreptul obrazului. Mîrzea ştie că e pierdut. Poate să-i ia lumina ochilor. Carapacea de gheaţă îi taie răsufletul. Nu-şi mai simte mîinile. Nici picioarele. Simte în schimb cum îi îngheaţă încet sîngele din vine. Cum răsufletul, pripit şi dureros, i se transformă în ace de gheaţă.

— Închide ochii ! strigă Racea.

În clipa cînd mascatul întinde creanga spre gîtul căpitanului, din codru se aude chiţăitul speriat al unei veveriţe. Mascatul întoarce capul spre stejarul de unde venise zgomotul. Un şuier care despică tăcerea. O săgeată care se-nfige pînă la pene în gîtul mascatului. Omul scapă creanga. Bate aerul cu mîinile. Sîngele îi ţîşneşte de sub glugă. Înainte de a se prăbuşi, răsună focuri de pistol.

Alte săgeţi se-nfig în mîinile ori în pulpele haidamacilor, doborîndu-i.

— Slavă ţie, tartore ! strigă Racea. Prinde-ţi-i vii ! Şi în numele celor trei sute de sfinţi părinţi...

— Trei sute paisprezece, diavole, spune clănţănind Mîrzea.

— ... De la Nicheea. Dă-ne drumul, frate Gheţea, că altfel o să ne spargi cu săcurea, ca să ajungi la ceea ce eram odinioară noi înşine.

LA DRUM

1

Trei ceasuri după-amiază. Codrul se cufundă în pîclele subţiri, străvezii ale înserării. Printre gorunii cît bisericile cad trîmbe piezişe de raze sîngerii. Umbrele călăreţilor se lungesc nefiresc. Căpitanii călăresc în şir cîte unul, la trap spornic. Îi urmează caii pe care sînt legate hoiturile mascatului şi ale celor doi gealaţi ucişi în luptă. Vin gelaţii răniţi, legaţi de propriii lor cai, şi aceştia unul de coada celuilalt, şi toţi de calul jupînului Răzbici, care călăreşte falnic, trăgîndu-se la răstimpuri dese de mustăţile ciupelite. Convoiul este închis de robul Ahmet şi omul de oaste al căpitanului Gheţea, Cîrstocea. Cînd s-au dezgheţat la focul aţîţat de înşişi prigonitorii lor, Mîrzea şi Racea au aflat că-şi datorează viaţa lui Ahmet. Radu Gheţea le-a povestit cum Ahmet a venit în goana-goanelor la locul de întîlnire, cum i-a spus toată tărăşenia de la hanul jupînului Leahu Ţiparu şi cum el a avut vreme, nu numai să repeadă un cetaş drept la măria-sa ;

dar a putut strînge şi tot tarhatul lui Racea, ţinîndu-se după urmele lor pînă cînd a căzut ceaţa. Atunci s-au tras sub un mal rîpos al Cîlniştii. Au auzit umbletele unor călăreţi. Ahmet i-a urmărit. A ajuns pînă sub stejarul sub care au căzut în cursa mascatului. Folosindu-se de ceaţă, s-a întors la ascunzătoarea în care şi-au lăsat caii, apoi cu toţii s-au tîrît prin troian, la adăpostul negurii, pînă au ieşit din albia rîului. Atunci s-a ridicat soarele şi le-a îngreunat apropierea, aşa că, gîndindu-se la vieţile lor şi la nevoia de a-i prinde pe asupritori, n-au dat năvală atunci cînd mascatul i-a supus la chinul apei. Erau departe şi-ar fi putut da greş. Pînă cînd au înconjurat poiana, au avut de furcă.

Sfatul lui Gheţea a fost să nu se-ntoarcă în tabără. S-ar fi pierdut vreme. Ar fi putut cădea în mîinile celui ce-i urmăreşte, care desigur ţine sub ochi drumurile de intrare... Aşa că, după ce şi-au uscat veşmintele la foc, Racea frecîndu-se pe trupul vînjos cu zăpadă şi apoi cu pătura de la şa, de i se roşise pielea, după ce-au băut rachiul răposaţilor, încălzindu-se şi pe dinăuntru, au purces la drum, avîndu-l călăuză pe Gheţea.

Ahmet i-a mărturisit lui Mîrzea că iscoada nu poate fi decît baatur Sarîh — viteazul Sarîh — mingan-u-noion — mai mare peste o mie, cu ailul [1] în stepele Volgii inferioare, care ştie toate limbile vorbite în jurul Mării Negre şi pe care măritul han îl foloseşte ca iscoadă atunci cînd el însuşi iese din Bachcisarai, la război. Numai baatur Sarîh poate să arunce hangerul noaptea şi mai ales numai el are săpat pe lama de oţel, ca şi pe vîrful săgeţilor, acest şarpe de stepă. Mai mult, baatur Sarîh călăreşte iarna numai cai albi, iar vara numai cai negri. Or, în spatele hanului, unde a fost legat la gardul de nuiele

[1] Ail = sat de tătari nomazi.

calul iscoadei, el a găsit acest smoc de păr alb, acolo unde calul şi-a frecat grumazul de gard.

Faţă de toate aceste întîmplări, căpitanii au hotărît să taie calea iscoadei înainte de a întîlni Hoarda, scăpînd de povara cadavrelor şi a prinşilor la Drăgăneşti, unde stăpîneşte domnia-sa hotnogul Ion Enăchescu.

Căpitanul Gheţea face semn de oprire.

— Să ne tragem sufletele, spune. Popas.

Locul ales, o rarişte peste care zace în curmeziş un gorun zmuls din rădăcini. Oştenii agaţă traistele de ovăz de capul cailor.

— Voi, frumoşilor, spune Racea, răbdaţi, cum am răbdat şi noi la vreme potrivită. Suna-va ceasul cînd veţi fi spălaţi de funingine şi vă veţi arăta cinstitele obraze oştirii pe care-aţi viclenit-o. Amin zic vouă.

Gealaţii, cu rănile oblojite, tac. Poate ştiu că nu mai au nici o scăpare, ori poate sînt încă încrezători în steaua stăpînului lor, despre care căpitanii nu s-au obosit încă să-i întrebe.

— Du-i în marginea poienii, îi porunceşte Mîrzea lui Ahmet...

Cu glas jos, îi spuse cîteva vorbe în tătară.

Omul de oaste Cîrstocea retează cîteva crengi uscate. Aţîţă focul între rădăcinile gorunului.

2

Hotnogul Ion Enăchescu a cercetat obrazul morţilor la lumina faclei. Nu i-a cunoscut. Nu i-au cunoscut nici căpitanii. „Mascatul" fusese bărbat chipeş, cu nas vulturesc, trăsături asprite şi semn de fier în sprînceana dreaptă. Racea a spus că neapărat *omul* trebuie recunoscut la cancelaria de taină a voievodului, de el legîndu-se unel-

tiri împotriva măriei-sale, a slobozeniei țării și a vieții tuturor poporenilor. Așa că hotnogul a poruncit ca hoiturile să fie lăsate în ger. Să se pregătească două sănii. Roșii [1] domnești au așezat răposații înghețați bocnă pe fundul unei sănii, au tocmai al doilea pod de scînduri peste ei, iar sania au încărcat-o cu saci de ovăz. În a doua sanie i-au culcat pe gealați, legîndu-i de mîini și de picioare. Sania avea loitre de leasă, așa că deasupra lor au așezat cergi, peste cergi fîn și peste fîn bulendre ostășești, saci, vedre, corturi, cîteva sute de săgeți. S-au înhămat cîte patru povodnici vîrtoși, și săniile cu gardă de opt roșii călări au plecat la galop spre Șerpătești, cu poruncă strașnică să se prezinte hotnogului Cebucă al căpitanului Ghețea, care să facă în așa fel, încît fără să însoțească săniile la vedere, să fie prin preajmă cu cel puțin o sută de săbii și să păzească cvartirul voievodal pînă cînd are să-l dezlege însăși măria-sa.

Ușurați și siguri că cei de la cancelaria de taină vor ști să descleștеze limbile gealaților și vor pune mîna pe un fir care va dezlega ghemul ticăloșiilor de la Curte, căpitanii au pornit la drum după miezul nopții. Caii odihniți se întind la trap spornic. Îi însoțește hotnogul Ion Enăchescu, care le spune c-a zăcut în robia tătarilor dobrogeni aproape patru ani. Scăpase, fugind pe mare cu un caic. Nu băuse și nu mîncase zile în șir. Le pierduse numărul. L-a găsit rătăcind în voia valurilor o caravelă genoveză, care venea de la Caffa, cu robi și roabe cumpărate la tîrgul de primăvară. Genovezii l-au pus pe picioare, hrănindu-l cu socoteală. L-au vîndut în Rhodos, împreună cu patru cazaci zaporojeni, unui negustător ar-

[1] Roșii domnești = corp de cavalerie de elită, format din boiernași și oameni liberi, cu căpitănia la Roșiorii de Vede (Roșii de Vede).

mean din Damasc. Împreună cu zaporojenii, Ion Enăchescu din Drăgăneşti a pus mîna pe dahabiehul [1] care-i ducea cu toate pînzele în vînt spre coastele Libanului. Îşi aduce aminte sub luciul verzui al stelelor şi sub lumina argintie a lunii, cînd omăturile strălucesc gingaş peste codri străvechi ai Teleormanului, de smochinii şi sicomorii insulei Rhodos, de cetăţile ei de piatră şi de munţii albăstrii, ridicaţi parcă din sînul de azur al mării. Deopotrivă îşi aduce aminte de cei patru cazaci zaporojeni cu care s-a legat frate de cruce. Sotnicul Zinovi Zolotarenko, cazacii de rînd Ivan Pancenko, Lîsko şi Leonti Morgun, toţi din Sici, căzuţi pe mîna unui ceambur cînd se aflau la pescuit. Ar fi vrut să vină să-i caute printre cazacii care-l slujesc pe măria-sa, dar n-a putut din pricina slujbei. Îi cunoaşte bine pe tătari. Sînt vicleni. Se mişcă repede. Pentru că vin tîrînd după ei mii de robi, n-or să urce spre Bucureşti prin codrii. Hanul are să se ţină de malul Dunării. La o adică, dacă s-o vedea înghesuit, are cetăţile turceşti unde să-şi adăpostească prada. Un neguţător bulgar cunoscut, trecînd acum cîteva zile spre Bucureşti, i-a spus că la Plevna au şi ajuns zeci de neguţători de robi, dornici să se tîrguie cu hanul. Cu toate că i-a sfătuit pe cei din Drăgăneşti să nu-şi lase casele, spaima-i mai tare decît povaţa. Oamenii s-au băjenit în codrii dinspre Videle.

— Aici vă las, domniile-voastre, spuse hotnogul Ion Enăchescu, cînd ajung la un cot al şleahului străjuit de un gorun străvechi, printre crăcile căruia luna îşi prefiră, sfioasă, lumina ei de argint. Să ştiţi că-n tîrg la Alexandria n-a mai rămas ţipenie. Dacă aveţi lipsă de 50 de săbii agere, repeziţi-mi ştire la Drăgăneşti. Pot cădea asupra şleahului de la Alexandria la Giurgiu, într-o ju-

[1] Dahabiehul = vas arab cu pînze.

mătate de noapte. Cunosc potecile cerbilor şi ale mistreţilor. Feriţi-vă... Pita robiei tătărăşti e cumplită... Vă urez spor. Şi-un sfat. Umblaţi ziua, cînd tătarii se hodinesc. Vegheaţi în pînde noaptea, cînd umblă tătarii, călăuzindu-se după stele... Dacă auziţi ceva de sotnicul Zinovi Zolotarenko, care acum ar putea fi esaul la Sici, atunci îndatoraţi-mă cu un răvaş.

3

Trec Teleormanul pe gheaţă, mai jos de Lăceanca. Cînd să urce malul, deasupra codrilor se aprinde o ciugă[1] mică. Jumătatea de cerc arde undeva spre Viişoara. Îi răspunde altă ciugă mică. Poate la Suhaia. Apoi alta. La Fîntînele. Se aprind altele, arzînd ca flăcări repezi la Şoimul şi Cervenia, răsfirîndu-se spre Brînceni, ori clipind, din post de pază, în post de pază pe valea Teleormanului, pînă aici, aproape de Găvăneşti, unde călăreţii văd limpede umbrele celor doi oşteni din foişor dînd foc ciugii cu o făclie.

— Tătarii, spune Gheţea.

— Priviţi.

Racea se ridică în scări. Pe-o culme, dincolo de Alexandria, se vede un cerc de foc arzînd cu flăcări înalte. Cercul este tăiat de o săgeată aprinsă, care împunge cu vîrful spre Alexandria.

— Ciuga mare.

— Tătarii urcă spre noi, bodogăne Racea. Să dăm pinten!

1 Ciugă = semnal de alarmă, luminos.

Pornesc la trap întins. Ciugile mai ard cîtăva vreme. Se sting unele după altele, făcînd întunericul mai gros. Mai plin de tăcere. Dintr-o dată pornesc clopotele. Rar. Trase în dungă. Sunînd a primejdie. A moarte. În susul Claniței și Teleormanului, spre Călugărița, Frăsinet și Orbeasca. În susul Vedei, spre Nenciulești. Răspunzîndu-le tuturora cu sunete de aramă izbucnite din toate clopotnițele deodată, clopotele trase de străjile căpităniei Roșilor de Vede. Dangătele le izbesc inimile. Trist. Sfîșietor. Bat în tîmplele albe ale codrilor. În cerul degerat, negru și plin de stele. Bat de moarte, sonor și limpede, ei le ascultă cu frunțile plecate și-așteaptă cu teamă clipa cînd n-or mai bate și-au să se-nchege tăcerile cumplite ale spaimei.

4

Zori. Chiciură. Ajung în malul Vedei. Trag caii într-o aluniște troienită. Văd cîțiva roșii de țară trecînd în goană, cu făclii aprinse. Dau foc căpițelor de fîn rămase în curțile pustii ale tîrgoveților. Căpițele ard cu vîlvătăi, zvîrlind spre cer roiuri de scîntei. Mănunchiuri de fîn aprins plutesc pe deasupra tîrgului. Se aud trosnetele flăcărilor mistuind casele. Urletele cîinilor de pripas. Nimeni nu scoate o vorbă. Ocolesc Alexandria, apucînd cu băgare de seamă pe drumul Turnului, unde ciugile semnalaseră cercetașii și iscoadele tătarilor. Ajunși în codru, căpitanii își trag caii scară la scară.

— Să călărim în rînduială de primejdie, spune Racea.

— Ahmet cu Radu în față. Caii cu samarele la mijloc, cu Racea și Cîrstocea. Eu cu jupîn Răzbici în urmă.

— Poftesc să stau cu căpitanul Racea, spune Răzbici. Nu mă nedreptățiți, căpitane Mîrzeo...

Racea îl priveşte chiondăriş :

— Satul arde şi baba se piaptănă.

— Să nu se tragă foc de pistol. Dacă întîlnim cercetaşi tătari, luptăm la arc şi sabie. Lăsaţi-mă să mă depărtez la cincizeci de lungimi de cal pe drum împădurit. La o sută, pe drum slobod. Semn de primejdie, un chelălăit de vulpe. Semn de fiţi cu băgare de seamă şi vă pregătiţi de luptă, un cîrîit de corb repetat de trei ori... La drum, cu ochii în patru ! spune Gheţea, depărtîndu-se la galop, scară la scară cu Ahmet, tătarul.

5

Un ceas înainte de amiază, Radu Gheţea îl trage pe Diavol sub o boltă de hamei uscat, căţărat pe crengile unui gorun bătrîn şi scorburos crescut în vîrful unui gorgan care străjuieşte satul Furculeşti. Vede lunca plină de smîrcuri îngheţate a Călmăţuiului. Balta Suhaia pe marginea căreia şerpuie drumul de la raiaua Turnului la schela domnească a Zimnicei. Satul pare pustiu. Peste tot, urmele unei bătenii grabnice.

— Om estem ! şopteşte Ahmet.

Căpitanul urmăreşte linia pe care-o indică degetul tătarului. Umbra unui bărbat chircită sub un pripor. Radu Gheţea îi face semn lui Ahmet să rămînă pe gorgan. El îşi împinge calul să coboare în sat. Auzind paşii calului, omul aşezat pe un dăsag îşi ridică fruntea. Un bătrîn frumos, cu pletele, barba şi mustăţile albe, faţa zbîrcită şi ochii goi. Un orb învelit într-o dolamă ostăşească. Pe genunchi ţine o alăută cu trei corzi. Un cîine flocos se repede la picioarele calului, lătrînd amarnic.

— Cine eşti, îndrăzneţule ?

— Om bun, taică.

— Bună să-ţi fie inima şi curate gîndurile... Încotro ? Taci, Ursu ! Poate nu ştii că pălirâ tătarii la Turnu ?

— Ştiu... Mă mir de dumneata, taică, c-ai rămas în satul ăsta pustiu.

— Păgînii cinstesc orbii, fiule...

Îşi îndreaptă obrazul spre el, ca şi cînd ar vrea să-i desluşească trăsăturile. Ciupeşte corzile alăutei cu degete scorţoase şi învineţite de frig.

— După glas, pari oştean... Poate eşti iscoadă domnească... Am auzit venind doi cai... Eşti înţelept, pentru că ţi-ai lăsat tovarăşul ascuns pe-aproape... S-ar putea să fi şi vrun viclean care umblă în calea păgînilor cu gînduri rele asupra măriei-sale...

— Fiecare om cu gîndurile şi îndreptările lui... N-ai nevoie de nimic ?... De ce n-ai plecat cu oamenii ?

— Nu sînt de aici, zîmbeşte bătrînul. Drumul meu se cuprinde în lumea largă, fiule.

— Acum, iarna ?

În locul bătrînului răspunde cîrcîitul unui corb. Atît de posac, încît Radu Ghetea nu-l ia în seamă decît atunci cînd se repetă încă de două ori, de fiecare dată mai supărat şi mai gîlcevitor. Bătrînul îşi clatină pletele :

— Să zici că-i corb adevărat, nu alta... Semn vechi, oştene... Du-te. Dacă ai gînduri bune, eu am fost hotnog de spătărei domneşti în anii lui Cercel Vodă... Mă cheamă Lisandru Cocora... Oamenii din partea locului îmi zic Lisandru Gură de Aur... La o nevoie, nu uita că sînt din Spătărei, că satul meu e ici, pitit în luncă, şi că noi sîntem cu toţii slujitori domneşti, după cum arată numele ocinei.

Bătrînul se ridică, zvîrlindu-şi dăsagul pe-un umăr. E înalt. Voinic. Îşi fluieră dulăul, punîndu-i toiagul pe gît şi cu lăuta sub braţ, o ia pe uliţa satului, călcînd domol ca

un orb ce era. Cum corbul începe să cîrîie supărat, Gheţea dă pinteni, ajungînd la adăpostul bolţii de hamei, atunci cînd în capul celălalt al satului se arată doi spahii purtînd în vîrfurile suliţelor două capete de bărbaţi cu bărbile năclăite de sînge şi cînd orbul, oprit în faţa bisericii, ciupeşte strunele, începînd să cînte cu glas duios, de bariton :

„Pe cel deal, pe cel colnic
Trece-o pruncă şi-un voinic,
Puiculiţă bălăioară,
Cu cosiţa gălbioară..."

Spahiii îşi strunesc caii. Poartă şube de oaie cu ceaprazuri de argint. Coifuri rotunde şi ţuguiate, căptuşite cu blăni de iepure, cu apărătorile de nas ridicate. Pe umeri le joacă apărătorile de ceafă, împletite în sîrmă de Damasc. După ce ei fac o temenea orbului, împung cu scările late coastele aburinde ale cailor, luînd-o la galop mărunt pe uliţa Furculeştilor. Li se văd strălucind gărzile iataganelor şi plăselele de fildeş ale pistoalelor. În urma lor se arată două şiruri de oşteni, legănîndu-şi lăncile. Duc la mijloc o sanie joasă, vopsită în albastru, împodobită cu izvoade de aur, din care se vede strălucind coiful unui ofiţer împărătesc.

Radu Gheţea se teme pentru viaţa orbului. Îi făcuse impresia unui om cinstit. Se ridică în scări, privind neliniştit şirurile de călăreţi conduse de un ofiţer cu pelerina roşie jucîndu-i pe umăr. Ajuns în dreptul orbului, ofiţerul ridică braţul. Călăreţii se opresc. Ofiţerul se pleacă pe oblînc. Căpitanul nu poate auzi ce vorbesc cei doi. Spahiii descalecă. Ofiţerul împărătesc se dă jos din sanie, ţinut de subţiori. Turcii pun străji în faţa bisericii, apoi îşi trag caii înlăuntrul sfîntului lăcaş. Se răspîndesc pa-

trule în tot satul. Dintr-o altă sanie se descarcă saci cu merinde.

— Conac facem, şopteşte Ahmet.

Pe uşa scundă a bisericii se strecoară o şuviţă subţire de fum. Radu Gheţea îşi spune că are de-a face cu o solie, după rangul ofiţerului, probabil repezită de unul din marii demnitari turci în calea hanului tătarilor. Se cuvine să se sfătuiască şi s-o ţină sub priveghere. S-ar putea să afle lucruri privitoare la război. Îl lasă pe Ahmet să cerceteze satul, iar el, strecurîndu-şi armăsarul în spatele bolţii de hamei, se înfundă în pădure. Face un ocol larg, ieşind în şleah cam în dreptul unde bănuieşte că-şi va găsi prietenii. Zîmbeşte mulţumit, văzînd şleahul gol pe o lungime de o jumătate de leghe. Iată că de sub o tufă înzăpezită se arată bărboiul lui Racea şi că din stejarul înalt, crescut singuratic într-un bunget de mladă, coboară sprinten căpitanul Mîrzea.

6

— Să ştergem urmele şi apoi la sfat, spune Radu Gheţea.

Trag caii cu bagajele într-o poiană aflată cam la trei sute de paşi în dreapta şleahului, spre Spătărei. Îi mînă unii după alţii pe aceeaşi urmă. Radu Gheţea călăreşte în coada şirului. Trage cu arcanul prin zăpadă unul din sacii cu demîncare. Din poiana ascunsă într-o viroagă priporîtă, năpădită de aluniş şi făgeţel, coboară spre Fureuleşti albia unui pîrîu. Radu Gheţea scoate din dăsagi şase perechi de picioare de mistreţ lucrate în lemn.

— Tu, Cîrstoceo, rămîi la cai... Leagă-le nările ăstora de oaste, să nu necheze. Sapă-ţi un culcuş în zăpadă şi odihneşte-te. Să nu faci foc, că-i moarte.

— Vedeți-vă de treabă, că n-am caș la plisc, bodogăne slujitorul cunoscut între roșii ca cel mai căpățînos om de arme.

— Sînt cam trudit de zdroaba drumurilor, spune jupîn Răzbici. De la Stambul la Hulubești, cînd călare, cînd pe jos... Mi se-nchid genele... Rămîn aici să-i trag o aghioasă pînă la noapte. Nu te zîmlea, căpitane Racea. N-ai să te-nvrednicești de nici o ispravă pînă atunci.

— După voia domniei-tale...

— Cît despre orbul care s-a lăudat c-ar fi Lisandru Cocora, să mi-l arătați. Îl cunosc, și dac-a luat numele hotnogului în deșert, îl căsăpesc.

Își leagă frîul calului de picior și se pregătește să-și aștearnă șuba sub un stejar.

Căpitanii cercetează cremenea pistoalelor. Se înapoiază pe urmele sacului. Ajunși la cîțiva zeci de pași de șleah, Ghețea îi învață cum să-și lege picioarele de mistreț la genunchi și-n podul palmelor. Cum calcă mistreții.

— Hai, fraților. Lăsați-vă în patru labe, Raceo, vîră-ți sabia sub brîu... Nu s-a pomenit mistreț care să-și tîrîie coada prin zăpadă.

— Iată-mă și porc ! rînjește căpitanul, chinuindu-se să-și țină cumpăna pe cele patru picioare de lemn.

— Încă ce porc ! chicotește Mîrzea.

Ies în șleah unul după altul. Ocolesc cîțiva stejari bătrîni. Se-ntorc prin același loc. Ajunși de unde plecaseră, se ridică în picioare.

— Ce frumusețe de urme ! se minunează Racea, ștergîndu-și fruntea leoarcă de sudoare. Pe barba profetului, dacă nu m-aș lăsa amăgit eu însumi !

Se întorc în poiană. Nici o urmă de cai. Se privesc mirați. Cîrstocea, omul de oaste, iese pe brînci de sub o tufă de alun. Îi duce pe pîrîu la vale, unde rădăcina unui stejar, sub care puhoaiele primăverilor scobiseră o adevă-

rată hrubă, acoperă un grajd încăpător şi călduros. De sub rădăcini iese un sforăit fluierat, însoţit de scrîşnet de măsele, clănţănitul dinţilor şi gemete înfricoşate, ascultate de Racea cu mare băgare de seamă.

— Omul amarnic se cunoaşte după cum doarme, căpitane Racea, spune Cîrstocea. N-aş vrea să-l am duşman pe acest jupîn Răzbici.

Racea rîde mînzeşte.

— Vom vedea pînă la urmă, negriciosule.

Ţinîndu-şi caii de frîie, cei trei căpitani coboară pîrîul, pînă-n dreptul gorganului. Aici îi silesc să se culce. Fugarii se tolănesc în zăpadă, urmărindu-i cu priviri înţelepte şi ascultătoare. Ajunşi sub bolta de hamei, Ahmet ridică din umeri, semn că nu s-a-ntîmplat nimic. Mîrzea se căţără în gorunul rămuros, ajutat de Racea. Peste sat se lasă umbrele albăstrii ale amurgului. Străjile de spahii se schimbă şi se întăresc. Pe uşa bisericii iese o trîmbă groasă de fum, semn că turcii au făcut foc în lege, pregătindu-se să înnopteze. Orbul stă în pragul unui bordei părăsit şi vorbeşte cu una din gărzi. Din biserică ies patru spahii, trăgîndu-şi caii după ei. Strîng chingile. Încalecă. Doi o iau la pas pe uliţa satului, apropiindu-se de gorgan. Ceilalţi doi, pe drumul dinspre Voivoda şi lunca Călmăţuiului. Dintr-o dată se aude un ţistuit uşor între ramurile unde se căţărase Mîrzea.

— Cal vine, şopteşte Ahmet, arătînd în spatele lor, în lungul drumului pe care veniseră azi-dimineaţă.

7

— Sînt nemîncat. Mi-au degerat picioarele... Dracu să te ia cu pîndele tale, mironosiţo. Mai bine ocoleam satul şi ne vedeam de drum... Cine ştie ce puchios de negu-

ţător păzeşte başbujucii ăştia. Ce zici de horăielile pe care le trage acest curtean pe nume Războici ? şopteşte Racea.

— Sst...

În tăcerea limpede şi îngheţată a văzduhului se aude limpede treapătul unui cal care se apropie cu repeziciune. Îl aude şi patrula de spahii, pentru că cei doi călăreţi se ascund la piciorul priporului, în spatele tufei de scoruş păsăresc. Racea îşi încleştează mîna pe umărul lui Gheţea, făcîndu-i semn cu capul spre locul unde-l bănuiau pe Mîrzea. Părea că o veveriţă trece din creangă-n creangă spre poala copacului. Gheţea şi Racea se strecoară în spatele bungetului. Îl văd pe Mîrzea bine înfipt într-un crăcan gros, lărgind laţul arcanului de care nu se despărţea niciodată. Iată şi călăreţul cutezător venind la trap des, cu frîul aninat în ciocul şeii şi mîinile vîrîte în mînecile binişului. După calpacm, după calul alb, flocos, după felul cum călăreşte cu genunchii adunaţi aproape de greabănul calului, nu poate fi decît tătar.

— Baatur Sarîh, abia suflă Ahmet şi pe obrazul mongoloid, Radu Gheţea citeşte o admiraţie aproape mistică.

Tătarul trece prin lumina vişinie care pluteşte sub bolta codrului troienit, ca un duh al stepelor îndepărtate. Înainte ca Gheţea să facă o mişcare, arcanul lui Mîrzea se desfăşoară cu un şuier scurt, căzînd pe umerii omului. Zmuls din şa, tătarul rămîne agăţat deasupra drumului, bălăbănindu-şi picioarele şi holbîndu-şi ochii piezişi. Racea ţîşneşte din tufiş şi-l izbeşte cu pumnul în tîmplă. Calul tătarului se-ntoarce la galop, cu coama zbîrlită şi dinţii rînjiţi. Mîrzea îşi trage prada între crengi, legînd strîns capul arcanului. Racea încearcă să se ferească de cal. Prea tîrziu. Luat pe neaşteptate, se alege cu o muşcătură care-i zmulge umărul dolamei. Nemaivăzîndu-şi stăpînul, calul acela îndrăcit începe să necheze şi să bată cu

picioarele, alungîndu-l pe Racea în spatele unui pom. Ori că tătarul este aşteptat de ofiţerul împărătesc, ori că spahii auzind zgomote neobişnuite devin bănuitori, ori amîndouă împreună, destul că cei doi călăreţi ies în şleah, urcînd spre gorgan în galop mare.

Văd calul fără călăreţ rotind pe loc sub copacul însîngerat de asfinţit.

Îl văd ridicîndu-se în două picioare şi nechezînd către cer. Îşi strunesc gonacii. Unul din ei sare din şa. Îngenunche. Pipăie urmele lui Racea. Gîndul că vor fi descoperiţi prosteşte îi face pe căpitani să lucreze fulgerător. Cîrîind supărat, Mîrzea îşi dă drumul în cîrca spahiului călare, care-şi ridicase capul, nedumerit. Racea şi Gheţea tabără asupra celui îngenuncheat. Împotrivirea turcilor este scurtă. Luaţi în pripă, n-au timp nici să ofteze. Izbiţi în tîmplă, se prăbuşesc în zăpadă. Ahmet se arată cu frînghioarele de mătase împletite în şase, pe care le poartă la brîu orice tătar. Calul îndrăcit al prizonierului din pom îl adulmecă fornăind. Ahmet îi şopteşte cîteva vorbe aspre, scărpinîndu-l între urechi. Sălbăticiunea se cuminţeşte pe loc, frecîndu-şi fruntea de umărul tătarului. Prizonierii sînt lăsaţi în spatele copacului, la adăpostul bolţii de hamei. Mîrzea se caţără între crengi, slobozîndu-şi prada în braţele lui Racea.

— Ăsta-i păcătosul ! se bucură uriaşul, luîndu-l drăgăstos de ceafă. Din pricina ăstuia am căzut din podul preacinstitului Leahu Ţiparu. Îl cunosc după miros, tartorul...

— Parc-ai fi arhimandrit, atîta predici. Repede cu ei la adăpost. Ce facem, frate Radule ? întrebă Mîrzea.

— Eu cu Ahmet ne-mbrăcăm în hainele spahiilor. Scoate-iăluia şuba. Şi coiful. Luaţi hainele mele. Aşa. Iscodiţi-l pe baatur Sarîh. Vezi că se preface mort...

Ascultă. Dar mai ales înțelege. Luați-i răvașul de taină... Aha ! Tresari, baatur Sarîh ? ! Dați-mi de știre. Noi doi facem tot ce se cuvine să nu fim prinși și tot ce se poate ca liniștindu-i pe turci să vă lăsăm vouă vreme pentru cercetarea prinșilor.

— Păziți-vă pielea.

Radu Gheţea își potrivește coiful rotund.

— Orbul cel bătrîn umblă cu gînduri ascunse, frate Mîrzea. Vreau să aflu.

— Ne-ntîlnim aici, cu un ceas înainte de miezul nopții, spune Racea. Patrulele nu se pot schimba des. Turcii sînt puțini.

— Vegheați să nu vă scape vreunul...

— Așa... Cînd i-o vedea jupîn Răzbici, crapă, se bucură Racea.

— Chiar așa, barbă-măturâ, se aude glasul jupînului Răzbici din dosul tufei de hamei. Scump plătii eu somnulețul ăsta, dar mai scump ai să-l plătești domnia-ta pe cel din vecii vecilor...

Radu Gheţea așteaptă pînă cînd convoiul se pierde în codru. Tătarul, legat fedeleș în șaua lui Ahmet, îi privește cu ură printre pleoapele piezișe. Racea l-a legat peste gură cu năfrămuța. Cei doi spahii, priponiți unul de altul și amîndoi legați de Racea, cu pistoalele jupînului Răzbici între spete. Mîrzea la urmă, făcîndu-i un semn de rămas bun. Căpitanul rămîne o clipă sub scutul codrului, privind amurgul. Soarele cade sub marginea întunecată a codrilor dinspre Olt, zugrăvind rubiniu cîțva nori subțiri, abia desemnați în înaltul cerului. Gerul se-năsprește. Văzduhul de cristal. Cînd împinge calul spahiului spre marginea șatului, în cerul verzui, înalt și străveziu, se aprinde, licăritor, luceafărul.

CAPCANA

1

După mersul stelelor, se-apropie miezul nopții. Căpitanul Radu Gheţea se-nvîrtise spre lunca Călmăţuiului, răspunsese strigătelor celorlalte patrule, auzise caii acestora întorcîndu-se spre biserică, locul de conac al curierului. Zăpada era uşor fosforescentă şi se-ntreba cît va mai putea întîrzia fără să stîrnească bănuiala ofiţerului de spahii, cînd, dinspre balta Suhaia s-a auzit chelălăitul unei vulpi plecată la vînătoare. Căpitanul ciuleşte urechea. Caii spahiilor înlemnesc. Ahmet se frînge în şa :

— Om estem, căpitan.

Radu Gheţea mîngîie calul pe gît. De jur împrejur tufe dese de răchită, acoperite de troian. Paşi. Tăcere. Alt chelălăit de vulpe, undeva în spate. Poate sînt iscoadele tătarilor care-şi dau de veste c-au descoperit mirosul de fum şi că satul e locuit. Îl are pe Ahmet, şi nu se teme.Dar de ce vin pe jos, lucru nemaipomenit pentru călăreţii mongoli ?! Paşi... Un mîrîit de cîine. O umbră... şi glasul jos, aburit, al orbului bătrîn.

— Aferim, oştene ! De mult mă ţin pe urmele domniei-tale, şi nu te pot ajunge... Ce făcurăţi pe gorgan, că-i spulberarăţi ca suflaţi pe spahii ?

La semnul lui Gheţea, răspunde Ahmet în tătară.

— Unde umbli, omule al lui Alah, singur şi-n miezul nopţii ? !

Orbul rîde uşurel :

— E bine că nu te-ncrezi în nimeni, oştene. E plină lumea de vînzători.

Duce la gură un fluieraş de os. Scoate ţipătul iepurelui prins de vulpe. În aceeaşi clipă lunca se-nsufleţeşte. Se arată trei mogîldeţe înfofolite în şube, care le proptesc în piept vîrful coaselor.

— Daţi-vă prinşi, spune în turcă un glas răguşit, ieşit de sub una din şube.

— Sînt oşteni ai măriei-sale, domnia-ta, Gligore Cocostîrc, grăieşte orbul. Hai, că nu-i vreme de poveşti. Roagă-te de aceşti oşteni să ne dea o mînă de ajutor. Tătarii din iscoadă şi caraulele lor, preţ de-o sută de săbii, pică aici cam la un ceas după miezul nopţii. Aşa că aveţi vreme să tocmiţi toate pîndele.

Radu Gheţea ascultă cu mirare şi bucurie adîncă, răscolitoare, cum Lisandru Cocora, hotnogul de spătărei, orb, dezvăluie tot ce auzise astăzi la focurile spahiilor, dar mai ales ce-i spuse robul bulgar al ofiţerului turc. Curierul pe care l-au văzut este trimis de însuşi fostul mare vizir Ferhat Characlan, să se-ntîlnească în ascuns cu Ieti Ghirei Kalga, fratele marelui han Ghazi Ghirei. Ferhat paşa este în binecunoscută duşmănie cu Sinan Paşa, actualul mare vizir. Unelteşte cu Ieti Ghirei Kalga atît la răsturnarea marelui han, cît şi la aceea a marelui vizir. Spahii, oameni ai lui Sinan Paşa, care conduce partida spahiilor — împotriva partidei ienicerimei, condusă de Ferhat — nu ştiu nimic, în afară de ofiţer, care este plătit de Ferhat...

— Aşa că noi, fiind şi împotriva spahiilor şi împotriva ienicerilor, a lui Ieti Kalga şi a lui Ghazi Ghirei — deci împotriva tuturora, — vom lua de la toţi ce ni se cuvine... Acu mă întorc la rosturile mele de orb ispăşit... Dacă auzi cucuveaua, nu te mai înapoia, oştene. S-ar putea ca turcii să miroasă ceva.

Condus de cîine, călcînd nespus de uşor şi pe aceleaşi urme, lucru de mirare pentru un orb, se pierde în lunca troienită. Cel numit Gligor Cocostîrc se deşiră de sub şubă, ajungîndu-i căpitanului pînă la piept. În lumina firavă a stelelor, Radu Gheţea vede un cap mic sub o cuşmă buhoasă, cu obrazul spîn, şi de sub marginea cuşmei ţîşnind un nas zdravăn, uşor pălit într-o parte şi aplecat cuviincios, atît cît să nu astupe gura :

— Ne rugăm de domnia-ta, oştene, care se vede că eşti iscoadă domnească, să ne ajuţi, ne rugăm, că sîntem ca la douăzeci şi cinci de bătrîni, toţi oşteni domneşti, ne rugăm, c-avem lipsă de vreo sută, ori două, de plugari, ori de zarzavagii, ori de păstori, bărbaţii sînt la oaste, ne rugăm... şi n-am mai rămas decît noi ăştia ciungii, ori ologii, spătărei vechi, hăcuiţi prin slujbe de oaste, ne rugăm, şi-am auzit că-l păleşte măritul han şi ne sfătuisem să-l uşurăm de-o sută de săbii, ori de două, că avem şi nişte vecini, au lipsă şi ăi din Belitori — ne rugăm...

— Ce vrei, mă omule, spune limpede că nu sîntem la sfat de obşte...

— Aşa-i cetaşul ăsta Gligor Cocostîrc, bombăne altă şubă.

— Lung la şiră, lung la limbă, spune şuba a treia.

Două împuşcături sparg în ţăndări liniştea îngheţată a nopţii. Dinspre codrul şi gura pîrîului unde-şi ştia soţii, Radu Gheţea aude paşi repezi. O bufnitură. Un geamăt. Alţi paşi. Strigăte. Alt geamăt... Dinspre sat, cai la galop. O umbră fuge printre tufele de răchită. Într-o rarişte vede capul ras al fugarului. Dă pinteni. Se repede pieziş în calea omului care, luat prin surprindere, se trînteşte în zăpadă, scăpînd de lovitura pregătită cu latul săbiei. În fulgerarea galopului, Radu Gheţea îl recunoaşte pe baatur Sarîh. Îşi struneşte calul şi-l întoarce la timp ca

să-l vadă pe Ahmet sărind în cîrca fugarului şi pe cei trei din Spătărei dînd buzna. Constată cu mirare că Gligor Cocostîrc are un picior de lemn. Cum se aude nechezatul cailor şi tropotul copitelor, Gligor Cocostîrc îl umflă pe tătarul legat fedeleş în cîrcă şi, şontîcăind cu piciorul de lemn prin zăpadă, se-nfundă în lăstărişul troienit, de unde Radu Gheţea aude înjurăturile lui Racea şi blestemele puţin cuviincioase ale jupînului Răzbici. Înainte de a-şi isprăvi rolul de patrulă otomană, vede trecînd spre sat, în galop înnebunit, nechezînd aspru, cu coama fluturînd, alb, zvîrlind pulbere de omăt de sub copite, armăsarul de stepă al prizonierului.

2

— Ce-ai cîştigat prin vîrtutea soţilor, ai pierdut prin prostia domniei-tale, căpitane Raceo, spune măreţ jupîn Răzbici, mîngîindu-şi frumuseţea de cucui crescut în mijlocul frunţii.

— Vezi-ţi de cucui şi gîndeşte-te că ţi-aş putea umple căpăţîna cu altele mai straşnice !

— Ne faceţi de ruşine, îi ocărăşte Mîrzea. Tăceţi. Amîndoi sînteţi vinovaţi.

Cei doi se privesc chiondîrîş. Îşi fac de lucru la cai. Mîrzea îi povesteşte lui Gheţea cum Racea s-a apucat să-l caute pe viteazul Sarîh prin căptuşeli, dezlegîndu-l la mîini. Cum jupîn Răzbici, să nu se arate mai puţin zelos, s-a apucat să-l caute în cizme, dezlegîndu-l la picioare. Cum baatur Sarîh i-a tras un pumn în ochi lui Racea şi un picior în fălci lui Răzbici, cum l-a dărîmat pe Cîrstocea şi cum, înainte ca el să sară din şubă, a tulit-o iepureşte în josul pîrîului. N-au putut săgeta din pricina malurilor, n-au putut trage din pricina răgăliilor

şi-al zgomotului. Mai mult. Pe jupîn Răzbici, care-i tăiase calea, l-a doborît cu un pumn în tigvă şi, dacă nu erau Radu cu Ahmet, scăpa şi dădea în vileag toată tărăşenia. Neapărat trebuie ţinut sub pază straşnică.

Merg cu caii la mînă, pe urmele celor trei spătărei.

— S-ar putea să am un plan, spune Radu Gheţea, la care Mîrzea răspunde în turcă.

— Chair ola ! Aşa să fie.

Ajung într-un fel de poiană năpădită de lăstăriş şi mladă. În dreapta, codrul. Înainte, lunca încrengată a Călmăţuiului. Gligor Cocostîrc, care-şi trecuse povara în şaua lui Racea, hămăie scurt şi vesel.

Din troian, de la rădăcini, muşuroiesc cîteva zeci de şube. Căpitanii se miră atunci cînd şubele şi cuşmele rămîn cam la cincizeci de paşi de un gorun ţapăn, trîntit în curmezişul pîrtiei tăiată de sănii. Un glas răguşit :

— Ce-i ?

— Bine.

— Adicătelea ?

— Răspuns de la Gură de Aur...

Gligor Cocostîrc le spune oştenilor să nu calce decît în urma lui. Altfel îşi pot pierde viaţa. Rîde într-un dinte. Îşi saltă piciorul de lemn prin omăt. Ceilalţi doi îi calcă-n urme. Ocolesc gorunul chiar pe la rădăcină. Căpitanii şi convoiul de cai îi urmează. De undeva, din sîhlă, apare o sanie fără cai.

— 'Te-te drăcovenie ! îşi scuipă jupîn Răzbici în sîn.

Sania alunecă fîşîind uşor din tălpici. Altă sanie. La fel fără cai, neîmpinsă de nimeni, vine din sus, în întîmpinarea suratei ieşită din sîhlă. Racea mormăie în bărboi :

— O mie de camilafce răpănoase, diavolii ăştia au cap, nu glumă !

— Să pier în fundul Sodomei, dacă ăsta nu-i glasul căpitanului Ra..

— Taci, diavole, strigă Racea... Am prins limbă, dar am şi urechi.

— Să trăieşti, domnia-ta, şi bucură-te că mă vezi.

Glasul răguşit iese dintre şubele care-l înconjoară. Cască şi se bate peste şale...

— Nici descîntat nu visam o bucurie ca asta...

Îşi scoate cuşma cu singura lui mînă, stînga, şi se pleacă adînc în faţa căpitanului Racea.

— Unde eşti tu, Paltine, e şi moartea, spune căpitanul, îmbrăţişîndu-l şi sărutîndu-l zgomotos pe amîndoi obraji. Vino să-mi cunoşti soţii. Unul mai amarnic decît celălalt... Pînă una, alta, dă-l în grija alor tăi pe acest bizurman. E viclean ca vulpea şi viteaz ca leul. Un' ţi-e gloata ?

— Aici sîntem, naşule, se aud glasuri limpezi de flăcăiandri... Săru-mîna, naşule...

Spre mirarea soţilor săi, căpitanul Racea se lasă înconjurat de o droaie de fecioraşi, unii abia ieşind din troian, şi le întinde amîndouă mîinile la sărutat.

— Parc-ai fi mitropolitul, spune Mîrzea, înduioşat în sinea lui.

Oamenii se strîng aproape. Căpitanii îl cunosc pe hotnogul de spătărei Păltin Serafim, tatăl celor doisprezece flăcăiandri care-l descalecă pe baatur Sarîh şi-l duc într-o lupărie bine ascunsă sub pămînt, luîndu-l între suliţe...

— Să-l păziţi şi să nu-l atingeţi nici c-o vorbă, vultanilor, le strigă Racea pe urme. Şi-acum, Paltine, dacă eşti încredinţat de agerimea străjilor pe care le-am văzut tupilate prin luncă, te-ascultăm.

— Am să le moi ghebele, ticăloşii... Le zisei să se-n*funde-n troian ca iepurii*... Iartă-i, că-s feciori cruzi şi-au acolo şi-o puiandră.

— Pe cine ?

— Pe Răsura, domnia ta... Voi, alea din Belitori, veniţi şi voi, fa, la sfat.

— Ia nu te mai înfoia ca un gotcan, că noi n-ascultăm decît de Rafira... Fa, Rafiro, vin-o că-i arde de sfat lui Paltin, ăsta care ne ţinu în troian de ne-nghieţară dosurile. Unde-s, Paltine, tătarii, că pe ăia îi aşteptăm, nu pe naşii tăi, năşi-te-ar ielele să te năşească !

E una tînără, îi scapără ochii sub broboadă, încinsă peste şubă c-o sabie şi-n mîini cu furca.

— Văleleu şi nu v-aş mai fi chemat, cotoroanţele dracului !

Rîd muierile. Rîd bărbaţii, cei mai mulţi ologi, ori foarte bătrîni, ori puiandrii cruzi. Paltin Serafim, bine legat, cu şuba agăţată pe umeri, le spune că, în adevăr, cei din Spătărei, Ologi şi Belitori au nevoie de braţe la muncă, cei buni de oaste sînt sub steagurile măriei-sale — mai ales au nevoie la muncile cîmpului şi la codru, ca să poată sta ei în pînde şi-n slujbă de margine, dar că vor să-şi arate şi străşnicia şi mulţumirea către măria-sa, împuţinîndu-l pe măritul han de oşteni, pe măsura puterilor. Îngenunche la cîţiva paşi de gorun. Scormoneşte în zăpadă. Le arată căpitanilor leasa subţire care acoperă gropanul căptuşit cu araci ascuţiţi la vîrf, unde, zice, se vor prinde niscai douăzeci de păgîni. N-o să bănuiască nimeni ce se află sub omăt. Gropanul e lung pînă-n buza priporului şi lat de cincizeci de paşi, că vara mută cursul apei prin el şi-l fac iaz. Lisandru Cocora Gură de Aur are să aducă vrun pîlc de pradă aici, că ei nu şi-au lăsat casele şi tătarii adulmecă fumul de la un ceas de cale. Nu le e frică de gros că hanul nu iese din şleah nici mort. Cară după el puzderie de robi şi se teme de păliturile pe care i le-a tras popa Stoica din Fărcaşe, ajutat de jupîneasa Sima Buzescu. Jupîneasa stă în scări ca o zmeoaică, îşi apără moşiile.

— Cum ne apărăm noi ocinele, sare cu gura aia tînără — zice c-o cheamă Glafira şi că nu se teme c-or rămîne ele, muierile din Belitori, în urma jupînesei Sima, chiar dacă aia călăreşte bărbăteşte şi se bate la sabie, ce altă treabă are ?

— Ia să nu mai ieşi în faţa bărbaţilor cu meliţa ! se zbîrleşte Racea, care-o soarbe din ochi.

— Cine-i, fa, bărboiul ăsta, de-şi zice bărbat, întreabă Glafira subţire. Oliolio, neiculiţă, vezi să nu-ţi pierzi bernevecii prin Belitori...

Rîsete. Şi cerul de miez de noapte, luciu, din care cern ace de gheaţă.

— Vorbă multă, sărăcie, spune Racea. Acu îl ascultăm pe domnia-sa căpitanul Gheţea, dedat cu lupta la codru.

— Frumos şi nelimbut, spune Glafira şi vine lîngă Gheţea. Să mă iei, căpitane, pe lîngă domnia-ta. Am să-ţi ţin cald în pîndă.

— Şărpoaică.

Oamenii se strîng umăr în umăr. Jupîn Răzbici se înghesuie spre Glafira, răsucindu-şi mustăţile. Din josul luncii se aude ţipătul ciuhurezului. O singură dată...

— Tătarii au ajuns la Lissa, spune Paltin Serafim şi-n poiană se-ncheagă dintr-o dată o linişte tăioasă şi albă.

3

Căpitanul Gheţea se-ngroapă-n troian, sub o salcie pletoasă, crescută pe-un dîmb, în aşa fel încît poate vedea toată poiana, gorunul culcat de-a curmezişul capcanei şi o parte din drumul de sănii. Glafira vine lîngă el. Îşi face gropan alături. Se zbîrleşte la jupîn Răzbici, izbindu-l cu coada furcoiului peste mîini :

— Ţine-ţi labele, acasă, jupîne, că te-aruinc în dăsagă şi te dau la raţe!

Din spatele dîmbului se aude nechezatul vesel al lui Racea.

— Eşti mort, Răzbiciule... Dacă vrei să-ţi cîştigi faimă oştăşească, vino cu mine. Uite că-ţi spun cinstit: am o socoteală cu tătarii şi vreau să ne ajutorăm.

— Vin, vin, mormăie jupîn Răzbici, aruncînd o privire ucigătoare femeii care se tupilează lîngă Gheţea. Am crezut că-i zînă, şi-am dat de-o hapsînă...

În poiană, oamenii aceia bătrîni trag după ei cîteva sănii, încrucişîndu-le în toate părţile. Una din ele, plină cu boarfe, o lasă-n mijlocul drumului. Alta, în sus, dincolo de capcană. Aduc un berbec şi-l leagă în codîrlă. Cîteva muieri se cocoaţă între loitre. Doi feciorăşi înjugă o vacă. Mai încolo se aprinde focul. Toată poiana pare un loc de popas grabnic, gata să fie părăsit. Dincolo de capcană, Rafira, o femeie zdupeşă, cu ciubotele roşii şi caţaveică de vulpi, înconjurată de feciorăşii ei, trei la număr, ăl mai mare de 15 ani, se aşază pe nişte dăsagi cu fîn. Feciorăşii aprind foc. Gheţea o vede aşezîndu-şi la îndemînă un retevei cuviincios, cu liniştea cu care ar fi aşezat făcăleţul la locul lui. Undeva, în luncă ori în codru, se aude lătratul vulpii. Glafira îi înfige lui Gheţea unghiile în braţ.

— Vin, şopteşte.

Căpitanul se destinde. În dreptul tufanului de lîngă gorun, unde stă ascuns Mîrzea, vede fulgerarea scurtă a lamei de jungher cu care prietenul său are obiceiul să spună în graiul mut al semenilor:

— Fiţi cu băgare de seamă... Văd duşmanul.

4

Iată-i. Două umbre călări, abia desprinse din negurişul luncii. Nemişcate.

— Iscoadele, îi suflă la ureche, fierbinte, Glafira.

Gheţea îl ştie pe Racea în marginea dinspre codru a capcanei. I-a spus că pregăteşte un „danţ vesel, cu strigoi şi mai veseli, ca să-şi răscumpere sufletul zălogit lui Belzebut, de cînd l-a scăpat din gheare pe baatur Sarîh".

Rafira îşi îmboldeşte feciorăşii :

— Aţi adormit, oştenilor, spurce-vă mîţele de trîntori ! Aolică, vitejilor, slabă nădejde în voi.

Tătarii descalecă. Li se văd şubele tîrîndu-se prin zăpadă. Caii rămîn nemişcaţi. Rafira aruncă un braţ de uscături pe foc. Oricît se feresc iscoadele, zăpada scîrţîie. Glasul Rafirei, bărbătesc :

— Care eşti acolo ?... N-auzi ? !

Iscoadele ţîşnesc din albul zăpezii.

— Tătarii ! ţipă Rafira.

Se repede cu reteveiul. Iscoadele se văd cu sulîţele feciorăşilor în piept.

— Ihihiuuu !... Ihihiuuu !...

Strigătul de luptă sălbatic şi cutremurător, încrustat în carnea şi inimile pămîntenilor, se-nfinge în Radu Gheţea pînă-n adîncul fiinţei. Ropote. Apar cercetaşii. Patru. Alţi patru. Zece. Gonesc tăcuţi. Unii, drept spre gorun. Alţii, pe un arc învăluitor, care-şi dirijează vîrful spre locul unde stă ascuns Racea. Apărîndu-se de iscoade cu reteveiul, Glafira se retrage pas cu pas pe urmele făcute de ei, singurul loc sigur peste capcană. Cei rămaşi în poiană fac larmă.

— Tătarii !

— Vin tătarii !

Oricît ar fi ele de prefăcute, strigătele poartă-n ele spaime de veacuri. Acum urlă tătarii. Tot de veacuri, aceşti călăreţi ai stepelor îndepărtate ştiu că nimic nu-i îngrozeşte mai mult pe cei vînaţi decît strigătul lor de luptă, chiuit sălbatic dincolo de miezul nopţii.

— Ihihiuu !... Ihihiuuu !

Rafira şi-a trecut feciorii peste capcană. Trîmba subţire de călăreţi — Gheţea numără cinsprezece calpace — vine la galop. Caii celor două iscoade îşi caută stăpînii, alergînd pe marginea coloanei. Pe sub codru aleargă alţi douăzeci de tătari, răsăriţi dintr-o dată de după cotul luncii. Căpitanul se gîndeşte o clipă la ce va fi în sufletul lui baatur Sarîh, auzindu-şi neamurile chiuind năprasnic în noapte.

— Acum !... strigă gîtuit Glafira.

Un trosnet asurzitor. Un nor de omăt. Ţipete de spaimă. Rînchezat înnebunit de cai. Cai şi călăreţi de-a valma. Un rostogol de capete şi crupe, de coame şi calpace, şube printre burţi de cai, alt trosnet — şi tot ghiomotocul prăvălindu-se în adîncurile deschise ale pămîntului.

— Doamne, Dumnezeule, apără-ne ! izbucneşte chinuit femeia, încleştîndu-se amarnic de gîtul căpitanului Gheţea.

— Strigoii !...

— Djinii ! Djinii ! urlă tătarii din trîmba învăluitoare, întorcîndu-şi caii din galop.

— Djinii !

— Strigoii !

— Alah in Alah !

Sub streaşina codrului, o arătare cumplită plutind la înălţime, aproape de ramuri, printre ramuri, iarăşi în poiană cu ţupăieli bezmetice, acum plutind lin, acum ridi-

cîndu-se, o arătare albă, lungă, un fel de giulgiu plutitor, deasupra căruia se clatină o hîrcă rînjită, cu găvanele ochilor arzînd, o hîrcă de mort înspăimîntător de mare, şi aripile uriaşe ale giulgiului fluturînd în întunericul lăptos, în vreme ce tătarii dau bir cu fugiţii, răcnind din fundul bojocilor :

— Djinii !...

Călăreţul din vîrful trîmbei se opreşte parcă ţintuit în văzduh. Calul se poticneşte şi se dă peste cap. Alţi cai se poticnesc, zvîrlindu-şi călăreţii în zăpadă. Din codru ies umbre prelinse care tabără asupra celor căzuţi.

— Stai blîndă, îi spune Radu Gheţea Glafirei. Mîna pe sabie, şoimano... Uite-i !

De după cotul încrengat al Călmăţuiului se arată un pîlc negru de călăreţi, gonind adunat pe greabănul cailor.

Va urma

Redactor responsabil :
DELIA DAMIRESCU
Tehnoredactor : GABRIELA ILIOPOLOS

Dat la cules 20.01.1968. Bun de tipar 08.03.1968. Apărut 1968. Comanda nr. 8688. Tiraj 134 120 ex. Hîrtie tipar înalt B 63 g/m². 700×1000/32. Coli editoriale 1,75. Coli de tipar 2. A. 18 060. C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R—32

Tiparul executat sub comanda nr. 80 081 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

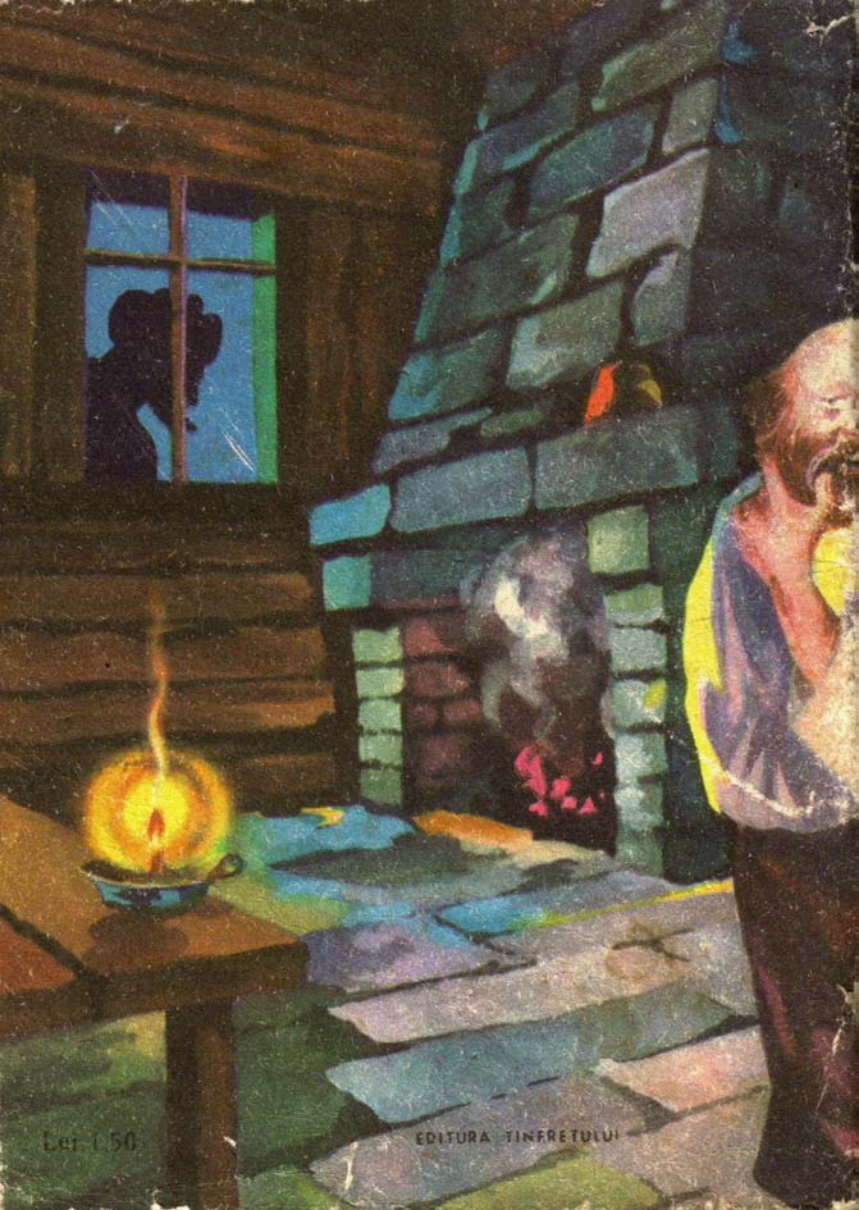

Lei 1.50

EDITURA TINERETULUI

RADU THEODORU

VITEJII

41

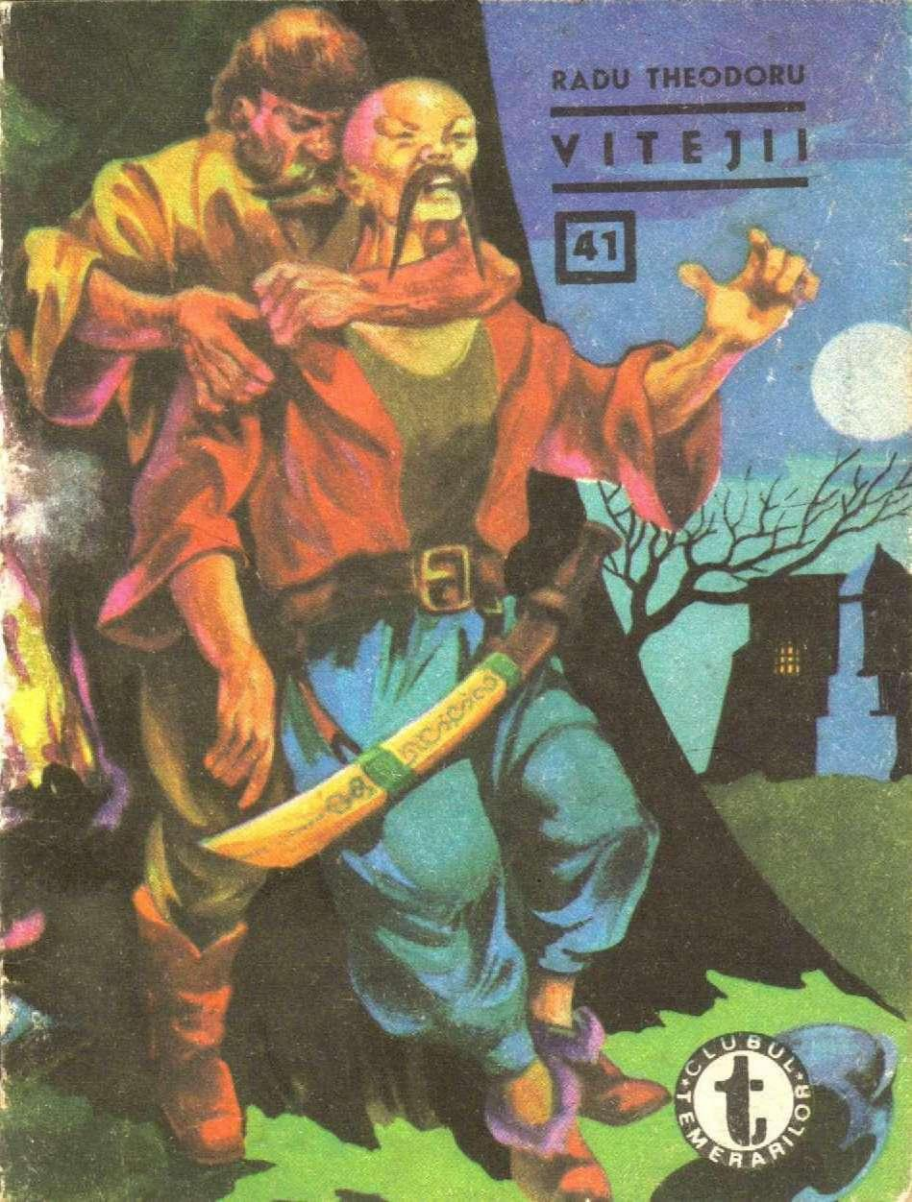

CLUBUL TEMERARILOR

RADU THEODORU

VITEJII

VITEJII

VITEJII

VITEJII

VITEJII

VITEJII

II

EDITURA TINERETULUI

Coperta de IONESCU DUMITRU

STAFIILE

1

Gligor Cocostîrc face semn de sub gorun. Cinci spătărei culcați în zăpadă, la cîte cincisprezece pași unul de altul, alunecă frînghiile înghețate pe parii bine bătuți în pămînt, ridicîndu-le cîteva palme domnești. Se ciucesc în adăposturi. Trîmba de călăreți nogai se apropie într-un vîrtej de ropote și chiuituri. Gligor Cocostîrc își scoate de sub sarică arma lui din tinerețe. Un biloi de fier cît doi pumni zdraveni, prevăzut cu ghimpi, legat de mînerul din lemn de corn printr-un lanț de zece zale.

— Acu să vă văd, vitejilor!

— N-ai teamă, unchiule! răspund de sub tufani fecioraşii.

— Ăia cu sacii, ațineți-vă.

— Ne aținem, nașule.

— Aolio, năşicule, iote-ia ce arătare...

— Stafia, unchiule!

— Sufletu lu boier Dragu.

— Ăla ne-ngropatu.

— Ia să nu mai crîcniți. Vă auz dinții, firoscoșilor.

Stafia, văluri albe, cap de mort cu găvanele aruncînd flăcări, purtînd coadă de cal și vorbind gros, se dă după gorun.

— Mai poți, Răzbiciule?

— Mai pot, tartore. Stai să m-așez mai bine.

Va să zică, stafia are două glasuri. Fecioraşii amuțesc.., Unul, Florea, simte că-l ia cu leșin de la lingurică.

— Dacă mă mai loveşti cu pintenii, te ia dracu, Răzbiciule.

— Taci și mînă. Uite-i.

Stafia se clatină, deşirată pînă sub crengile gorunului. Iese în calea tătarilor, atunci cînd cei dintîi cai se dau peste cap, încurcaţi în frînghiile întinse şi cînd Gligor Cocostîrc sare şontîcăind din adăpostul codrului, rotindu-şi buzduganul deasupra capului.

Radu Gheţea îşi dă seama că de data asta tătarii sînt conduşi de o minte limpede. La un semnal, trîmba se rupe în trei. Călăreţii sar din şei. Se reped cu săbiile asupra feciorăşilor care se străduiesc să arunce sacii în capul tătarilor căzuţi de pe cai. Căpitanul îşi spune că are în faţă întregul koşun [1] din aripa stîngă a avangărzii. Şi că jocul poate să iasă prost. Cu atît mai prost cu cît una din trîmbe se opreşte-n buza capcanei. Călăreţii aruncă arcanele în gropan, îndemnîndu-i pe cei căzuţi să se agaţe de ele. Cealaltă încearcă o mişcare prelinsă în lungul codrului, să cadă în spatele luptătorilor.

— Acu, Glafiro! Ţin-te lîngă mine, strigă Gheţea.

Ridică sabia. Îi răspunde sclipetul săgeţilor repezite în ghebele tătarilor de Mîrzea şi cei din Ologi. Cînd se repede de pe gorgan, se-ntreabă dacă Racea e în toate minţile, încercînd să facă pe strigoiul, acum după ce tătarii văd limpede cu ce fel de strigoi au de-a face.

2

— Leapădă bostanul, Răzbiciule.
— Nu pot, faraonule.
— Cum nu poţi, blestemate?
— S-a-ncurcat în cearşaf.
— Te-arunc jos, Răzbiciule.
— Taci. Auzii o săgeată.
— O să ţi se-nfigă una în clonţ, măscăriciule.
— Măscăricі e ăla de-a scornit parascovenia asta.

[1] Koşun = unitate de 100 de călăreţi.

Racea îl muşcă pe jupîn Răzbici de pulpă. Jupîn Răzbici îi dă un pinten în coastă. Calul berbeceşte pe loc, fornăind neliniştit sub cearşafuri. Calul îl ţine-n şa pe Racea. Racea îl ţine pe umeri pe jupîn Răzbici. Jupîn Răzbici ţine deasupra capului, înfipt într-o creangă, bostanul tăiat în chip de cap de mort în care ard trei lumînări trupeşte. Cearşafurile înnădite şi prinse în spini de porumbe, cu găuri în dreptul ochilor, se-ncurcă între picioarele calului. Calul se sperie, mai ales cînd aude rînchezatul sălbatic al basmeţilor [1] tătăreşti. Cabrează. Jupîn Răzbici suduie de odoare bisericeşti. Unul dintre tătari, care se-ndemna nu se-ndemna asupra acelei arătări înfricoşătoare, aude înjurăturile. Îşi pune calul la galop mic, trece prin spatele momîii şi aruncă arcanul. Jupîn Răzbici zboară de pe umerii lui Racea, răcnind :

— M-a luat Satana, drac bărbos !

Racea se zbate între cearşafuri. Calul se zbate şi el. Alţi doi tătari se reped cu arcanele, smulgîndu-l din şa. Pleacă la galop, tîrîndu-l prin zăpadă. Comandantul koşunului, iuzbaşul Mandîc Ali baatur vede cum se închiagă dispozitivul capcanei, cum din luncă se-ndeseşte tragerea de arcaşi, cum cad vitejii lui din şei, se ridică în scări şi, scoţînd strigătul de primejdie, îşi răsuceşte basmetul pe picioarele dinapoi, galopînd în lungul liziere, sub adăpostul arborilor.

Căpitanul Radu Gheţea îl vede pe Racea învelit în cearşafuri, dispărînd într-un nor de omăt spulberat sub copitele koşunului care se retrage în goană. Capcana răsună de strigătele nogailor vînaţi cu arcanele şi de nechezatul îndurerat al cailor cu burţile sfîrtecate de parii înfipţi pe fundul ei.

[1] Besmet = cal tătăresc.

3

În faţa lupăriei. Gligor Cocostîrc sîngerat în obraz. Trei feciorași întinși fără viaţă pe fundul săniilor. Răni cumplite de sabie la beregată. Lumînări aprinse lipite pe loitre, la căpătîie. Maicile lor bocindu-i încet. Oamenii înhamă. Treizeci şi trei de tătari fără calpace, cu şubele sparte, legaţi de gît în lungul a trei frînghii, păziţi de muieri şi ceilalţi feciorași nevîrstnici. Cîţiva spătărei spînzurînd tătarii morţi de subţiori, în crengile gorunului. Alţi cîţiva prinzînd caii rămaşi fără călăreţi. Noapte spre scapăt. Ger.

— Iată c-am agonisit braţe de muncă... Ce facem, ţaţo Rafiră ? întreabă Glafira.

— Zic să mînăm acasă pe cei prea tineri, ori prea schilavi. Noi să ne aţinem.

— Aşa zic şi eu. Ne iei, căpitane, cu tălică ?

Gligor Cocostîrc vine, tîrîndu-şi piciorul de lemn.

— Ce poruncă ne daţi, căpitanilor ?

— Vedeţi-vă de vetre, oameni, spune Mîrzea. Aţi făcut destul.

— Ba.

— Ce zici, Radule ?

— Întîi să-l uşurăm pe baatur Sarîh. Unde-i Ahmet ?

Mîrzea rîde mînzeşte.

— Şi-a adus aminte că-i tătar.

— S-a dus cu ei ?

— Ca să vegheze asupra vajnicului nostru strigoi.

— Ei, căpitanilor, ce vă sfătuiţi ?

— S-arată ziua şi vrem să ştim încotro.

— Lăsaţi-ne să iscodim oastea hanului, îi domoleşte Ghețea. Duceţi-vă robii. Tocmiţi-vă armele. Pregătiţi-vă dăsagii cu demîncare. Vă reped veste cu acest om de oaste al meu, Cîrstocea. Veniţi şi-l cunoaşteţi.

Se aleg cîţiva cetaşi. Vin şi-l recunosc pe Cîrstocea. Omul de arme mormăie :

— Ce vă zgîiţi ca la o arătare ?! Eu sînt, Cîrstocea... M-aţi văzut ?!

— Îl rugăm pe dumnealui, Gligor Cocostîrc, să rămînă cu patru străji.

— Vă mulţămim, căpitanilor.

— Aşteptăm porunca.

— Sîntem dornici de sîngele păgînilor.

Convoiul se mişcă spre codru. Tătarii tac. Cîteva sănii, muieri, nişte slujbaşi domneşti de margine, ciungi *ori ologi, nişte flăcăiandri şi*, la mijloc, robii. Deasupra, cerul lăptos al preceasului de zi. Mîrzea îşi alătură umărul de al căpitanului Gheţea.

— Ţara, spune Gheţea.

Tac amîndoi, ascultînd zăpada scîrţîind sub paşi.

4

În lupărie. Bordei săpat într-un mal al Călmăţuiului, sub nişte rădăcini de gorun. Prici acoperit cu paie. Ocheţi pentru arcaşi. Trei flăcăiandri cu furci, şi de prici legat baatur Sarîh. Îi priveşte cu ochii mijiţi.

— Nu ştiu dacă Ghazi Ghirei are să fie trist aflînd că n-ai ajuns să te-ntîlneşti cu prepusul lui Ferhat Characlan, baatur Sarîh, spune Gheţea. Cît despre Ieti Ghirei Kalga, stăpînul tău...

Tătarul tace. Intră în lupărie Gligor Cocostîrc.

— Să nu ne mai jucăm, viteazule Sarîh... Ştim totul. Toată urzeala voastră împotriva marelui han şi a lui Sinan... Nu strînge picioarele. N-am să mă apropii decît după ce n-ai să mai poţi mişca. Vreau să găsim răvaşul pe care l-ai luat de la hanul lui Leahu Ţiparu... Unde-l ţii ascuns ?

— Cîine !

— Cum vrei. Dezbrăcaţi-l ! porunceşte Gheţea.

Feciorașii lasă furcile.

— La focurile de tabără, ori în cele de prin ailuri, războinicii au să povestească cum şi-a pierdut baatur Sarîh cinstea de oştean, lăsîndu-se dezbrăcat de nişte copii. Copiii creştini au să-i vadă rănile viteazului Sarîh, spune Mîrzea în tătară.

— N-aveţi să faceţi asta.

— Ba avem s-o facem. Eu însumi am să povestesc în otacul vostru această păţanie a ta.

— Pe Allah !

— Ba, şi cum te-am prins cu arcanul ca pe-o muiere beată, am să povestesc.

— Aman !

— Auzisem că baatur Sarîh uneşte vitejia cu înţelepciunea. Eşti în mîinile noastre. Ce mai aştepţi ?

— Koşunul s-a întors spulberat de săgeţile noastre. Ştii bine că nu se mai întoarce, apasă Gheţea pe fiecare cuvînt.

— Dă-ne răvaşul, şi scapi de ruşine.

— Jură pe Isa Mesih[1],

— Jur.

— Ia-l. Dar altceva nu afli de la mine, nici dacă mă arzi cu fierul roşu. Îl am în tureatca cizmei drepte.

Tătarul nu minte. Cei doi căpitani veghează pînă cînd Gligor Cocostîrc trage cizma, o despică cu jungherul şi scoate răvaşul. După ce se dau porunci straşnice, să nu fie ruşinat, să nu fie pus la munci, dar să fie păzit ca ochii din cap, se stabilesc locurile unde spătărcii vor sta de strajă, unde va găsi Cîrstocea oameni de olac, totul în şoaptă, apoi cei din Spătărei se duc, luîndu-l pe baatur

[1] Isa Mesih = Isus Christos.

Sarîh între furci şi suliţe. Rămaşi singuri în lupărie, căpitanii se privesc întunecat.

— Răvaşul ăsta îmi arde degetele, scrîşneşte Gheţea. Mi-e scîrbă de ce-am să aflu, slovenindu-l.

— Mie nu! Aici stă ceva din crugul acestui război...

Mîrzea desfăşoară hîrtia de Genova, subţire. Citeşte rar cele ce urmează:

„Cinstitului, viteazului şi înţeleptului fiu al stepelor, de la prietenul lui, sănătate. Află, fecior al fericirii, că anul acesta turmele mele au sporit sub oblăduirea păstorilor mei şi că voi sta gata să-ţi vînd, pentru tîrgul cel mare al Riazanului, capetele pe care le-ai cerut. Pentru asta trimite păstorii şi oamenii tăi la saivanele mele, după cum ne-am înţeles, cu iarlîkurile măritului han, şi toate vor fi spre îndestularea şi bucuria noastră. Să te găsească acest răvaş în pace şi fie ca el să-ţi aducă aminte de credinţa pe care ne-am juruit-o unul altuia la un ceas greu ca acela prin care amîndoi am trecut. Umblă în liniştea cugetului, spre împlinirea tuturor dorinţelor."

Nici o semnătură. Nici o pecete. Mîrzea fornăie pe nări, mînzeşte.

— O taină de două ori taină. Nu-i nimic. Ia-l şi păstrează-l. Acum n-avem vreme să facem pe ghicitorii.

— Din pricina lui Racea?!

— A lui şi a jupînului Răzbici. Mă pregătesc să intru în tabăra hanului. Ziceai că ai un plan, Gheţea?

— Ţi-l spun din mers.

— Atunci, în şei!

— N-am dormit de două nopţi, mîrîie Cîrstocea. Caii sînt sleiţi.

— Facem popas la prînzişor, căpăţînosule.

Închid lupăria. Cîrstocea grămădeşte neaua cu piciorul peste uşa scundă, încalecă şi, intrînd în luncă, taie codrul spre Furculeşti.

— Numai de-acolo putem apuca un fir, spune Gheţea.

— Gînd la gînd cu bucurie, frate Radule.

În lumina cenuşie a zorilor, căpitanii văd lunca răscolită de copitele cailor, cai morţi peste care coboară stoluri gîlcevitoare de corbi şi buza neagră a capcanei, pe fundul căreia zac în nemişcare morţii călăreţi nogai plini de sînge şi basmeţii de Bugeac cu măruntaiele vărsate. Miroase a sînge, a luptă şi a spaimă. Dau pinteni şi intră tăcuţi sub poala ninsă a codrului.

5

După ce-l lasă pe Cîrstocea cu caii de povară şi fugarii lui Racea şi Răzbici în adăpostul ştiut, cei doi căpitani ajung sub bolta de hamei din marginea satului. Mîrzea îşi lepădase şuba si cuşmuliţa, îmbrăcînd una din şubele adunate de Cîrstocea. Pe cap pusese un calpac din blană de vulpe, cu coada atîrnîndu-i pe-un umăr. Îşi hrăneşte şoimul coborît pe arcada şeii, dîndu-i din palmă bucăţi de carne uscată. În faţa bisericii, mişcare. Ofiţerul împărătesc schimbă temenele cu un tătar crăcănat, îmbrăcat în piei de lup. Zece tătari şi convoiul de spahii stau în şei. Ceilalţi tătari se pregătesc de odihnă. Caii sînt traşi în biserică, după ce li se slăbesc chingile. De la oblîncuri sînt desfăcute traistele cu ovăz şi plasele cu fîn. Soarele ridicat peste coama codrilor poleieşte coifurile spahiilor, răsfrîngîndu-se în sclipete de pe cel aurit al ofiţerului împărătesc.

— Iată că în însuşi koşmul de cercetare marele han are duşmani... Acest crăcănat în piei de lup se-ntîlneşte

aici cu trimisul lui Ferhat şi uneltesc împotriva marelui han. Cînd te gîndeşti, Radule, cît de şubredă e adesea puterea maimarilor lumii... Ghazi Ghirei îşi bea liniştit cumîsul, ştiind înaintea Hoardei unul din cele mai viteze şi credincioase koşune de cercetaşi, şi iuzbaşul hoşunului îl vinde lui Ferhat, cu gîndul la cine ştie ce mărire sau răsplată...

— Boierii noştri nu fac la fel ?

— Nu-i mai satură iadul de măriri şi averi. Dar unde să fie...

— Taci... Iată-i !

Din spatele bisericii trage a doua sanie, cea cu corturile şi merindea. Din biserică sînt mînaţi cu latul iataganelor cele două „stafii". Racea hărtănit bine, cu dolama numai zdrenţe, cu mîinile legate la spate, se opreşte în prag. Se-ntinde atît cît se poate întinde în legături, cască cumplit, apoi cu glasul lui ca din butie :

— Pe barba profetului, mi-e foame. Aha ! Iată şi un ţap împărătesc. Răzbiciule, hai să ne-închinăm acestor berbeci împlătoşaţi. Apoi româneşte :

„Iată un păgîn de turc
El se uită, eu mă uit."

Răzbici cîntă la tenor. Racea trece la bas. Se-nchină unul către altul. Racea tace. Face brusc o ploconeală. Scoate sunete ciudate. Începe să se răsucească în jurul lui însuşi, în vreme ce Răzbici ţupăie pe loc, bălăngănindu-se jalnic. Amîndoi încropesc un fel de pantomimă a groazei. Pare că văd lucruri neobişnuite şi, de spaimă, că se apără de nişte duhuri care se reped asupra lor din văzduh. Se frămîntă, tropăie, tătarii îi înconjoară de departe, cu respect, dintr-o colibă iese Lisandru Cocora, orbul, care-şi trece alăuta la piept şi începe să cînte cu glas puternic, care se aude limpede pînă sub bolta de hamei :

„Bine-ar fi să fiţi cu grijă

Orle-le şi iarăşi le,
Căci la sfat de ne-nţelegem.
Duhul sfînt va pogorî
Tîrla-la şi iarăşi la."

Racea şi Răzbici se opresc în poziţii frînte, cu mîinile deasupra capului. Lisandru Cocora cîntă :

„Urmaţi-mă, fii ai luminei."

Racea îşi pleacă fruntea. Răzbici îl imită.

— Are cap pentru zece căpitani domneşti, se bucură Mîrzea... Hai să le dăm de ştire că sîntem aici, că veghem şi-am înţeles tîlcurile nebuniei lor şi al cîntecelor acestui viteaz Lisandru Cocora.

— Cum ?

— Aşa !

Căpitanul Mîrzea îşi cheamă şoimul pe braţ. Îi dezleagă lănţugul de argint de la picior. Îl saltă deasupra capului. Şoimul cercetează văzduhul. Nu vede nimic, bate din aripi şi cînd aude fluieriţa din os de iepure ţistuind, îşi ia zborul. Trece săgeată peste sat. Se avîntă în tării. Roteşte sprinten în lumina îngheţată şi-n limpezimile albastre ale cerului de iarnă.

— Numai să-l vadă şi recunoască, şopteşte Radu Gheţea.

— L-a văzut şi recunoscut, frate Radule.

În adevăr. Căpitanul Racea, cu capul dat pe spate, urmăreşte rotirile înalte ale şoimului. Mîrzea ridică braţul. Suflă în fluieriţa care scoate un sunet subţire, prelung. Şoimul roteşte încă o dată. Rămîne aninat o clipă de tării. Cade glonţ, cu aripile strînse, deasupra turlei bisericii. Trece razant, în strigătele de admiraţie ale tătarilor, care-l urmăriseră cu mîinile streaşină, şi se lasă pe-o creangă a gorunului, scuturînd un pumn de zăpadă care cade pe umărul lui Radu Gheţea.

— Le-a venit inima la loc „stafiilor" noastre, zîmbește Mîrzea, întinzînd stînga pe care șoimul coboară cu filfîit scurt de aripi.

— De abia de acum încolo începe greul, dragul meu.

— Așa zic și eu. Privește.

Racea și Răzbici sînt urcați și legați peste calabalîcul din sania ostășească. Un spahiu îi acoperă cu o șubă. Ofițerul împărătesc se urcă în sania lui, arătînd ceva spre codru, acolo unde stau ei. Tătarii pun străji. Garda convoiului se pune în mișcare la trap mic, luînd drumul înapoi.

— Se-ndreaptă spre tabăra hanului, Răzbiciule.

— Acolo unde, mai la urma urmei, avea poruncă s-ajungă și diavolul ăsta de Racea, care mi-a mîncat zilele cu nefăcutele lui. Ce facem noi ?

— Ne odihnim un ceas. Îl așteptăm pe Lisandru Cocora și „ne-nțelegem la sfat unde va poposi Duhul Sfînt"...

— Mi se pare că Duhul ăsta sfînt, pentru noi se-ascunde în bărboiul afurisitei de stafii... Facem precum spui. Nu l-am văzut pe Ahmet.

— Aici estem, capitan...

— Ptiu, bată-te crucea... Radule, nu mai dau o ceapă degerată pe urechile mele. Vorbește...

— Aici nu bun stam, capitan.

Căpitanii își întorc caii, în timp ce pe ulița satului sania cu prizonierii ia drumul Turnului. Aud glasul puternic, bărbătesc, al căpitanului Racea, cîntînd vesel :

„Bucuria a coborît în sufletul meu
O dată cu credința în prietenia noastră."

ROBII

I

— Care va să zică, Răzbiciule, văzîndu-te Chani Ali Chansublimul han — slab și numai oase, te va pune

la îngrăşat. Vei fi gras şi vei vorbi ca un eunuc adevărat, subţirel şi tremurat, apoi îţi va da în pază haremul... Ah, ce frumuseţi vei vedea, Răzbiciule, fericitule, ce trupuri albe de fecioare făcînd baie în lapte de măgăriţă, apoi trecînd în bazinele cu apa de trandafir. Atunci cînd vei întinde mîna să mîngîi acele odalisce, vei fi cusut într-o piele de bivol şi aruncat în mare... Vai ţie, Răzbiciule, pentru această robie în care-am căzut !

— Mai taci, diavole ! Ţi-am spus că nu iese nimic din prostia aia. Căzurăm ca muierile... Să ne rîdă şi curcile... Cum ziceai de alea care se scaldă în lapte de măgăriţă ? !

— Aha ! Tîlharule ! Te-am prins. Pofteşti carne de fecioară scăldată în lapte de măgăriţă ? ! Ai de la mine trei zdupoci după ceafa aia rebegită.

— Nu mă asupri, tartore... Haide. Fă-ţi cruce cu limba-n gură. Iată zidurile Turnului.

— Atîta vezi ?

— Atîta.

— Dacă eşti cît Statupalmăbarbăcot... Saltă-te în capul oaselor !

— Dumnezeule...

— Iarmaroc, jupîne. Iarmaroc în pămîntul ţării, cu carne de pămîntean. Hei... Feciori de iapă... Lasă sania la pas, şacal chior...

Post de pază, cu cinci tătari închizînd şleaul. O sanie în stînga. Alta în dreapta. La cîţiva zeci de paşi zidurile cetăţii Turnu, afumate, ciobite de ghiulele, cu ienicerii de strajă la crenele şi flamura verde a Profetului fîlfîind în donjonul central. Porţile lăsate peste şanţul cu apa îngheţată. În faţa porţilor, un tîrg de sănii şi corturi rotunde din pîslă, cu uliţe strîmte şi întortocheate pe care trec la galop koşune tătăreşti,

plesnind din bice, ori grupuri de ieniceri înfofoliţi în şube. Iuzbaşul care comandă escorta ridică stînga. Convoiul trece de postul de pază, la trap mic. Racea vede un tătar bătrîn fumînd pipă într-una din sănii, caii străjilor legaţi la codîrla alteia, pe ofiţerul împărătesc ridicîndu-se în capul oaselor atunci cînd dintre corturile multicolore se arată un mîrzac într-o şubă de rîs, păzit de zece tătari şi urmat de un şir de robi, olteni după port, fără nimic pe cap, nebărbieriţi, legaţi de gît şi bătuţi cu harapnicele. Din centrul acestei tabere de corturi şi sănii mari cu coviltir, plină de mugetele bivolilor, ţipetele străjilor şi ale ienicerimii, vine la galop mare un curier. Îşi struneşte calul în faţa podului mobil al cetăţii. Strigă în turcă :

— Poruncă de la Chani Ali Chan Ghazi Ghirei, stăpînul popoarelor din Răsărit, iataganul nemilos a lui Alah ! Bakaulii scot în vînzare a zecea parte din robii sublimului han, a cinsprezecea parte din robii lui Ieti Ghirei Kalga baatur, a douăzecea parte din robii oglanilor şi minganu-noionilor. Neguţătorii din cele patru vînturi ale lumii, vitejii ieniceri şi supuşii slăvitului împărat al Deri Devletului să-şi ia semnele de la Muhamed tavadjii. Tîrgul de robi se deschide la al treilea semnal de corn. Să nu fie larmă şi înghesuială, că vă batem cu bicele.

Racea se smuceşte în funii. Spahiul vizitiu îl ameninţă cu biciul. Un tătar din gardă îi gîdilă gîtul cu vîrful de oţel al suliţei. Pe lîngă sanie trece convoiul de robi. Feţe descompuse de durere, dolame ferfeniţă, cîţiva călăraşi domneşti cu sîngele închegat pe obraz, ori pe gît, priviri halucinate, miros greu de oameni nespălaţi şi ceva nevăzut, ca un destin implacabil care apasă asupra convoiului.

— Hei, vitejilor, răcneşte Racea. Sus frunţile! Întăriţi-vă cugetul... Adevăr zic vouă: Cel smerit se va înălţa, iar cel puternic şi prigonitor se va coborî... Căscaţi, bă oltenilor, ochii şi luaţi seama la semnele acestei zile...

Tătarul îi apasă vîrful sulitei în piept. Robii ridică spre el feţe mirate. Se opresc. Harapnicele cu măciulii de plumb le plesnesc umerii. Spinările. Gărzile îşi rotesc caii în loc. Strigă. Cozile calpacelor le joacă pe umeri. Poartă arce, suliţe şi pavezele rotunde agăţate de arcada şeii.

— Căpitanul Racea, spune un călăraş cu urma adîncă a unei răni proaspete pe frunte.

— Uită! strigă Racea. Dar ţine minte...

Nu termină. Iuzbaşul Mandîc Ali baatur împinge robii cu pieptul calului flocos, de stepă. Se pleacă peste loitra săniei.

— Căpitan Racea, rînjeşte cu dinţi lungi şi galbeni... Hah! Căpitan Racea...

Sania se zmuceşte din loc. Pe poarta cetăţii Turnu iese un convoi de cămile asiatice, condus de cămilari în burnuzuri negre de camelot.

2

Mîrzea face semn de oprire... Descalecă, şi o dată cu el descalecă ceilalţi. Cheţea vine lîngă Mîrzea. Îngenunche amîndoi lîngă nişte urme proaspete.

— Mistreţi? întreabă şoptit Mîrzea.

— Mistreţi şi nu prea.

— Adică cum, nu prea?

— Cam tîrşiite. Cam înnădite...

Radu Cheţea măsoară cu palma distanţa dintre urmele picioarelor din faţă.

— Cam grăbită dihania și cam prea mare. Ăștia de baltă sînt mai mici.

Ahmet, care adulmeca și el pe urme, se pleacă lîngă o tufă deasă de porumbe. Culege ceva din spinet și-i aduce lui Mîrzea.

— Om estem, spune arătîndu-le o bucată de pănură albă.

Se găsesc toți patru în lunca Dunării, pe marginea înghețată a unei rovine, mai jos de Flămînda și la nici cinci bătăi de săgeată de zidurile Turnului. Aud zgomotele taberei tătare, răgetele cămilelor, ale bivolilor și strigătele negustătorilor. Vine pînă la ei miros iute de fum, de pîslă, de blănuri și lapte de iapă. După plecarea convoiului cu solul lui Ferhat și prizonierii, s-au ascuns în codru, nu departe de gorunul cu pricina. Au încercat să doarmă în șube. N-au atipit bine, cînd Ahmet, care făcea de strajă, l-a adus la ei pe Lisandru Cocora, orbul. De la orb au aflat de tîrgul de robi de astăzi. Altceva n-a auzit. I-a putut strecura unuia dintre cei doi prinși — unul c-o labă păroasă și grea ca de urs — jungherul lui. Ei i-au povestit ciocnirea de azi-noapte. L-au sfătuit să se-ntoarcă la Spătărei și să țină oamenii gata de luptă.

Ahmet știa multe. Nu se amestecase cu nököt, prietenii de arme ai iuzbașului Mandîc Ali. Rămăsese pe lîngă ostașii de rînd, printre care erau rătăciți și doi sabandji, pălmași din Crimeia. Aceștia i-au povestit despre așezarea mărituluí han în Banat, din porunca lui Sinan, despre pleanul de zece mii de robi, despre urzelile care se țes în corturile de pîslă și mai ales despre tăierile pe care le fac haiducii lui Deli Marcu Dubrowniki în Hoardă, ținîndu-se pe urmele tătarilor ca un dulău turbat. De cînd au trecut pe aceste meleaguri, tăierile s-au îndesit. La focuri se povestește că în fruntea oști-

lor care-i atacă ar fi o călăreață cu o stea în frunte și sabie de foc... Știrea i-a făcut să creadă că vor putea întîlni ori cetele de haiduci, ori oștirea jupînesei Sima Buzescu.

Radu Gheţea îl strînge pe Mîrzea de braț. Se aud răgete de cămile și clinchet vesel de zurgălăi. Peste platoșa de gheață care acoperă Dunărea șerpuie o caravană de cămile și măgari acoperiți cu stofe roșii, albastre și portocalii. În frunte, un bătrîn venerabil, cu barbă albă, călare pe o cămilă flocoasă de Gobi, cu panaș roșu din pene de struț la căpăstru, clopoței de argint, clinchetind dulce la gîtar, și șa galbenă de Damasc. Caravana e păzită cu străşnicie de două rînduri de călăreți în burnuze negre, cu lăncile la picior.

— Mustafa Muhamed al Ghazal, șoptește Mîrzea cu un tremur de scîrbă și dușmănie în glas.

Numele celui mai cunoscut neguțător de robi de pe țărmurile Mării Negre plutește sub bolta de crengi ca o amenințare cumplită.

— Să ne grăbim, frate Radule, dacă vrem să vedem ochii vajnicului nostru prieten.

Se strecoară pe urma prepusului mistreț, strîngînd plăselele jungherelor. Cînd desișul devine aproape de netrecut, Radu Gheţea îi spune să rămînă acolo. Îi arată alte urme de mistreți venind din dreapta, din stînga, împreunîndu-se cu urma ținută de ei și ducînd toate spre trunchiul scorburos al unei sălcii străvechi, veghind malul rîpos al unei iezături. Zăpada afînată, înmuiată de soarele ridicat spre amiazi, scîrțîie ușor, abia auzit. Din crengile de răchită roșie, lovite, se scutură o pulbere rece, strălucitoare. Radu Gheţea rămîne mirat la piciorul sălciei. Urmele se opresc retezate. I se pare că sub una din rădăcinile sălciei vede o spinare de mistreț. Nu viscează. O spinare și un cap care

se leagănă la stînga şi dreapta. Şi încă ce cap. În loc de colţi, mustăţi. În loc de guşă, un bărboi negru. Face un pas. Altul. Un fîşîit, zborul unor matahale negre — şi cade doborît în zăpadă, cu vîrful unui jungher, rece, proptit în ceafă.

3

— Astea-s mirosurile pe care soarta ţi le-a hărăzit pe veci, iubeţule Răzbici.

— Rîde hîrb de oală spartă!

— Îmi place că mă ţii în proverbe. Ăsta-i miros de palmeni. Ţţţ! Ce mai bunătăţi de tăiţei cu carne de iapă bătrînă sînt palmenii ăştia! Şi uite-le pe tătarce ce mai ostenesc la cazanele lor cu supă de rîntaş cu ovăz. Ai să mănînci ovăz, Răzbiciule, pînă cînd ai să nechezi ca oţopinele deşălate de la căruţele slugeriei domneşti.

Sania trece la trap întins printre case de pîslă şi nuiele, puse pe tălpici. Racea îi explică duhovniceşte soţului său că astea sînt aşezările tribului nomad Şiurakiül, spaima stepelor dintre Nipru şi Volga, trib care dă cei mai sălbatici călăreţi ai Hoardei. În faţa caselor acelora pe tălpici ard focuri zdravene la care tătarcele pregătesc masa gintei lor, se foiesc copii îmbrăcaţi în blănuri şi fecioraşii mînă la trap, cu strigăte ascuţite, tabunul de iepe pentru muls.

Un loc gol într-o margine de luncă, cu cai aşezaţi la conoveţe pe rînduri dese, străji rezemate în suliţe, corturi ostăşeşti din pîslă şi dincolo de acest mingan al keşigului, adică mia de oşteni a gărzii de zi — unitate de frunte a armatei — Racea vede tuiurile roşii înfipte în faţa unui cort din pîslă albastră-aurie, înconjurat de alte corturi mai mici, roşii, verzi şi albastre, vegheate de călăreţi încremeniţi în şei.

— Iată-ne ajunşi la otacul măritului han, jupîn Răzbiciule. Răsuflă adînc, spune de trei ori Tatăl nostru şi pregăteşte-te să fii prăjit la foc scăzut.

— Mi-ai împuiat urechile cu glasul ăsta dogit. Mai bine în frigarea hanului, decît lîngă limba otrăvită a domniei-tale... Cum ne purtăm în faţa hanului ?

— După împrejurări.

— Mai sîntem nebuni, ori ba ?

— Se va vedea. Taci... Cască ochii, şi la o adică...

— La o adică n-am lipsă de învăţături. Aţine-te...

Un corn sună prelung şi ascuţit. Îi răspund alţi cornişti. Cineva bate cu latul iataganului într-o pavăză rotundă, de aramă. Călăreţii de gardă se rup în două, alcătuind un coridor din cai flocoşi, paveze, lănci şi feţe împietrite, galbene, cu ochii tăiaţi pieziş.

— Chani Ali Chan, prin puterea cerului veşnic, prin ocrotirea puterii celei mari, stăpîn al Răsăritului, se află la meditaţie. Alah să-i dea gînduri de slavă... Aşteptaţi aici porunca.

Ofiţerul de gardă se-nclină în faţa curierului împărătesc, care rămîne nemişcat în sanie.

— E un tîlc în treaba asta, mîrîie Racea, şi, pe barba profetului, mi-aş rade jumătate din mustaţă să ştiu ce face cu adevărat Chani Ali Chan în clipa de faţă.

Nu isprăveşte bine ce are de spus, şi în locul gol dintre tabăra de case din pîslă a tribului Şiurakiul şi garda din tabăra hanului, loc cu zăpada răscolită, este mînat cu bicele un convoi de femei între două vîrste, despletite, cu picioarele învelite în zdrenţe ori în rămăşiţe de opinci, bucăţi de şube sau un fel de sandale împletite din frînghie de paie. Muierile ţipă, unele tac cu capetele lăsate în piept, ciufulite, altele îşi cheamă bărbaţii, se bat cu pumnii în piept, văicărindu-se în toate limbile dunărene : românește, sîrbeşte, bulgăreşte, ungureşte. Ba se văd şi

cîteva şvăboaice blonde, cu ochi albaştri, altădată dolofane, unele îmbrăcate în haine de sărbătoare, aşa cum le-au prins năvălitorii la ieşirea din biserică. Două rînduri de suliţaşi tătari, în şube albe, îşi pleacă vîrful luciu al armelor spre piepturile neguţătorilor care fac larmă de nedescris, ţipînd şi blestemînd în turcă, în armeană, arabă şi ebraică, ridicînd deasupra capetelor iarlîkurile eliberate de bakaulii hanului, cerînd întîietatea la cercetarea şi alegerea robilor. Iuzbaşul tătar, într-o şubă cu cusături de piele roşii, albastre şi negre, molfăie o bucată de carne uscată. Cînd neguţători de robi se întrec, îi atinge cu latul iataganului peste şale, făcîndu-i cîini nesătui sau şacali.

Racea şi Războici înlemnesc. Şi unul şi altul văzuseră tîrguri de robi prin Dobrogea, ori dincolo de Nistru, ori la Adrianopole şi Istambul. Acesta, din pămîntul ţării, sub zidurile Turnului pe care fluturase steagul slăvitului Mircea Bătrînul, îi răscoleşte pînă-n străfunduri. Din toate părţile taberei tătare, dintre cascle de nuiele şi pîslă, dintre săniile cu coviltir, dintre corturile căpeteniilor sînt aduşi robii hotărîţi să fie vînduţi aici. Cete de bărbaţi buni de muncă, mînate cu harapnicele, cete de copilandri, ori de codane, ori de copii pînă-n zece ani, trenţăroşi, nespălaţi, feţe crispate de spaimă, cu fumul focurilor intrat în pori, priviri hăituite, şi, dintr-o dată, strigătul sfîşietor al unei femei :

— Voicooo, Voichiţa maichii. Voichiţăăă...

Înaltă, despletită, cu o coamă de păr negru, uşor brumat, o femeie se smulge dintre celelalte şi se repede spre una din cetele de codane, mînate spre locul unde un tătar bătrîn întinde pe zăpadă cîteva cergi roşii. Acea Voichiţă, mlădie şi copilă, cu boi alb, sprîncenată şi codată, izbucneşte într-un ţipăt neomenesc:

— Mamăăă ! Măicuţa mea, nu mă lăsaaa !

Un arcan şuierînd veninos. Femeia prinsă de gît cade-n genunchi. Rămîne o clipă nemişcată, cu ochii holbaţi, ieşiţi din găvane. Zgreapţănă zăpada cu unghiile. Hohoteşte, se bate cu fruntea de zăpadă şi-şi sfîşie treanţa care-i acoperă pieptul. Jupîn Răzbici vede cum din ochii căpitanului Racea curg lacrimi mari şi-l cutremură plînsul mut, stăpînit, al acestui războinic temut.

4

— Ia ridicaţi mîinile că v-a luat Israfil, ordonă Mîrzea în turceşte, ameninţînd pe cei patru oameni cu pistoalele.

Ahmet ţine arcul întins. Cîrstocea, pistoalele. Radu Gheţea se ridică din zăpadă, unde-l buşiseră. Priveşte atent namila bărboasă, învelită peste dolamă în pielea de mistreţ. Rîde.

— Frumos îţi şade, sfinţia-ta, să-mbraci blana jivinelor din pădure şi să asupreşti oştenii domneşti!

— Aolică, muică, şi cei trei sute doişpe părinţi... Să nu crezi în minuni... Închinaţi-vă, diavolilor, degrabă domniei-sale căpitanul de Pădureţ.

Namila îşi scoase de la brîul plin de hangere şi pistoale o curce de stejar lustruit, cu braţul de jos în formă de ghioagă, plin de cuie din oţel, şi-l atinge cu ea pe cel mai apropiat însoţitor.

— Nu văzuşi, bă Alisandre, păcătosule, că-i capitan domnesc ?!

— Nu-l văzui, părinte, că venea ca rîsul. Aoleo, nu mă mai spovedi, că-mi ajunge.

Popa Stoica din Fărcaşele Romanaţiului, căruia voievodul îi încredinţase paza moşiilor sale din Oltenia, ca şi întreaga pază a mărginimii olteneşti, iese gîfîind din scorbura în care se vîrîse. După ce-l cunoaşte pe Mîrzea, întinzîndu-i la sărutat crucea ghintuită, căreia i se dusese vestea în toată oştirea, că e mai mult ghioagă decît

cruce, le povesteşte despre aşezarea taberei hanului, despre tîrgul de robi de astăzi şi mai ales despre :

— O taină şi o bucurie pe care vi-o mărturisesc de îndată... Aveţi porunci de la măria-sa ?

— Avem, preasfinte, chiar pentru duhovnicească ta faţă.

— Hm ! Sînt însetat să le ascult, precum cel rătăcit în pustie de apele izvorului. De iscodit nu mai avem ce iscodi... Acu, dacă n-aveţi alte porunci, urmaţi-mă întru tămăduirea grijilor trupului şi ale sufletului.

Rîde în bărboi şi le face semn să-l urmeze. Cînd se ridică în capul oaselor cu pielea de mistreţ atîrnîndu-i pe spate, căpitanii îşi dau coate.

— N-aş vrea să-i încap pe mînă la spovedanie, şopteşte Mîrzea.

— Nici eu n-aş vrea, mîrîie popa, tăind lunca spre un cot al Dunării, acoperit cu lăstăriş de răchită, bolţi pe hamei şi iederă sălbatică de-a valma cu sălciile vechi cît lumea, crescute în malul fluviului.

Căpitanii rămîn miraţi cînd dau peste străji tupilate în zăpadă, pe care popa Stoica le ţistuie ca piţigoii. Trec pe sub bolţile înzăpezite, pe care joacă soarele în raze vesele şi ajung într-o rovină adîncă, mărginită de mărăciniş des. Simt miros de cai şi oameni... O spărtură în mărăciniş, o potecă săpată în zăpadă, alt brîu de mărăciniş lăsat pe-o coastă repezită în jos şi, după ce trec de cîţiva arini, unii înfrăţiţi dintr-o tulpină, ajung în rovina ascunsă sub sălcii, şerpuită, largă de-o sută de paşi în care e aşezată o adevărată tabără ostăşească de corturi din pănură albă. Nici un foc. Nici un zgomot. Popa Stoica rîde în bărboi, văzîndu-le mirarea.

— Ne pricepem noi şi la ostăşie, nu numai la liturghie, căpitanilor... Ha ! Ha ! Iote, ia, tabără sub nasul măritului han şi-al ienicerimii de la Turnu. Asta-nseamnă

să fii de-al locurilor. Te ascund luncile, ca pe sufletul pământului. Rovina asta merge pe lîngă Dunăre, pînă la Flămînda şi Valul lui Traian. Aşa că avem pe unde ieşi din codru. De cînd trecurăm Oltul în Vlahia Mare, avem călăuzi dintre mărginaşi... Poftiţi...

Se-ndreaptă spre un pîlc de sălcii gigantice, cu scoarţa crăpată de bătrîneţe, sub care veghează patru străji în dolame de aba şi unde se vede un cort rotund din panură de oaie ţigaie.

— Bă Alisandre, răscumpără-te, avînd grijă de oamenii de arme ai căpitanilor. Şi de cai, liftă ce eşti.

Popa tuşeşte în bărboi. Îşi tuşinează mustăţile. Leapădă pielea de mistreţ.

— Ce tot te foieşti pe-afară, preasfinţite ? se aude din cort glasul plăcut al unei femei. Spune-mi ce-ai iscodit.

Perdeaua de la intrarea cortului se ridică zmucit. Iese o jupîneasă voinică, mlădie, purtînd nădragi bărbăteşti din stofuşoară flamandă verde, vîrîţi în cizme din blană de veveriţă, cataveică din blăniţe de jder, încinsă cu brîu de piele în care a înfipt jungherul cu prăselele bătute în rubine. Are trăsături frumoase, gura mare, sprîncene negre, groase, ochi adînci, neliniştiţi. Îşi poartă cosiţa pe umeri legată cu o diademă încrustată cu peruzele. Căpitanii se-nchină cu mîinile la inimă.

— Ţi-adusei veşti de la Scaun, mărită jupîneaso Sima. Primeşte-i cum se cuvine pe aceşti căpitani domneşti.

— Iată-l pe căpitanul Radu Gheţea, credinciosul vărului nostru Mihai, spune jupîneasa Sima Buzescu, zîmbind şi întinzînd mîna.

Radu Gheţea pleacă un genunchi. Se descoperă. Sărută mîna albă, frumoasă, cu unghiile lăcuite, mirosind uşor a apă de trandafir. A băgat de seamă că Sima Buzescu n-a spus „măria-sa", ori „voievodul nostru", ci „vărul nostru", şi se sfătuie pe sine să ciulească urechea,

ascultînd mai mult şi vorbind cît se poate de puţin. După ce sărută mîna şi Mîrzea, popa Stoica spune mîrîit:

— Cînd am să mă-nvrednicesc şi eu, robul lui Dumnezeu, de asemenea bucurie, jupîneaso Sima ?

— Robul lui Ucigă-l crucea, rîde soţia lui Stroie Buzescu, făcîndu-le semn s-o urmeze în cort.

Căpitanii întîlnesc ceva cu totul neobişnuit în taberele ostăşeşti. Pe lîngă bogăţia de blănuri de urs şi rîs, lighenaşele de aur, carafele smălţuite, pe măsura unei jupînese din neamul Buzescu, văzute şi în corturile marilor boieri ai ţării, un gherghef la care jupîneasa tocmai isprăvise un cap de leu, sabia, pavăza şi lîngă pavăză, scularile cu lîniţă, o tipsie cu cărbuni aprinşi şi-ntr-un colţ o fecioară în port oltenesc, cu cizmuliţe în loc de opinci, care împleteşte un colţun de lînă, furîndu-i din privirile strecurate pe sub genele mari, întoarse şi parcă speriate.

— Căzurăm într-o cumpănă şi-o urgie cumplită, spune jupîneasa Sima Buzescu, aşezîndu-se între blănuri. Staţi, domniile-voastre, căpitanilor. Aşază-te, părinte... Ajunsei la capătul puterilor, căpitanilor. Aştept veşti de la soţul meu Stroie. Aştept poruncile lui. S-a auzit în tabăra mare cam ce judeţ i-am făcut pînă acum hanului ?

— Auzit, jupîneaso Sima.

— Să se ştie că nu dormim pe cuptor, ca altele. V-ascult.

Îşi lăsă obrazul în palmă, trecîndu-i printr-o privire ageră, vie şi iscoditoare...

...La un ceas după-amiază, din rovina unde erau ascunse taberele jupînesei Sima Buzescu şi popii Stoica din Fărcaşele Romanaţiului, iese un convoi ciudat. Căpitanul Mîrzea, îmbrăcat în şubă şi calpac tătărăsc, tîrîndu-l legat de şa pe însuşi popa Stoica, cu anteriul

făcut ferfeniță. După el, căpitanul Radu Ghețea, îmbrăcat în neguțător raguzan, apoi Ahmet, trăgînd un cal de povară cu doi saci plini de frînghii pentru legat robii. Sub frînghii, cîteva făclii, iar sub făclii, junghere țărănești cu lama lată și ascuțișul ca briciul. Jupîneasa Sima ieșită în fața cortului le spune :

— Atunci, așa cum ne-nțeleserăm, și nu vă temeți că n-o să fim acolo unde ne chemați.

De sub pologurile celorlalte corturi ies în priveală călărași boierești și domnești, adunîndu-și tohoarcele pe umeri.

— Să v-ajute Dumnezeu, vitejilor, spune un cetaș bătrîn, și-i binecuvîntă.

— Aolio, sfinția ta, că nu ți se șade rob nicicum. Parc-ai fi urs, spune un oștean chior.

— Adevăr grăit-ai, Picior de iepure. Nu mi se șade rob nici mie, nici vouă, acum și-n vecii vecilor, amin.

Convoiul urcă buza prăvălatică a rovinei, îndreptîndu-se în pas repede spre gheața albăstruie a Dunării. Pe malul bulgăresc plutesc văluri subțiri de cețuri albastre din care abia se desemnează donjoanele puternice ale fortăreței Nicopole.

5

— Dumnezeule mare ! spune Racea, înăbușindu-și glasul. Orice-ar fi, trebuie să scăpăm. S-aducem asupra Hoardei toate trăsnetele oștirii lui vodă.

— Stai potolit. Nu te mai uita acolo.

— Ba mă uit, jupîn Răzbici. Mă uit să mă cutremur și să-mi aduc aminte pînă-n mormînt. Codanele sînt împinse pe cerga roșie. Străjile ridică lăncile. Din tabără năvălesc neguțătorii de robi. Caftanele blănite ale turcilor și evreilor se amestecă printre burnuzurile arabilor, șubele armenilor sau pelerinele raguzanilor. Tătarii din

garda hanului, care păzesc copilele, plesnesc cu harapnicele pe deasupra capetelor neguțătorilor. Fac liniște și ordine cu latul iataganelor și coada sulițelor. Tătarul bătrîn,înfofolit în cojoc din blană de lup, purtînd agățată de gît o „paitză" de argint cu cap de tigru, ridică mîna. Se face liniște. În liniștea aceea, cei doi oșteni aud plînsul răzbit al copilelor.

— Din voința Dumnezeului celui mare și din nemărginita sa milostivire față de stăpînul nostru, binecuvîntat să fie numele hanului, din al cărui plean scoatem la vînzare aceste copile curate ca bobocii din grădinile lui Alah ! Iată aici o copilă cu părul ca răsăritul soarelui și carnea de marmoră, în stare să fericească pe bătrînul înțelept de-o sută de ani...

În spatele bătrînului hachim, arendaș al afacerii cu vînzarea robilor, se instalează doi scribi. Își ascut penele. Desfac niște catastife uriașe unde sînt înregistrați robii.

— O sută de galbeni, ori de taleri, ori de guldeni, preafericiților într-un Alah ! Haide. Măritul han se milostivește de voi. Priviți carnea fecioarei, alabastru minunat, neprihănit ca cerul de vară...

Hachimul desface copila la piept. Neguțătorii strigă și se vaită din străfundul bojocilor :

— O, vai, ce să facem cu un copil mic și prăpădit ca ăsta ?

— Pe Alah ! Pînă să ajungă bună pentru harem, asta ne sărăcește.

— E plină de vînătăi, diavol bătrîn.

— Tăceți, șacali flămînzi ! Vă jur pe coran că n-o dăm sub o sută de galbeni. Mai bine o ducem la Bachcisarai, pentru plăcerile slăvitului han.

— Moare de ger.

— Așa să crezi tu, cămilă bătrînă. O ținem în blănuri și-n sanie.

Văicăreli. Sudalme. Clinchet de clopoței, vesel. O clipă de tăcere adîncă. Negustătorii se strîng umăr în umăr. Stol de corbi stîrnit de lîngă pradă. Își face apariția cămila de Gobi cu panaș roșu din pene de struț, pe cocoașa căreia se leagănă un bătrîn cu barbă patriarhală.

— A venit Mustafa Muhamed al Ghezal...

— O să luăm numai pleava.

— Alah în Alah, ce nenorocire...

Hachimul bate o temenea adîncă. Spune din gît:

— Fii binevenit, Mustafa, Muhamed al Ghezal... cel ce-l fericești pe împăratul lumilor cu frumusețile tuturor popoarelor.

— Chutbe! răspunde bătrînul.

La un semn, cămila îngenunchează. Doi călăreți arabi descalecă dintr-un salt, grăbindu-se să-l sprijine pe bătrîn de subțiori.

În aceeași clipă răsună chemarea cornilor. Din josul taberilor se aud țimbalele. Tropote înăbușite. Pe lîngă sania prizonierilor trece la galop un călăreț gras, cu fața rotundă și unsuroasă, cu mustăți galbene-roșcate și-o bărbiță de țap, îmbrăcat în caftan din blăni de rîs, urmat de gardă și un purtător de tui. Negustătorii se frîng din șale, bătînd temenele adînci.

— Să fii slăvit în veci, Ieti Ghirei Chalga, neasemuitule!

— Aha! mîrîie Racea... Să ciulim urechile. Uite diavolul cum trece pe lîngă solul lui Ferhat, fără măcar să-i arunce o privire... Vulpoiul.

Agitație în fața cortului marelui han. Săniile se pun în mișcare. Gărzile le fac loc. Ofițerul împă ătesc este luat de subțiori de doi iuzbași în șube cusute, cu izvoade colorate. De sania lor se apropie patru harban u-noioni — comandanți de zece, uriași, cu trăsături mongoloide pro-

nunțate, îmbrăcați în blăni de vulpi albe, cu „paitzele" gradului lor la gît — Războici vede că sînt de aramă, simple, agățate cu lănțug tot de aramă și că pe ele scrie: „Să dați ascultare voi cei zece, acestui harban u-noion al nostru"... nu poate citi mai departe, pentru că li se taie legăturile și, luați între săbiile „agen dich" — foarte curbate — ale celor patru ofițeri sînt conduși spre cortul marelui han. Văd cîteva zeci de cornișți sunînd un semnal... Gărzile călare... Ofițeri care așteaptă ordine. Între ei, statura gigantică a unui ofițer cu cojoc din blană de tigru, foarte crăcănat, de gîtul căruia atîrnă o paitză din aur masiv, dominată de un cap de leu.

— Tümen u-noionul Algui, comandant de zece mii, nepotul hanului, șoptește Războici. L-am văzut acum un an la Stambul, cînd se suia pe corabie să plece în Crimeia.

Prizionerii sînt opriți de săbiile ofițerilor.

— Să v-așterneți frunțile în pulbere, cîinilor! spune unul din ei. Nici să nu ridicați ochii spre slăvita față a marelui han.

Racea mîrîie în barbă. Doi ostași ridică perdeaua de mătase verde pe care sînt cusute cu fir de aur cîteva semilune sprijinite pe iatagane. Sînt împinși într-un cort de mătase roșie, unde cîțiva ofițeri stau nemișcați pe blăni de lup și gazelă.

6

Perdea subțire de mătase azurie, pe sub care ies mirosuri de blănuri bine tăbăcite și mirodenii. Glasul tărăgănat al ofițerului împărătesc care, în numele împăratului Deri Devletului, Sublimei Porți, îi poruncește hanului să grăbească cu oștirea în așa fel, încît în noaptea de 16 a lunii să fie la 20 de leghe de cetatea Ierköki-Giurgiu, să-l prindă de la spate pe netrebnicul bey

Mihaly, să-i risipească oştirea, în timp ce ienicerii îl vor izbi în faţă, *culcîndu-l pe veci sub iatagane.*

Cei doi prizionieri se privesc în treacăt. Vestea conţine date de viaţă şi de moarte. Harban u-noionul care-l păzeşte pe Racea în flancul stîng se pleacă spre el şi-i spune într-o românească stîlcită :

— Nu ciuli urechea, lup flămînd... Veştile astea au să moară o dată cu tine...

Racea nu răspunde. Îşi dă seama că ceea ce s-a putut întîmpla în faţa unor oşteni simpli, plini de năluciri, nu se mai poate întîmpla în faţa hanului. Îşi îndreaptă şira spinării. Se-mbăţoşează şi jupîn Răzbici. Se aude un glas tăios, care mulţumeşte ofiţerului pentru porunca slăvitului împărat. Îl ceartă pe iuzbaşul care şi-a pierdut oştenii, dar mai ales îl ceartă pentru că s-a întors în tabără. Se aude alt glas behăit şi unsuros. Altul de femeie. Ofiţerul împărătesc spune că el l-a luat pe acest viteaz să-l păzească, cîinii de oşteni ai beyului necruţînd nimic. El însuşi a fost martor la lupta de noapte, cînd acei şacali flămînzi i-au atacat pe vitejii măritului han. Fiind aceia mulţi cîtă frunză şi iarbă s-a temut pentru porunca împărătească. Crede că măritul han nu se va mînia, ştiind că această poruncă împărătească trebuie să ajungă la urechile binecuvîntate. Glasul behăit şi unsuros se plînge că bakaulii măritului han au luat toţi robii meşteşugari, toate femeile tinere, fecioarele şi tinerii frumoşi, nelăsînd pentru bakaulii săi decît femeile urîte, păstorii şi pălmaşii. Cineva bate într-un gong. Se face linişte. Trei bătăi de palme. Perdeaua se ridică şi ei sînt împinşi înainte.

Sub pologul de pîslă cusut cu stele de argint şi aur, un baldachin de mătase verde, uşoară, de India, sprijinit pe patru stîlpi lucraţi în colţi de elefant. Sub baldachin, stînd turceşte pe o blană de leu, un bărbat voinic, înalt

şi suplu, cu ochii tăiaţi pieziş, verzi. Trăsături mongoloide. Pielea gălbuie. Mustăţi prelinse. O cicatrice cu marginile albe — „Lovitură de sabie", îşi spune Racea — în umărul obrazului. Peste cuirasa de aur, caftan îmblănit cu samur. Coif rotund, cu zale de aur ca apărătoare de ceafă, din oţel de Samarkand, suflat cu aur şi încrustat cu rubine şlefuite măiestru. Pereţii de pîslă ai cortului, decoraţi cu gazele tăiate din pîslă roşie, tigri în fel şi fel de poziţii, arcaşi şi cai repeziţi în galop. Două tipsii din aur, de ars mirodenii, purtate de roabe circaziene, de staturi măreţe, cu cozi negre-albăstrii, lungi pînă-n călcîie. Pe un trepied, tot din aur, o altă tipsie pe care ard cărbuni. Lîngă han, la picioarele lui, o tătarcă tînără cu gene mari, nemaivăzut de mari, şi ochi negri, lucioşi, obrazul diafan, foarte puţin alungit, învelită într-un caftan prin care Racea bănuieşte forme dumnezeişti. În stînga, ofiţerul împărătesc. În dreapta, Ieti Ghirei Kalga. Marele vizir, în picioare. Iuzbaşul, prosternat cu fruntea pe pîsla pardoselii. Patru gărzi cu halebarde aurite şi iataganele la şold, în platoşe din piele de zimbru, încremenite în cele patru colţuri ale baldachinului. De dincolo de baldachin, unde Racea bănuieşte o altă încăpere a cortului acesta cu adevărat de despot răsăritean, se aud încet sunete dulci de ţiteră.

— Prosternaţi-vă fruntea în ţărînă, viermilor! spune marele vizir, bătrîn cu mutră de ţap, în tătară.

Căpitanii, nemişcaţi. Apare un tălmaci. Jumătate tătar, jumătate creştin.

— În genunchi, spune repede şi bîlbîit, privindu-i cu ochi albaştri, zemoşi.

— În genunchi tu...! mîrîie Racea... Spune-i lui Ghazi Ghirei că oştenii Ţării Româneşti nu îngenunche decît în faţa voievodului lor, în a icoanelor atunci cînd vor, şi a îbovnicelor atunci cînd le place.

— Tacă-ţi limba afurisită, dacă vrei să nu ţi-o zmulgă gîdea.

Tălmaciul tîlmăceşte o poveste încîlcită. Hanul, care-şi ţinea ochii întredeschişi îi aruncă lui Racea o privire pe care căpitanul o simte pînă-n rărunchi. Harban u-noionul care-i vorbise româneşte îi înfige mîna în ceafă voind să-l culce la pămînt. Cu o mişcare scurtă, Racea i-o răsuceşte, punîndu-l într-un genunchi. Ceilalţi ofiţeri sar cu săbiile. Hanul ridică mîna. Spune în turcă :

— Eşti viteaz. Vorbeşte.

— O fac cinstindu-ţi cortul.

Racea se-nclină într-o reverenţă băţoasă, imitat de jupîn Răzbici. Fac altă reverenţă mai adîncă tătarcei aceleia nespus de frumoase, care le răspunde cu un surîs.

— Cine eşti tu ? Cine este soţul tău ?

— Oşteni domneşti.

— Hah !... De ce-aţi izbit cu vicleşug oştenii mei ? Racea rîde. Se trage de mustăţi.

— Dacă aş fi năvălit în ailurile tale din Crimeia, arzînd, pîrjolind şi robind, m-ai fi primit cu cîntece de ţimbale şi fecioare înveşmîntate în alb ?

— Muhamed Ibn Hinduşah Nahicevani...

— În cartea sa „Dastur-al-Kiatib", completează Racea, aducîndu-şi aminte de coperţile din piele de gazelă, cu cotoare aurite, de cartea aceea minunată din care-i citise de atîtea ori diacul Nathanail, sfetnicul de taină al măriei sale...

— Hah, face marele han şi o priveşte intens pe tătarcă.

— Acel minunat Nahicevani nu scrie nicăieri că cel atacat n-are dreptul să se apere.

— Am luat bărbaţii voştri să-i punem la muncă, spune Răzbici, înfoindu-şi mustaţa ciupelită. Să vadă şi ei ce-u-

seamă aratul. Semănatul. Apoi să culeagă alţii roada sudorii lor.

— Sînteţi înţelepţi ? întrebă tătarca.

— Nu, frumoasă roză din Răsărit. Sîntem oşteni.

— Unde sînt oştile domnului vostru ?

— Acolo unde trebuie să fie, rază de soare.

— Domnul şi stăpînul meu vă porunceşte să vorbiţi.

— Domnul şi stăpînul nostru ne-a poruncit să tăcem. Îl am martor pe jupîn Răzbici.

— Adeveresc.

Tătarca îşi strînge caftanul la piept. Hanul priveşte în gol. Ieti Ghirei, cu faţa unsuroasă, asudă din greu. Geme. Se foieşte în blănuri.

— Noi sîntem biciul şi mînia cerului, abia şopteşte marele han.

— Veţi fi puşi la chinuri. Chinuri cumplite, de care aş vrea să vă mîntui... Vorbeşte, îl îndeamnă tătarca pe Racea, zîmbindu-i.

— N-am ce vorbi.

— Am să te fac mai marele femeilor mele...

— Parcă mie îmi făgăduiai bucuria asta, drace, şopteşte Răzbici.

— Mă-nchin în faţa bunăvoinţei tale, zefir dulce de stepă... Asta o primesc chiar din clipa de faţă.

— Blestemate ! izbucneşte bătrînul cu mutră de ţap. Cum vorbeşti cu împărăteasa noastră slăvită ?!

Racea îşi mîngîie mustaţa. Îi trage cu ochiul acelei preafrumoase împărătese, la care marele han ridică sprîncenele. Cei patru harban u-noioni se reped la oşteni. Pe jupîn Răzbici îl îngenunche repede. Racea îi buşeşte în lege, înainte de a fi îngenuncheat. Cineva le zmulge gulerele coantăşelor, lăsîndu-le gîtul gol. Vizirul bate în gong de cinci ori. Pe sub sprîncene Racea îl vede

pe călău. Buzat. Cu cercei în urechi. Rezemat pe coarda unui satîr uriaş.

— Obicei de muieratic, scrîşneşte Răzbici.

— Merita ! E frumoasă.

— Nu capul meu, diavole.

— A uitat butucul. Vrea să ne-nspăimînte.

— Atunci să cîntăm.

— Începe tu, Răzbiciule.

Spre mirarea tuturor celor de faţă, dar mai ales a lui Racea, jupîn Răzbici îşi drege glasul şi-ncepe să horească cu glas dulce de tenor. Tătarca le face semn celor patru ofiţeri care-i ridică de subţiori. Racea, bariton catifelat, îl secondează pe Răzbici. La alt semn al împărătesei de la Bachcisarai, roabele aduc tăvi cu smochine, curmale şi rodii. Racea şi Răzbici îşi umplu buzunarele.

— Acum veţi merge să fiţi munciţi cu fierul roşu. Să vi să spargă oasele şi să vi se scoată vinele, spune dulce împărăteasa. Ştiu că veţi muri ca nişte oşteni viteji. Am să poruncesc să nu vă lase pradă vulpilor. Duceţi-vă, vitejilor, şi Alah să vă dea puteri să nu scoateţi un scîncet.

— De data asta ne-am ars, spune Răzbici.

Racea prinde din zbor privirea uneia dintre roabele circaziene. Roaba îşi clatină fruntea, arătînd spre locul de unde se aud sunetele dulci ale ţiterelor. Cînd se simte împins de tăişul săbiilor, semn că hotărîrea împărătesei este nestrămutată, Racea se răsuceşte spre marele han care pare cufundat într-o linişte desăvîrşită şi-i spune foarte clar :

— N-ai s-o faci.

Se-nclină spre împărătească, ghiotindu-l pe Răzbici. Curteanul pricepe fulgerător, ca unul care n-are nici un chef să guste din plăcerile înşirate de buzele de mărgean

ale tătarcei. Face o jumătate de pas spre Ieti Ghirei, i se-nclină, mascîndu-l pe Racea, care şopteşte :

— Viaţa voastră, slăvite, e în primejdie !

Oricît de încet o spune, îl aude marele vizir care tresare, aruncîndu-i o privire pe sub sprîncene lui Ieti Ghirei Kalga, lac de apă sub blănurile de rîs.

— Mare eşti, prietenie ! strigă Racea.

Ridică amîndouă braţele spre cer. Îşi dă capul pe spate.

— Slăvită fii !

Răzbici face la fel. Dă capul pe spate şi strigă :

— Slăvită fii !

— Închide clonţul, jupîne, nechează Racea, bucuros de isteţimea curteanului abia ieşit din botfori, care-i înţelege gîndurile dintr-o ochire, dar mai ales de zborul săgetat al şoimului pe care-l privesc cu mîinile streaşină gărzile călare ale keşigului, grupul de ofiţeri cu paitze de aur la gît, semn al rangurilor înalte, garda de spahii a ofiţerului împărătesc, neguţătorii şi chiar robii scoşi la vînzare. Dintr-o dată, şoimul coboară săgeată. Spintecă văzduhul albastru, strălucitor, trece peste vîrfurile suliţelor tătarilor din gardă şi dispare la cîteva sute de paşi, acolo unde Racea ştie că se ţine tîrgul de robi. Căpitanul îşi umflă pieptul. Îl înghiontește pe jupîn Răzbici. Dă glas, atît de puternic, încît gărzile întorc capul spre el :

„Iată un păgîn de turc
El se uită, eu mă uit.
Turcul se uită cîineşte
Şi ştiu dracu ce-mi gîndeşte..."

„...Şi ştiu dracu ce-mi gîndeşte"... îi ţine isonul jupîn Răzbici.

— Ai să cînţi tu, pe Alah ai să cînţi, spune harban u-noionul căruia îi răsucise mîna de faţă cu hanul, tă-

indu-l cu vîrful săbiei sub urechea stîngă. Ţîşneşte sînge. Racea cîntă mai departe. Cu mai multă putere. Ţimbale. Corni. Din cortul hanului iese ofiţerul împărătesc, dus de subţiori spre unul din corturile de pîslă din apropiere. După puţină vreme, Ieti Ghirei Kalga, susţinut de izbaşul care i-a luat prizonieri şi care-i şopteşte ceva, se-nclină şi se retrage bătînd temenele smerite. Ieti Ghirei Kalga încalecă. Racea îi întîlneşte privirea. I se pare că ochii lui Ieti Ghirei trăiesc o altă viaţă decît obrazul puhav, rotund şi plin de grăsime. Fratele hanului îl aţinteşte o clipă, îi zîmbeşte cu dinţi lungi şi galbeni, se lasă urcat în şa şi pleacă la galop, urmat de nököt şi gărzi. În aceeaşi clipă se aud strigăte puternice :

— Încă o dată, viteazule !

— Fă-ne cinstea asta, baatur.

— Nici Chani Ali Chan n-are asemenea şoimi în creşcătoriile lui.

— Alah ! Fă-ne cinstea.

Şi iată cum dintre suliţe, mult mai aproape decît unde se lăsase, ţîşneşte spre cer şoimul gulerat al căpitanului Mîrzea. Ieti Ghirei Kalga îşi struneşte bidiviul. Cu mîna streaşină urmăreşte şoimul care roteşte pieptiş, drept spre soare. Răzbici răsuflă uşurat. Racea se-ntoarce spre harban u-noionul care l-a tăiat cu sabia şi-i spune :

— Eşti viteaz cu un bărbat dezarmat ?

Îşi ascunde tulburarea pentru că de la capătul taberei marelui han, vine la pas Mîrzea, care trage după el o namilă numai păr şi barbă, iar de sub pelerina cu gluga ridicată, cu toate că s-a legat peste ochi cu o basma neagră, recunoaşte nasul bărbătesc al căpitanului Gheţea. Cei patru ofiţeri care-i străjuie îi împing spre una din săniile acoperite cu o casă de nuiele şi pîslă. Racea mîrîie înciudat. Neghiobul de Mîrzea călăreşte cu clonţul vîrît

în gulerul de blană al şubii, fără să-i ia seama. Nici Gheţea nu se uită la ei. Îi vine să urle. Nu se poate uita nici el, să nu trezească bănuiala gărzilor. Spune cu năduf :

— Hai, Răzbiciule.

Îşi potriveşte glasul. Urmează străjile, cîntînd mîniat :

„Turcul zice Ahmet, Ahmet,
Eu îi trag un pumn în piept,
Turcul zice Aman, Aman,
Eu îl trag sub cel tufan."

— Staţi ! Porunceşte unul dintre ofiţeri.

Se-ntorc cu toţii spre locul unde Ieti Ghirei Kalga îl întreabă pe Mîrzea cît cere pe şoim şi pe robul ăsta negru, bun să tragă singur la caicul lui aurit. Mîrzea spune că nici şoimul, nici robul nu sînt de vînzare. Le-a adus în dar lui Chani Ali Chan. Şoimul este gruzin, robul este duşmanul său de moarte pe care l-a prins nu de mult, la un otac, unde voise să-l înjunghie. Ieti Ghirei Kalga behăie ceva spre nököt, care-l aprobă cu mişcări energice.

— Porcul spinos ! se scapă unul dintre ofiţeri, cu o tăietură adîncă la colţul ochiului drept. Necinsteşte darurile pentru Chani Ali Chan şi dorinţa acestui baatur.

Cei doi văd limpede cînd Mîrzea îşi duce fluieriţa la gură. Şoimul pică săgetînd albăstrimile, aşezîndu-i-se pe mănuşă. La o poruncă a lui Ieti Ghirei care spune :

— Sînt fratele lui Chani Ali Chan !

Doi nököt în blănuri de vulpe se reped la Mîrzea şi, înainte ca cineva să-şi dea seama de ce se petrece, cad amîndoi de pe cai, prinşi de arcanele lui Ahmet şi Mîrzea.

— Alah ! strigă gărzile hanului.

— Aman ! strigă nököt şi gărzile lui Ieti Ghirei.

Atenţi la ce se-ntîmplă acolo, Racea şi Răzbici tresar cînd aud glasul de alt al roabei circaziene, care-i

spune unuia dintre ofiţeri să ducă prizonierii în cortul tümen u-noionului Algui. Fără nici o zăbavă. Roaba trece pe lîngă Racea, furîndu-l pe sub gene cu o privire dulce şi ademenitoare. Sînt împinşi cu vîrful săbiilor între umeri. Mai apucă să vadă cum din grupul ofiţerilor cu paitze de aur la piept se desprinde chiar tümen u-noionul Algui care, închinîndu-se lui Ieti Ghirei, îi spune tare, să audă toate gărzile, că dacă acest baatur neînfricat vrea să i se-nchine lui Chani Ali Chan, este bine, în numele lui Alah, să fie lăsat s-o facă, mai ales aici, între gărzile slăvitului şi în chiar otacul stăpînului. Ieti Ghirei pleacă la galop, urmat de suită. Înainte de a fi trecuţi pe sub pologul cortului baaturului Algui, Racea şi Răzbici aud un glas de tunet, trăgînd-o popeşte pe nas :

— Adevăăăr zic vouuăăă... Veni-va ceasul dreptăţii, al mîniei şi scrîşnirii dinţilohohoor... Deci întăriţi-vă în de vohohoi şi fiţi gata şi primiţi împărtăşania lumiiinii !

7

— Mă simt bine în acest cort ostăşesc. Se vede că tümen u-noionului Algui îi place sabia, nu otrava. Ce zici, Răzbiciule ?

— Zic ca tine.

— Ascultă-mă pînă la capăt.

Sînt despărţiţi cu brutalitate. Cortul n-are nimic fastuos. Blăni de oaie. De stîlpul central, agăţat scutul rotund din oţel, cu gurgui, coiful de luptă blănit, arcul, sahaidacele cu săgeţi. Cîteva suliţe scurte. O cămaşe de zale. Cizme de schimb. La căpătîiul culcuşului, şaua. Paşi. Intră o femeie acoperită cu bariş şi văl, urmată de însuşi tümen u-noionul Algui, care face semn poruncitor gărzilor. Ofiţerii ies bătînd temenele aproape înfricoşate.

— Ştiam c-ai să vii, slăvito, şopteşte Racea !

Trage cu urechea lîngă pîsla cortului. Tătarca îşi scoate barişul. Prin văl i se văd doar ochii.

— Dacă limba ta nu va spune adevărul, ai să pieri în chinuri cumplite, viteazule.

— Şi dacă-l spune ?

— Am să-ţi dăruiesc viaţa !

— Dac-ai fi bărbat, ţi-aş cere s-o juri pe coran.

— Aşa nu mi-o ceri ?

— Cred în tine.

Tümen u-noionul Algui, uriaş, nemişcat, cu o frumuseţe dură, de războinic mongol, împietrită pe obrazul vulturesc, nu-şi dezlipeşte privirea verde de pe fruntea femeii. Spune :

— Aşa va fi.

— Viteazule, şopteşte soţia marelui han.

— Îţi cer, slăvito, un cort, mîncare şi somn. Sîntem trudiţi. Tu sfătuieşte-te cu umbrele zilei şi ale nopţii. Dacă ce spun e adevărat, mîine îmi dai doi oşteni să ne scoată din tabără. Ne dai cai şi arme. De ce taci ? !

— Vom vedea.

— Şi noi.

Racea îşi încrucişează mîinile la piept. Tace. Tăcerea se prelungeşte neplăcut.

— Cît veţi sta în otac, nu se va mişca un fir de păr din barba voastră, spune Algui.

Tătarca face cîţiva paşi grăbiţi, mici şi mlădii.

— Ce taină vrei să-mi spui ?

— De viaţă şi de moarte, slăvito. Grabnică. Atît de grabnică, încît fiecare clipă trecută îţi zmulge din caier o zi de viaţă. Ori poate o lună. Ori poate un an.

Racea ştia, tot de la sfetnicul de taină al voievodului, care conducea logofeţia treburilor dinafară ale ţării, de intrigile şi comploturile noionilor tătari, care de atîtea ori primejduiesc viaţa hanilor, aşa cum boierii cei mari,

veşnic nesupuşi au făcut atîtea vînzări şi morţi de voievozi în Ţara Românească şi Moldova. Ştie că Ghazi Ghirei are un fecior, dar nu ştie dacă această femeie tînără şi vădit înspăimîntată este mama acelui fecior.

— Viaţă pentru viaţă, şopteşte tătarca.

— Şi moarte pentru moarte, şuieră baatur Algui.

Racea le face semn să se apropie.

— Corturile voastre au urechi. Puneţi ochi buni şi urechi credincioase să stea clipă de clipă în preajma solului de la Istanbul.

— Hah !

— Să nu-l lase un pas singur... Se va duce la Ieti Ghirei...

— Hah !

— Ori va veni Ieti Ghirei la el. Mai curînd asta... Vor sta barbă-n barbă, ca nişte vulpoi păduchioşi. Cîteva pungi cu aur din pungile lui Ieti Ghirei vor intra în buzunarele acelui şacal cu inima neagră...

— De unde ştii tu ?

— Sînt derviş.

— Alah !

— Faceţi să umble iscoadele voastre în tot otacul lui Chani Ali Chan. Apoi în al lui Ieti Ghirei Kalga. Să-l găsească pe baatur Sarîh. Să vadă dacă nu-i cumva trecut în catastifele morţilor. Dacă nu-l găsesc nici între morţi, nici între vii, să-mi aduceţi trei găini negre, cinci ficaţi de dulău şi şapte ţechini de aur. O nuia de alun şi o tipsie de cărbuni. Să le aducă o femeie, să nu fie musulmană şi să fi văzut măcar de treisprezece ori albind vîrfurile munţilor cu fruntile în nori.

Împărăteasa de la Bachcisarai îl priveşte înspăimîntată. Racea bate patru temenele spre locurile unde bănuie că sînt cele patru puncte cardinale. Strigă puternic, adresîndu-se unei forţe invizibile.

— Aici sînt !

Se-nclină ceremonios în faţa femeii, în vreme ce jupîn Răzbici desemnează cu vîrful degetului pe pîsla de pe jos cîteva semne cabalistice.

— Ai auzit glasul nefiinţei ? îl întreabă Racea.

— Încă nu !

Răzbici ascultă, cufundat în sine, nişte sunete care par a veni dintr-o mare depărtare. Dintr-o dată se cutremură. Holbează ochii. Face spumă la gură.

— Ştiu ! strigă.

— Duceţi-vă, porunceşte Racea, cuprinzîndu-l în braţe pe jupîn Răzbici, care bate din picioare şi tremură din toate mădularele.

8

— Pe Alah, cinsteşte-mi cortul, viteazule, strigă o bătătie smochinită, se agaţă de scara lui Mîrzea şi-i şopteşte trimiţîndu-i în obraz miros de tutun şi cumîs. Îţi spun de unde să cumperi cele mai frumoase fecioare... Alah l-a chemat la el pe feciorul meu, dar mi-au rămas roabele lui, trei, viteazule ! Cîte una pentru fiecare din voi... Haida... Iată-mi cortul... Milostiveşte-te. Pentru un ţechin de aur ai pe-o noapte cortul, fîn pentru cai şi roabele.

Îi rînjeşte cu gingiile vinete.

— Piei de-aici, cotoroanţo ! se răţoie Mîrzea.

Privitorii fac un cerc larg. Se găsesc în marginea otacului hanului şi a medeanului unde tîrgul de robi e în floare. Un tătar bătrîn, păstor după echipament, strigă :

— Fericiţi-o pe sărmana Havă...

— Pe Alah, baatur... Havă şi-a pierdut feciorul în lupte.

— Face cel mai bun cumîs din toată tabăra.

Bătrîna îl apucă pe Diavol de dîrlogi. Mîrzea mimează nehotărîrea. Sania-cort a bătrînei este trasă chiar în marginea medeanului, unde se ţine tîrgul de robi. De aici se poate supraveghea tîrgul, intrarea spre cortul marelui han, spre otacul unde probabil sînt ţinuţi prizonierii cei mai de seamă, pentru că vede din şa gărzile, săniile trase în cerc, închise cu ciapare şi frînghii, ca şi cortul cu tui galben unde-au fost duşi între săbii Racea şi jupîn Răzbici. Se uită la Radu Gheţea. Căpitanul îşi pleacă fruntea în semn de încuviinţare.

— Să-ţi văd sălaşul, bătrîno. Dacă nu e curat ca stupul...

— Fii binecuvîntat, viteazule, strigă femeia, trăgîndu-l pe Şeitan după ea în murmurul de aprobare al oştenilor de rînd, gărzilor şi păstorilor.

Un vaier prelung sfîşie miile de zgomote ale taberei. Pe una din uliţele de sănii şi corturi, mulţimea se frămîntă. Alt vaier sfîşietor. Tătarii se întorc cu spatele. Îşi pleacă frunţile. Dinspre tabăra unde Mîrzea bănuie robii de seamă vine o femeie înaltă, de mare frumuseţe trupească, îmbrăcată într-o rochie de hetaia roşie, peste care poartă şubă nouă din pielcea de miel alb şi pe cap mesal bătut în peruzele. E acoperită cu văl pe obraz. Merge cu paşi mărunţi. Se opreşte în faţa unui ostaş. Îi ia capul între palme. Îl priveşte în ochi. Geme. Scoate vaierul acela îngrozitor. Ostaşul îl strigă pe Alah. După ce pleacă femeia, cei din jur se grăbesc să atingă ostaşul cu vîrful degetelor. Mîrzea se ridică în scări. Se face livid. Femeia se opreşte în faţa lor. Îşi ridică vălul cu două degete. Le dă ocol pe vîrful picioarelor. E încălţată cu o ciuboţică roşie şi cu una din blană albă.

— Alah ! strigă păstorii.

— Să vedem pe cine-l alege femeia Profetului.

Femeia are ochi negri, scăpărători sub sprîncenele groase. Gît alb. Cosiţa despletită plină de paie. Se lasă o linişte de moarte. Tac neguţătorii de robi. Tac robii. Femeia, o nebună — „Unde am văzut eu femeia asta ?" se-ntreabă Mîrzea — se opreşte la capul lui Şeitan care-o adulmecă neliniştit.

— Descalecă, viteazule.

Se aud şoapte respectuoase.

— Te-a ales.

— Lăudat fie-n veci numele Domnului, cîntă popa Stoica şi-ngenunche. Mîrzea descalecă. Nebuna îi cuprinde obrazul între palmele pe care căpitanul le simte fierbinţi şi neliniştite. I se uită-n ochi. De-aproape. Respiraţia caldă îi mîngîie buzele.

— Dumnezeu te-a adus, îi spune româneşte, şi căpitanul se cutremură din creştet pînă-n tălpi... Îngenunche... Îi pune mîinile pe creştet. Ridică-te... Dă-mi semnul...

Îi astupă ochii cu mîinile. Descîntă cu glas plăcut, tremurător :

„Lipitură de noapte
de miezul nopţii
de cîntarea cocoşilor
de vărsatul zorilor..."

Trece în bocet :

„Zorilor, surorilor,
Mîndrelor, voi zînelor,
Voi nu vă pripiţi
Să ne năvăliţi..."

Mîrzea spune parola :

— „L-au risipit să nu rămînă nici în amintirea pămîntenilor".

Radu Ghetea, la început surprins şi neliniştit, îi şopteşte popii Stoica :

— Am călcat cu dreptul, părinte.

Popa trage cu „Doamne-miluieşte" puternic, mărind şi mai mult bizarul scenii, întru totul pe placul păstorilor şi călăreţilor tătari, care văd în ea ceva supranatural. Ghetea îl aude pe Ahmet spunînd că un derviş de la Ispahan i-a prezis stăpînului său această întîlnire cu o fiică a Profetului. Tătarul căruia i-o spune şoptește călăreţului din stînga că însuşi Mîrzea este baatur şi bilgă, un adevărat viteaz şi înţelept trăit prin medresele de la Urghenci, şi asta s-a văzut din felul cum îl ascultă şoimul şi cum i-a răspuns lui Ieti Ghirei Kalga.

— A venit să slujească lui Khirin Chani, sublimului han, drept călăuză.

— Să ne scoată din ţara asta a blestemelor.

— „Sfîntul Sava", răspunde femeia parolei lui Mîrzea şi-l sărută pe gură.

În clipa aceea căpitanul îşi aduce aminte de jupîniţa cneazului bănăţean Drăgălina, care l-a slujit în tabăra banului Sava nu mai departe decît în primăvară...

— Rujo !

— Eu sînt, domnia-ta... Dumnezeu mi-a luminat minţile. Mîrzea se-nclină ceremonios. Ridică braţele spre cer.

— Am un răvaş.

— Vin să-l iau.

Boceşte :

„Scoală şi te roagă
Şi la sfîntu soare,
Şi la vînt de boare
Să nu prea grăbească
Zori de să iveasca
Pîn' te vom griji..."

Aici Mîrzea ciuleşte urechea, pentru că, oricît n-ar cunoaşte cuvintele bocetului, ochii Rujii îi spun să fie atent.

...„Pîn' *ne* vom găti
Prînzişor *ne*-om pune
Săbii şi legume
Să *mergem* departe
Pe căi neumblate..."

Se depărtează. Ia între mîini capul unui păstor. Pe-al unei tătarce. Pe-al altui păstor. Apoi intră între robi. Cînd se-ntoarce, Mîrzea surprinde privirea ascuţită a tătarcei bătrîne.

9

Casa-cort de pîslă a bătrînei Havà are două încăperi despărţite printr-o perdea de cînepă pusă în două. În mijlocul încăperii de la intrare un buhurdar cu cărbuni dă o părere de căldură. La intrarea căpitanilor care-l ţin între ei pe popa Stoica, trei copile semănînd leit, una mai 'nălţuţă, celelalte mai mici şi gemene, se retrag speriate într-un colţ.

— Astea sînt roabele, afurisito ? întreabă Mîrzea.

— Astea, prinţişorule. Astea, leule neînfricat. Sînt neatinse de mînă de bărbat. Nu ştiu decît de mîngîierea mamei, şoimule.

— Sînteţi romînce ? întreabă Radu Gheţea.

Nici un răspuns. Fetele tremură. Privesc tulburate la bărboiul popii Stoica.

De afară se aude sunetul repezit al unui corn. Şi foarte limpede strigarea crainicului :

— Toţi oştenii să se trezească din somn. Să-şi hrănească caii. Să topească zăpadă şi să-i adape. Să plece din piaţa de robi de-ndată. Neguţătorii să-şi ia ce-au cumpărat şi să se tragă ori la cetate, ori pe Dunăre, să

treacă dincolo. Robii care nu s-au vîndut să fie întorşi cu bicele la locurile lor. Să-şi mănînce supa de rîntaş. Femeile să înjuge bivolii la sănii. Să nu fie larmă şi harababură. Cine face larmă şi nu-şi ţine locul va fi legat în lanţuri şi bătut pînă-şi dă sufletul.

Bătrîna Havà se vaicără. Spune că pierde ţechinul de aur. Cei doi căpitani se privesc nedumeriţi.

— Aşteptam noaptea, spune Gheţea.

— E mai bine aşa. Va fi mişcare.

— Băbătia trage cu urechea.

— E vremea să facem altceva, decît să ne tot foim pe-aici.

Îl cheamă pe Ahmet. Îi dă o poruncă şoptită. Tătarul rîde într-un dinte. Înainte ca Radu Gheţea să-şi dea seama de ce se-ntîmplă, bătrîna Havà este legată peste gură cu propriul ei bariş. Ahmet o îmbrobodeşte în blana de oaie pe care probabil dormea. O leagă fedeleş şi o rostogoleşte în cealaltă încăpere, unde o acoperă cu altă blană. Fetele ţipă. Gheţea le face semne liniştitoare. Îşi scoate basmaua de pe ochi.

— Ioi Iştenem... suspină cea mai mare şi se potoleşte ca prin farmec.

La intrare, glasuri răguşite de tătarce care-o strigă pe Havà şi-i spun să-njuge bivolii.

— Şeitan are să vă apuce de urechi, măguriţe bătrîne, spune Mîrzea.

— Hah !

— Havà şi-a găsit un bărbat.

— Cine ştie ce păstor şchiop !

— Taci, Veliè... Baaturul...

Paşi care se-ndepărtează grabnic. Strigăte. Harapnice pocnind. Mugetul bivolilor şi al boilor. Nechezat de cai. Mîrzea scoate din tureatcă răvaşul voievodului către

banul Sava. Ahmet veghează la intrare. Popa Stoica își dezleagă legăturile.

— Pe Sfîntul Dumnezeu din ceruri, văzui trei rumâni din Băbiciu pe care-i tîra spre sanie.

— Ce-ai de gînd să facem ? întreabă Radu Gheţea.

— Să-i dau răvaşul Rujii.

— Eşti sigur...

— Ca de inima mea... Numai trei oameni au ştiut parola : măria-sa, banul Sava şi eu.

— „Sfîntul Sava ?"

— Da. E părintele Sîrbiei. I-au scos turcii oasele de la monastire şi i le-au aruncat în drum după răscoala de la Ipek. Altceva nu mai avem din poruncă domnească.

— Să-i slobozim pe domniile-lor Racea şi Răzbici.

— Şi robii, mîrîie popa Stoica.

— Aceia la noapte. Părinte, ia cîte junghere poţi. Dă-le cum apuci. La muieri. La bărbaţi. Şi tu, Radule... Auzi-o !... Ahmet !

— Aducem, spune tătarul, şi Radu Gheţea se cutremură de durerea şi chinul şi stăpînirea de sine care sînt zugrăvite pe obrazul robului tătar, de fapt omul de arme şi fratele de suflet al căpitanului Mîrzea, aflat între ai lui, întors la viaţa lui de odinioară şi totuşi atît de departe de ea, poate pentru totdeauna.

De-afară răzbate vaierul prelung al acelei jupîniţe îmbătrînite în cîteva luni, care joacă nebunia, pentru că mongolii respectă nebunia, socotind-o rodul unor forţe supranaturale, necunoscute, ca pe un dar al Profetului, ca pe o magie. Căpitanii desfac sacii cu jungherele. Cele trei fete cad în genunchi, se-nchină de la stînga la dreapta şi-şi bat frunţile de pîslă chemînd-o pe fecioara Maria, cu glasul înecat în lacrimi.

10

În cortul marelui han. Roabele strîng blănurile, pîslele de pe jos, buhurdarele de ars cărbuni. Împărăteasa Fatima îl roagă pe soţul ei să dea libertate celor doi dervişi necredincioşi care-au spus adevărul. De cînd se teme ea de uneltirile lui Ieti Ghirei, acest şarpe viclean de stepă, care-şi rostogoleşte fiecare cuvînt prin venin şi care l-a cumpărat pe marele vizir Mamai, luîndu-i fata în haremul lui ? ! Vrea să-i răpească tronul împărătesc. Pe ea are s-o vîndă, iar pe fiul ei şi-al dragostelor lor năprasnice ca vînturile stepei, ori ca furtunile mării, are să-l batjocorească. Îi va tăia nasul, urechile, şi-i va scoate ochii, sortindu-l ruşinii veşnice. La un semn al hanului, roabele ies speriate. Hanul Ghazi Ghirei priveşte baldachinul strîns, blana de leu făcută sul, semnele măririi şi puterii lui împachetate cu grijă. Zîmbeşte trist. Tatăl său l-a crescut în medresele înfiinţate de strămoşul de demult al hanilor Ak-Ordei, Uzbek-han, şi acolo s-a umplut de toată ştiinţa cuprinsă în cărţile de medicină, filozofie şi geografie ale învăţaţilor islamului. Trădarea evidentă a fratelui său îl îndurerează. Stăpînirea Ak-Ordei a devenit o povară grea şi apăsătoare. Marii viziri şi oglanii se ţin numai de intrigi. Vor ca hanul să n-aibă nici o putere, ei să-şi călăuzească triburile acolo unde-i atrage prada, să încheie tratate cu voievozii şi cnezii ruşi ori cu Înalta Poartă, peste capul lui şi împotriva lui. Oftează. Mîngîie părul luciu al soţiei sale favorite.

— Alah să-ţi dea linişte, Fatima, floarea vieţii mele. Voi veghea. Cei doi vor trebui să piară. Te-au văzut pe tine cu faţa descoperită. Au văzut şi auzit prea multe în otacul meu.

— Stăpîne !

— Am să-i dăruiesc sultanului...

— Inima mea... Sufletul meu tînjește după susurul havuzului nostru Sarî-Güzel... După șoapta vîntului în chiparoși.

— Ne vom întoarce, Fatima. Du-te și veghează asupra fiului nostru iubit.

— Te-ascult, stăpîne!

Ofițerul de gardă la intrarea cortului intră și-ntrebă dacă Kirin Kani îi primește pe tümen u-noionii Algui și Malagan.

Marele han Ghazi Ghirei își pleacă ușor fruntea, în semn de aprobare. Nimeni nu observă cum dintre perdelele grele de mătase, care maschează intrarea în harem, se desprinde una din roabele circaziene și, ieșind din cortul-harem, coboară treptele și, ducînd o tavă cu fructe, rodii și smochine, se-ndreaptă cu pași repezi spre cortul tümen u-noionului Algui.

II

— Mai încet, jupîne Răzbici... Te poftesc, nu cronți toate oasele acestei răposate găini negre.

— Înfulecă și taci.

— Cum ți-a plăcut vrăjitoria cu ficații de cîine?

— Strașnică. Da' aia cu varga de alun?

— Hm!

— Roade găina și slăvește-l pe Alah că datorită mie nu zaci descăpățînat și aruncat la cîini.

Racea mormăie mulțumit. După ce le-au fost aduse toate cele cerute, trei găini negre vii, ficații de dulău, varga de alun și tipsia cu cărbuni aprinși, a fost sigur că împărăteasa, copleșită de grijă, își va striga roabele creștine și le va-ntreba care din ele au văzut de treisprezece ori albind vîrfurile munților cu vîrfurile în nori. Cine alta putea spune că da, în afară de gruzina care-l

îmbie la şoapte de taină ? A aşteptat-o, şi ea a venit. Fiind sigur că atît împărăteasa cît şi frumosul Algui îi vor iscodi prin pîsla cortului, s-a dedat cu Răzbiciul ăsta isteţ, care sfîşie pieptul găinii cu multă necuviinţă, s-au dedat la vrăjitorii cumplite, de le-a-ngheţat lor înşişi măduva în oase. Lor şi bietei gruzine. Ştie că tot ce-a spus împărătesei se va adeveri, şi oricît ar fi de deştept Ghazi Ghirei, nu va hotărî să-i ucidă decît după ce va fi sigur că baatur Sarîh lipseşte din otac. Poate, atunci îi va pune la chinuri să afle adevărul. Racea se-ntinde cu voluptate în aşternutul comandantului de zece mii. Fără să vrea, a aflat şi puterea oştirii hanului. Lîngă Algui mai era un singur războinic cu paitză de aur pe piept. Ceilalţi aveau paitze de argint, şi el i-a numărat în linişte : erau douăzeci şi patru în cap. Deci doi tümen u-noioni, comandanţi de zece mii, şi douăzeci şi patru de minghan u-noioni, comandanţi de mie...

— Cîţi oşteni are măritul han în otacul lui, preaînţelepte curtean Răzbici, dacă atîta carne de găină neagră nu ţi-a întunecat încă minţile ? îl întreabă şoptit.

— Douăşpatru de mii, filozofule.

Racea se umflă în bărboi.

— Tartore.

Se aud paşii roabei. Vorbele schimbate cu străjile. Gruzina intră galbenă, gata să se prăbuşească.

— Îmi pusesem toate nădejdile în voi, spune ea în turcă...

Le face semn să se apropie şi pune între ei tava cu fructe mirosind a soare asiatic şi livezi fermecate.

PORUNCA MĂRIEI-SALE

1

Jupîniţa Ruja — aleasa Profetului, îl duce pe Şeitan de frîu. Mîrzea călăreşte cu mîinile la piept, într-o stare

extatică. Trec pe lîngă ei, la galop, koşunele avangărzii, acoperindu-i cu pulbere de zăpadă. Robii sînt legaţi la funii. Femeile şi copilele urcate în sănii. Toată tabăra lui Ghazi Ghirei frămîntată, răscolită de strigătele păstorilor care mînă turmele de vite şi oi prădate în Banat, de behăit şi mugete, de nechezatul cailor, de sunetul gutural al corniştilor chemînd unităţile să intre în ordinea de marş, pare un popor întreg pregătindu-se de migraţie. În casa pe tălpici a tătarcei lacome, jupîniţa Ruja a luat răvaşul voievodului şi, după ce i-a sărutat peceţile, l-a ascuns la sîn.

— Am dat de ştire tuturor bărbaţilor şi muierilor de credinţă că s-apropie ceasul mînturiri noastre, a spus fata aceea pe care-o cunoscuse îmbobocită, sfioasă, plină de nuri şi veselă.

— Cu ajutorul Domnului, dar mai ales cu al acestor scule iubite de slujitorul său, a bodogănit popa Stoica, numărînd treizeci de junghere ţărăneşti, date din proaspăt pe gresie.

Jupîniţa şi-a deschis şuba. Ei au văzut cu mirare cele două buzunare largi, cusute sub miţa deasă, în care Ruja a dosit jungherele. Havà zăcea între blănuri, legată cobză, cu o maramă pe ochi şi căluş în gură. S-au hotărît ca Ahmet, făcînd pe paznicul, să-njuge bivolii, ajutat de popa Stoica. Cînd se vor mişca săniile tribului Şurakiul să facă în aşa fel, încît să rămînă pe loc, meşterind la o tălpice. Radu Gheţea să dea tîrcoale în jurul săniei, fără să se îndepărteze, riscînd să fie luat rob de vrun tătar mai îndrăzneţ. Mai ales să vegheze asupra cortului în care sînt prizonieri cei doi viteji. El, Mîrzea, va merge să-l vadă pe banul Sava. Dacă se va-ntîmpla să nu poată primi răspuns la răvaşul măriei sale, lucru mai mult decît sigur, atunci „aleasa Profetului" să caute gorunul care străjuie satul Furculeşti. Să vină sub el

mîine la amiază, cu răspunsul. Pentru că în noaptea asta numai pînă acolo pot ajunge taberele hanului. Să nu se sperie dacă se va simți cuprinsă și ridicată între crengile gorunului.

Soarele scapătă cufundîndu-se într-un cer plin de sînge. Se lasă ger tăios și, o dată cu gerul, pîcle dese, arcuite peste codrii, peste donjoanele cetății Turnu și taberele vînzolite ale marelui han. Jupîniţa Ruja, desplетită, îmbătrînită, îl conduce spre niște sănii lungi, acoperite cu coviltire de pîslă neagră și înconjurate de ciapare — niște lese lungi, împletite din nuiele, care-nconjoară săniile așezate în cerc. Sînt zece sănii, străjuite de un lanț des de călăreți. Războinici pedestruiți strîng ciaparele, repede și în tăcere. Alții înhamă la sănii cîte șase perechi de cai. Jupîniţa Ruja se lasă în genunchi. Ridică brațele spre cerul vineţiu acum, strigînd cu putere numele lui Isus Christos. La a treia strigare, vine la galop un harban u-noion. Îl întreabă pe Mîrzea ce vrea. Din ce unitate face parte și ce caută aici, cînd poruncile lui Chani Ali Chan spun să i se ia capul pe loc oricărui curios.

— M-a adus aleasa Profetului. Am venit să vă binecuvînt caii și armele.

Văzînd-o pe „aleasă" înconjurîndu-l pe Mîrzea, cu mîinile la piept și smerită, harban u-noionul i-a repezit printre dinți:

— Pe Alah, du-te, stăpîne, dacă vrei să nu mă spînzure Kirin Chani cu coarda *propriului meu arc*.

În clipa aceea, dincolo de pologul celei de a treia sănii s-a arătat statura uriașă a banului Sava, dus între lănci de patru războinici. Gărzile călare fac loc. Aleasa Profetului se duce spre acel patriarh al luptei antiotomane, făcînd asupra lui semnul crucii. Cînd banul Sava, cu barba lui albă pînă-n brîu, îngenunche, din otacul

marelui han izbucnesc strigăte pline de mînie şi tocsinul crainicilor sună metalic şi sfîşietor semnalul: „Toată lumea cu băgare de seamă. Au fugit doi robi din robii lui Chani Ali Chan. Nimeni nu iese din otac. Lăsaţi cale liberă urmăritorilor."

Căpitanul Mîrzea se-nclină adînc în faţa harban u-noionului, spunîndu-i:

— Ia această aşchie sfîntă din piatra Sfîntului Mormînt şi Alah să fie cu tine.

Îi întinde o peruzea, pe care o scobise cu unghia din plăselele jungherului.

2

— Va să zică Chani Ali Chan ne-a pus gînd rău, frumoaso.

— Vai mie!

— Nu te mai tîngui.

Roaba tresare. Îşi îndreaptă umerii. Îl fulgeră cu ochi negri, adînci.

— Sînt fiică de nobil, războinicule. Cuibul neamului Runaşvilli e clădit aproape de cuiburile vulturilor.

— Cîte străji sînt afară?

— Două.

— În spatele cortului?

— Patru.

— Cîte încăperi are cortul?

— Tot patru.

Racea îi cuprinde umerii. O trage lîngă el.

— Îţi joci capul pentru slobozenie?

— Pe inima mea, am să-ţi fiu soţie credincioasă...

— Femeie.

— Nu sînt femeie... Împărăteasa nu se lasă slujită decît de fecioare neprihănite. Cînd se satură de ele, le dă oglanilor. Mă cheamă Elena. Porunceşte.

— Cînd te-o gîtui acest războinic, strigă. Nu prea tare. Dar nici prea încet. Luptă-te.

— Să nu-l răpun prea repede, spune Elena... Ţi-am înţeles gîndul. Domnul cu noi...

Jupîn Răzbici ţîfneşte pe nări, mînios.

— Ce-ţi trece prin tigvă, diavole ?!

Racea se lipeşte de pîsla cortului, lîngă perdea. De afară răzbat tot mai limpezi zgomotele pregătirilor de plecare.

— Acum ori niciodată. Răzbiciule. Prinde-o... Gîtui-o, dar nu prea tare...

Jupîn Răzbici se umflă în coantăş. Înţelege. Elena, gruzina, ţipă. Jupîn Răzbici rămîne cu gură căscată. Se uită prostit la Racea. Roaba ţipă mai tare. Fuge prin cort. Răstoarnă buhurdarul cu jar. Jarul cade pe pîsla care-ncepe să fumege. Racea ascultă paşii grăbiţi ai străjilor scîrţîind în zăpadă. Un glas răguşit :

— Grăbeşte-te, Kadun... Vezi ce-i fac djinnii ăştia blestemaţi.

Perdeaua se zmulge. Straja îşi vîră coiful de oţel blănit în cort. Vede roaba trîntită într-un genunchi de unul din robi. În cort e fum înecăcios şi-ntunerec. Cînd îşi vîră şi umerii sub perdea, Racea îi încleştează gîtul. Îl strînge pînă-i aude vinele pîrîind. Îl trage înăuntru.

— Hei, Kadun, ce se-ntîmplă acolo ? strigă cel de-afară.

Straja horcăie. Răzbici îi astupă gura. Racea îi face semn să-l dezbrace. Cum paşii celeilalte străji se apropie, gruzina reia jocul. Fuge. Iese pe sub perdea. Rîde. Îşi aranjează părul.

— În numele lui Alah, ţi s-a făcut de bici, deşuchiato, îi spune straja. Ce face Kadun ?

— Îl leagă pe blestematul de vraci.

— Ce-a vrut să-ţi facă ?

— Să-mi ghicească viitorul.

— Şi de ce-ai ţipat ?

— Mi-a fost frică.

În cort, Racea îl şterge pe bravul Kadun din controalele oştirii tătare, în vreme ce Răzbici îşi pune şuba şi coiful răposatului, încingîndu-şi iataganul.

— Ce căpăţînă ! mîrîie burzuluit. Coiful ăsta îmi intră pînă pe umeri.

— Alah ! mormăie Racea.

Gruzina ridică perdeaua.

— Hah ! Strigă... Ce văd ?

— Ce vezi ?

— Djinnii, bolboroseşte fata şi se repede în cort.

Cînd a doua strajă smulge perdeaua, se loveşte nas în nas cu jupîn Răzbici. Necunoscîndu-şi tovarăşul metamorfozat subit, holbează ochii şi rămîne cu ei aşa, pentru că degetele necruţătoare ale căpitanului Racea îi încleştează beregata. Operaţia se repetă cu mare viteză. Racea îi ia şuba, coiful şi armele. Se convinge încă o dată că şi-au dat duhul. Îi trage pînă-n patul din blănuri al tümen u-noionului Algui. Gruzina Elena, galbenă, scuturată brusc de un fior le spune că dacă se lasă prinşi vor pieri toţi trei în cele mai cumplite chinuri.

— Aleluia acum, rînjeşte Racea fioros şi iese hotărît din cort.

Afară găseşte întunericul şi forfota taberei.

— Ridică-ţi gulerul, tartore, îi şopteşte jupîn Răzbici. Cine dracu a mai văzut tătar cu bărboi ca al tău ?

Iau roaba între ei. Racea grăbeşte spre locul unde otacul hanului se sparge, pregătindu-se de drum. Întinde pasul, silindu-i pe cei doi să alerge. Prin spatele lor trec la galop cîţiva călăreţi.

— Mai adu-i, Doamne, se bucură căpitanul... Să ne şteargă urmele, Răzbiciule, şi să huzurim întru desfătul dragostelor.

O patrulă. Racea schimbă direcţia. Cîţiva bivoli mînaţi de tătarce. Racea răsuflă.

— Ah !... strigă pierit gruzina Elena.

Scapă tava. Se-nmoaie. Înainte de a cădea, Racea o prinde în braţe.

— Muierea ! se zborşeşte jupîn Răzbici de sub coiful pe care-l trage mereu pe ceafă. Ce ne facem acum ?

Fără să răspundă, Racea o ia în braţe. Prin faţa lor trece un convoi întunecat de sănii-case, trase de bivoli. Cînd Racea cu gruzina în braţe se strecoară prin faţa celei dintîi perechi de bivoli, se-ntîmplă două lucruri. Din spate izbucnesc strigăte de alarmă. Cineva bate un scut cu latul iataganului. Tocsinul sună alarma. Iar aici, la nici zece paşi de ei, lîngă o sanie trasă într-o rînă, un glas puternic de bas cîntă :

„Auzi-mă şi călăuzindu-te după acest glas, vei afla izbăvirea şi mîntuireaa taaa."

3

În viarmătul taberelor marelui han, Ahmet conduce bivolii atelajului spre zidurile cetăţii Turnu. Din răsărit şi de pe Dunărea îngheţată trece un vînt tăios, făcînd codrul şi lunca să vuiască surd. Ridică suluri de zăpadă de sub miile de copite, le învîrteşte şi le repede în ochii călăreţilor nogai.

— Adu-l, Doamne, spune popa Stoica tologit în lege pe pîslă.

În casa pe tălpici a tătarcei se ţine sfat de oaste. Mîrzea veghează la intrare cu paloşul pe genunchi. Gruzina Elena stă lipită de Racea, spre ciuda jupînului Răzbici. Cele trei copile se ţin de Radu Gheţea cu o spaimă plină de bucurie, îi caută mîinile pe-ntuneric şi i le sărută. Căpitanul se reculege greu. Îl apasă toată durerea ome-

nească purtată crîncen în taberile pe care le simte tîrîndu-se sub crivăţ.

— Adu-l, Doamne, se roagă popa Stoica.

Crivăţul dezlănţuit se opinteşte să răstoarne casa pe tălpici. Chiuie bazmetic pe-afară, şi ei stau umăr în umăr, ascultîndu-l cu nădejdi înnebunitoare.

— Dac-am ajuns pînă aici, spune Mîrzea, mergem pînă la capăt. Radule, spune-le acestor două stafii cam ce avem de făcut... Şi, ascultaţi-mă bine, diavolilor. Dacă mai faceţi ceva de capul vostru, vă jur pe paloş că nu mai mişc un deget pentru voi. Auzi, bărbosule ?

— Ai isprăvit liturghia, preacuviosule ? Da !... Ia să-mi zici mie dacă am împlinit, ori ba, porunca măriei-sale.

— Pe jumătate.

— Adică ?

— Adică am dat răvaşul, stafie fără cap ce eşti... Rămîne să iscodim tăria oştilor. Să slobozim robii. Să lovim haitele astea flămînde...

Racea şi Răzbici rîd pe-nfundate.

— Hai să-i tragem un pui de somn, Răzbiciule, spune Racea, lăsîndu-şi capul în poala gruzinei... Spune-i acestui căpcăun că-i sîntem mulţumitori pentru grija care ne-a purtat-o. Mai spune-i c-am avut noi grijă să numărăm pînă la unul oştenii slăvitei şi binevoitoarei noastre gazde Chani Ali Chan... Şi-acu te-ascult, profetule, lăsîndu-mă mîngîiat de mîinile acestei podoabe a Gruziei.

4

Miezul nopţii. Iuzbaşul de ieniceri din donjonul de răsărit al cetăţii Turnu se pleacă peste crenele, scrutînd noaptea plină de chiotele crivăţului. Ninsoarea deasă, spulberată, îi intră în ochi. Ascultă atent. Ca dintr-o mare depărtare, rar, crivăţul aduce cu el mugetul stins

al unui bivol. Scoate un felinar de sub giubea. Se-ntoarce spre curtea interioară unde vede grămădite săniile negustătorilor de robi. Chiar sub arcadele porții, vede limpede silueta gheoboșată pe cămila de Gobi, înfofolită în burnuzul de camelot, cu fînarul agățat la șa. Strigă :

— Alah cu tine, Mustafa Muhamed al Ghazal.

Se aude scîrțiitul vîrtejurilor de la podul mobil. Huruitul lanțurilor. Mustafa Muhamed al Ghazal își leagănă fînarul. Tăcut, convoiul de sănii iese în noapte, luînd crivățul în umărul stîng.

5

— Țap chior !

— Șacal rîios !

Mîrzea și Ahmet tabără pe conducătorul celei din urmă sănii din convoi, care se izbise cu codîrla de sania lor, atunci cînd, intrînd în lunca Dunării, cobora repezișul spre luciul negru al gheții. De sub pologul săniei se iețesc cîteva capete.

— Cine face atîta larmă ? întreabă un glas energic în turcă.

— Baaturul tătar, effendi, spune conducătorul săniei.

— Mînă ! strigă acela.

— Ar trebui să mergi pe jos și să veghezi, așa cum ți-a poruncit stăpînul tău, strigă Mîrzea.

— Pe Alah, sînt singurul meu stăpîn... Mînă...

Sania aceea, ultima din convoi, coboară pe gheața Dunării, hurducăind. Mîrzea și Ahmet îndeamnă bivolii. Crivățul ciocnește sinistru crengile uscate ale plutelor străvechi. Cînd ajung pe Dunăre îi retează cu șfichiul. Îi învăluie în trîmbe cenușii de zăpadă. Undeva, foarte departe, se vede clătinîndu-se fînarul conducătorului acestei caravane a durerii.

6

Crivățul chiuie bezmetic în tot largul Dunării. Bivolii lunecă pe gheața zgrunțuroasă. Cad în genunchi. Racea sare din sanie, urmat de Ghețea și Răzbici.

— Numai s-ajungă diavolul ăla de popă, strigă Racea la urechea lui Mîrzea.

— Pregătiți-vă, răspunde Mîrzea, strîngîndu-și poalele șubei.

În spatele săniei se bălăngăne pata de lumină a fînarului pe care gruzina Elena, ieșită în crivăț pe sub polog, îl leagănă în toate părțile.

Căpitanii și jupîn Răzbici se opresc ca la comandă. Radu Ghețea îngenunche. Își lipește urechea de gheață.

— Vin, spune.

Crivățul îi zmulge cuvîntul de pe buze. Arată în susul fluviului. În josul lui. Două brațe negre, două șiruri întunecate de călăreți, abia ghicite în noaptea muncită de viscol, îi depășesc, se-mplîntă în întunericul orb, plin de zăpada viforîtă.

7

Viscolul le înzăpezește bărbile. Sprîncenele.

— Aha! strigă Racea.

Călăreți. Din față. Din spate. Din flancuri. Pe crupele cailor pedestrași. Cu paloșele goale la mînă. În șube. Sar jos. Se apropie de convoi. Lîngă ei, o namilă pe-un cal negru.

— Veniră oltenii! tună popa Stoica din Fărcașele Romanațiului, plecîndu-se în șa... Aici sînt căpitanii, jupîneaso Simo.

Alt călăreț. De sub coif, fața albă a jupînesei. Și glasul melodios:

— Începem, căpitane Ghețea?

— Voia domniei-tale, jupîneaso Sima!

Un chiuit năprasnic, răscolitor, sălbatic, mai tare decît crivățul :

— *Hihihihiuuu*, bă oltenilor... Pe ei, bă Iovilor !

Căpitanii își fac vînt în sania acelui effendi necunoscut. Din viforniță ies cu strigăte stăpînite oamenii de arme ai Buzeștilor.

8

Luptă de noapte, icnită. Neguțătorii de robi sînt hăcuiți pe loc, împreună cu străjile. Călăreții olteni n-au putut prinde cămila de Gobi, călărită de Mustafa Muhamed al Ghazal. Neguțătorul a trîntit fînarul de gheață. S-a topit în viscol, pe direcția Nicopolului. S-au auzit chemări. Strigăte :

— Mă tată, nu ești și matale aici ?

— Gheorghițăăă ! Gheorghițăăă !

— Muică !

Bivolii dejugați sînt mînați la trap spre malul românesc. Neguțătorii morți, lăsați în viscol. Și săniile. Pe bătrîna Havă o eliberează Ahmet. O suie pe unul din bivoli. O-nfofolește. Îi strigă :

— Ai să slujești acolo unde-am să-ți poruncesc, bătrîno.

Viscolul își sporește puterea. Morții și săniile încep să se troienească. Oastea Simei Buzescu se strînge sub luncă, atunci cînd peste Dunărea spulberată se-aude tînga prelungă a buciumelor.

9

Cort de oaste în rovina peste care viforniță trece chiuind. Jupîn Răzbici își trage cizmele blănite date de jupîneasa Sima. Se-nfofolește într-o șubă oltenească, nouă, care-i vine pînă la călcîie. Mormăie :

— Acu mă duc la măria-sa să-i duc veştile, da să crape rînza-n voi, că tot n-o să scăpaţi de mine...

Bufneşte şi-ntreabă unde-i este cuşma. Afară se aud tropote şi glasuri potolite.

— Jupîne Răzbici, spune Gheţea. Duci cu domnia-ta viaţa voievodului.

Curteanul se umflă în centură. Racea aţiţă focul făcut în mijlocul cortului pe-o tipsie. Mîrzea scoate răvaşul găsit asupra lui baatur Sarîh şi i-l întinde.

— Poate filozoful ăsta să-nţeleagă mai mult. Jupîne...

— Te-ascult, căpitanule Mîrzea.

— Spune-i măriei-sale că hanul ajunge spre Putineiu, cam în patru zile.

— Că-n noaptea asta s-au slobozit cinci sute şi şapte robi. Patru sute unsprezece din satele măriei-sale...

— Bine, căpitane Gheţea.

— Că hanul tîrăşte cu el încă opt mii de robi.

— Puterea oştii o mai ţii minte, vajnicule Răzbici, zîmbeşte Racea, apropiind răvaşul de flăcările domoale.

— Nu-mi duce grija, se-nţepoşează curteanul.

— Răvaşul a ajuns în mîinile banului Sava. Răspunsul o să-l repezim de cum l-om avea.

— Aha ! strigă Racea, cercetînd mai îndeaproape răvaşul găsit asupra tătarului.

— Ai înţeles ceva ?

— Poate.

— Vezi să nu-i dai foc !

— Dacă măria-sa are să-l izbească pe han noaptea şi în pripă, va putea să sloboadă toţi robii, fără sminteală.

— Cu atît mai mult cu cît Ghazi Ghirei e înnădit de mine pe urmele ţesăturilor lui Ferhat Characlan şi ale lui Ieti Ghirei Chalga. Povesteşte-i măriei-sale tot ce-a săvîrşit domnia-mea în faţa acelui bici a lui Dumnezeu.

Slăveşte-mi faptele, Răzbiciule. Nu te arăta cîrcotaş şi pizmătăreţ... Aha !

— Ce-ai, Belzebutule ? De ce ne fierbi, încornoratule ?!

— Vai de capul vostru, căpitani de paie ce sînteţi. Vai ţie, curtean înecat în pizmă şi-n minciună, spune Racea cu măreţie. Să vă daţi capetele pe gresie, poate aşa o să vi se ascută minţile alea proaste şi leneşe. Vai, şi iarăşi vai, pe ce mîini dădu măria-sa oştirea şi însăşi viaţa măriei-sale !

— Dă-i un pumn peste plisc, Radule.

— Vezi să nu crăpi de fală, frate Raceo.

— Cuşma... Dolama... Ba nu. Poftesc cojoc nou... Sabia... Pistoalele... Haida... Închideţi-vă clonţurile. Îl întovărăşesc pe acest biet Răzbici la Scaun. Să nu-l răzbească viforniţele. Ori păgînii. Ori cine ştie ce ochi duioşi...

— Ai turbat, afurisitule.

— Ba ! Răzbiciule, stai la polog. Nu intră nimeni... Veniţi aproape, înţelepţilor. Uitaţi-vă. Sloveniţi...

— Ah ! face Mîrzea.

— Pe Dumnezeu !... şopteşte Gheţea.

Între şirurile nevinovate ale răvaşului găsit asupra lui baatur Sarîh, apar alte rînduri scrise cu o cerneală roşie, care se văd cu atît mai bine cu cît răvaşul este ţinut mai aproape de foc. Mîrzea descifrează, şoptind, răvaşul scris în osmană :

„Către slăvitul, viteazul şi nebiruitul Ieti Ghirei Kalga, prietenul nostru, sănătate. A fost la noi acel om a lui Ferhat Paşa Characlan, venind cu o corabie din Rhodos. Aşa că ne-am înţeles cu paşa de Ierköki să-l prindem pe cîinele de Michaly bey între iataganele ienicerimii şi pieptul cailor tăi. Tu-mi

dai capul beyului, eu îţi dau capul hanului, pe care-l ademenesc aşa cum ne-am înţeles. Ai slobod să pustieşti Vlahia Mică şi toate moşiile Buzeştilor, slugile beyului. În Vlahia Mare nu pustii, să putem fi puternici şi să te ajutăm. Rămîi cu tümenul tău la Şerpăteşti, să poţi cădea asupra hanului şi să-l prinzi la mînă, după voia pe care-o ai. Îl aştept pe baatur Sarîh, la locul ştiut, în a treia noapte de cînd ai să primeşte aceste veşti.

Cu voia luminăţiei tale, Chisar, mare logofăt al Ţării Româneşti."

Linişte de moarte. Afară vuietul luncilor şi-al viforului. Racea mormăi în bărboi :

— Domnia-sa Chisar-mare logofăt, şi oamenii luminăţiei sale care ne puseseră la gheaţă. Ne-am luminat boieri dumneavoastră.

Apoi glasul popii Stoica :

— Să poftească domnia-sa curteanul Răzbici la jupîneasa Sima, pentru răvaşe.

— Pentru răvaşe şi pentru viaţa Ţării Româneşti, spune Racea, se echipează, vîră răvaşul în traista de mătase pe care-o poartă la piept, se cutremură de scîrbă simţindu-l lîngă inimă, se-mbumbă la coantăş şi se-ntoarce spre fraţii săi de arme :

— De acum, pe viaţă şi pe moarte, fraţilor mei, le spune, îmbrăţişîndu-i.

— Pe viaţă şi pe moarte, răspunde ca un ecou jupîn Răzbici, gata de drum.

...Preceas de zori. Lumină tulbure, prefirată în ninsoarea spornică, fără vînt. Căpitanii în şei, cu jupîn Răzbici, omul de arme Cîrstocea şi Ahmet. Zece călă-

raşi domneşti, fără suliţe, cu paloşele la şold, încălecă zoriţi. Popa Stoica ridică asupra lor crucea ghintuită. De scara lui Racea se ţine gruzina Elena Runaşvilli.

— Viteazule !...

— Rămîi în paza jupînesei, floare de Gruzia... Munte cu munte, darmite om cu om.

— La drum ! comandă Radu Gheţea.

— La drum ! răspund călăraşii domneşti.

Se urnesc la trap mic, în văzul robilor eliberaţi şi-al oştilor olteneşti. Cei eliberaţi se lasă în genunchi.

— Fiţi binecuvîntaţi ! le strigă un bătrîn, încă verde.

— Vitejilor !

— Vitejilor ! murmură bărbaţii şi muierile şi oştile olteneşti.

— Vitejilor !

Ei se leagănă-n şei, sub ninsoarea din ce în ce mai spornică, mai deasă şi mai albă, călărind înnegurati spre sforul destinului de oşteni şi oameni ai acestor pămînturi.

Redactor responsabil :
DELIA ZAMFIRESCU
Tehnoredactor : GABRIELA ILIOPOLOS

Dat la cules 20.01.1968. Bun de tipar 21.03.1968. Apărut 1968. Comanda nr. 8438. Tiraj 134 120. Hîrtie ziar de 50 g/m². 700×1000/32. Coli editoriale 1,75. Coli de tipar 2. A. 18 060. C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R—31

Tiparul executat sub comanda nr. 80 032— la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — Republica Socialistă România

Lei 1,50

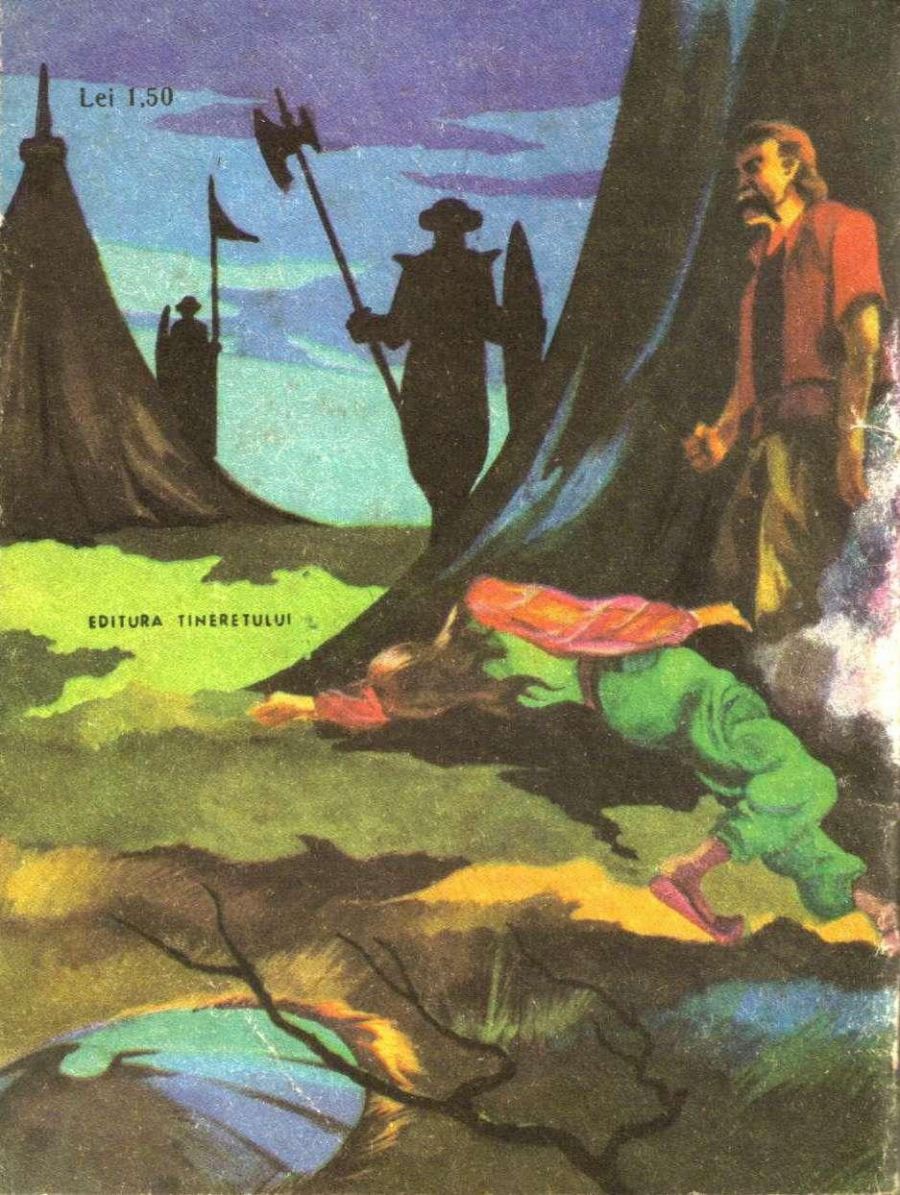

EDITURA TINERETULUI